

**#metoo-ilmiön rakentuminen kolumnin ja mielipiteen
genrepiirteiden kautta**

Maisterintutkielma

Saara Knuutila

Suomen kieli

Kieli- ja viestintätieteiden laitos

Jyväskylän yliopisto

2019

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta – Faculty Humanistis-yhteiskuntatieteellinen tiedekunta	Laitos – Department Kieli- ja viestintätieteiden laitos
Tekijä – Author Saara Knuutila	
Työn nimi – Title #metoo-ilmion rakentuminen kolumnin ja mielipiteen genrepiirteiden kautta	
Oppiaine – Subject Suomen kieli	Työn laji – Level Maisterintutkielma
Aika – Month and year Kesäkuu 2019	Sivumäärä – Number of pages 70
<p>Tiivistelmä – Abstract</p> <p>Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, millaisten genrepiirteiden avulla #metoo-ilmioistä puhutaan kolumneissa ja mielipiteissä, sekä miten ne toimivat sukupuolten tasa-arvon todellisuutta rakentavina. Syksyllä 2017 #metoo-kampanja levisi Twitteristä maailmanlaajuisesti ja nosti esiin seksuaalista häirintää ja väkivaltaa kokeneiden äänet. #metoo on ajankohtainen ja vähän tutkittu aihe, joka kytkeytyy vahvasti epätasa-arvon ja syrjivien käytäntöjen purkamiseen yhteiskunnassamme.</p> <p>Aineistoni koostuu viidestä joulukuussa 2018 Helsingin Sanomissa julkaistusta argumentoivasta tekstistä: kahdesta kolumnista ja kolmesta mielipiteestä. Kaikki tekstit ottavat kantaa #metoon vaikutuksiin ja ovat osa samaa keskustelua muodostaen yhdessä loogisen kokonaisuuden. Aineistoni on kuin ikkuna yhteiskunnalliseen keskusteluun sukupuolten tasa-arvosta, ja lähestyn sitä seuraavien kysymysten avulla: 1. Millaisten genrepiirteiden avulla #metoosta ja sukupuolten tasa-arvon toteutumisesta puhutaan teksteissä? 2. Miten nämä genrepiirteet rakentavat diskursiivisesti #metoo-ilmion ja sukupuolten tasa-arvon toteutumisen todellisuutta?</p> <p>Tutkimukseni pohjautuu kriittisen diskurssintutkimuksen ja uutta retoriikkaa genreanalyysiin yhdistävän tutkimussuuntauksen viitekehukseen, jonka lisäksi sillä on myös feministisen tutkimuksen piirteitä. Tarkastelen genreä sosiaalisen kielenkäytön eli diskurssin järjestäytyneenä ja vakiintuneena muotona, joka rakentuu sen vuorovaikutteellista päämäärää tukevista genrepiirteistä. Selvittääkseni piirteet olen hyödyntänyt määritelmää tekstityypeistä, jotka ovat kielellisesti toisistaan poikkeavia erilaisia sosiaalisia funktioita ilmaisevia kielenkäytön resursseja. Syventääkseni argumentoinnin tutkimusta olen tarkastellut aineistoani myös erilaisten puolustelevan ja vakuuttelevan retoriikan keinojen kautta.</p> <p>Aineistoani määrittävät genrepiirteet ovat narratiivisuus, kokemuksellisuus ja argumentoivuus, jotka rakentuvat esimerkiksi narratiivisen, erittelevän ja argumentoivan tekstityypin avulla. Piirteet myös limittyvät keskenään ja määrittävät toisiaan, ja esimerkiksi narratiiveilla rakennetaan omakohtaista kokemuksellisuutta. Aineistossani esiintyviä retorisia keinoja ovat muun muassa kategorisointi, asiantuntijan positioon asemoituminen ja konsensuksella vahvistaminen. Kaikki piirteet tukevat omalta osaltaan argumentaatiota, aineistoni genrejen päämäärää.</p> <p>Tulokset havainnollistavat #metoon voimakkuutta ja siitä keskusteleminen koetaan tärkeäksi. Kirjoittajat pyrkivät argumentointia tukevilla genrepiirteillä vaikuttamaan ja käyttämään valtaa puheen kohteeseen, kokemukseen #metoosta ja epätasa-arvosta. Keskustelussa on selkeä vastakkainasettelu miesten ja naisten kokemusten ja näkemysten välillä, joka syntyy osittain siitä, miten aihetta lähestytään oman sosiaalisen sukupuolen näkökulmasta. Oman position, johon muun muassa sukupuoli ja kokemusmaailma vaikuttavat, tuoma valta tarkastella ilmiötä on tasa-arvokeskustelun keskiössä.</p>	
Asiasanat – Keywords #metoo, sukupuoli, tasa-arvo, genret, kriittinen diskurssintutkimus, retorinen genreanalyysi	
Säilytyspaikka – Depository Jyväskylän yliopisto, suomen kielen oppiaine	
Muita tietoja – Additional information	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 SUKUPUOLTEN TASA-ARVO #METOON KESKIÖSSÄ	5
2.1 Seksuaalinen häirintä ja sukupuolistunut väkivalta	5
2.2 Sukupuoli merkitysprosessina	6
3 KRIITTINEN DISKURSSINTUTKIMUS JA RETORINEN GENREANALYYSI	9
3.1 Kriittinen diskurssintutkimus	9
3.2 Genre eli tekstilaji	12
3.3 Tekstityypit	14
3.4 Argumentaatio ja retoriikka	15
3.5 Narratiivit osana genrejä	19
4 AINEISTO JA METODIT	21
4.1 Kolumnin ja mielipiteen genre	21
4.2 Aineiston esittely	22
4.3 Genrepiirteet analyysin kohteena	25
5 NARRATIIVIT	29
5.1 Taustoittavat narratiivit	29
5.2 Omakohtaiset narratiivit	32
6 KOKEMUKSELLISUUS	38
6.1 Miesnäkökulma	38
6.2 Naisnäkökulma	41
7 ARGUMENTAATIO	42
7.1 Argumentoiva tekstityyppi	42
7.2 Referointi argumentaation tukena	46
7.3 Retoriset keinot	49
7.3.1 Kategorisointi	49
7.3.2 Asemointi asiantuntijan positioon	53
7.3.3 Idiomit	55
7.3.4 Konsensuksella vahvistaminen	57
8 PÄÄTÄNTÖ	60
8.1 Tutkimustulosten yhteenveto ja pohdinta	60
8.2 Tutkimuksen arviointi ja jatkotutkimusideat	65
LÄHTEET	67
Aineistolähteet	70

1 JOHDANTO

Seksuaalista häirintää ja väkivaltaa kokeneiden äänet esiin nostanut #metoo-kampanja lähti etenemään maailmanlaajuisesti Twitteristä, kun 15. lokakuuta 2017 näyttelijä Alyssa Milano jakoi tilillään seuraavan viestin:

”If all the women who have been sexually harassed or assaulted wrote ‘Me Too.’ as a status, we might give people a sense of the magnitude of the problem.”

Päivityksellään Milano kehotti kaikkia kaltoinkohdeltuja henkilöitä tulemaan esiin kokemuksineen #metoo-aihetunnistetta käyttämällä. Viesti lähti vauhdikkaasti leviämään sosiaalisen median kanavissa, ja jo pelkästään Twitterissä #metoo-aihetunnistetta jaettiin ensimmäisen vuorokauden aikana yli 500 000 kertaa, Facebookissa jopa yli 12 miljoonaa kertaa (CBS News 17.10.2017; The New York Times 19.10.2017). #metoo synnytti myös muita sosiaalisen median liikkeitä, kuten suomalaisen #memyös -liikkeen, jonka Facebook-ryhmässä tuhannet ihmiset ovat jakaneet kokemuksiaan seksuaalisesta häirinnästä ja ahdistelusta.

Jo aikaisemmin lokakuussa 2017 suurta mediahuomiota olivat saaneet yhdysvaltalaisen tuottajamoguli Harvey Weinsteinin lukuisat ahdistelu- ja raiskaussyytökset, jotka lopulta johtivat hänen erottamiseensa ja oikeudenkäyntiin (ks. esim. Kantor & Twohey 2017; Vainio & Paakkanen 2017). Keskustelu seksuaalisesta häirinnästä oli siis jo herännyt, ja #metoo-aihetunniste toi ilmiön viimeistään laajemman yleisön tietosuuteen.

#metoo huomioitiin alusta saakka myös suomalaisessa mediassa (Nytin toimitus 16.10.2017). Suomen näkyvimpiä #metoo-keskusteluja käytiin lokakuusta 2017 kevääseen 2018 asti, kun elokuva-alalla seksuaalista häirintää kokeneiden naisten kertomukset nousivat esiin (ks. esim. Lindén ja työryhmä 2018). Ahdisteluskandaalit nousivat lööppeihin Suomessa ja ympäri maailmaa niin kutsutun Weinstein-efektin myötä, kun paljastukset vaikutusvaltaisissa asemissa työskentelevien miesten ahdistelevasta käytöksestä tulivat esiin. Suomessa esimerkiksi ohjaajat Lauri Törhönen ja Aku Louhimies saivat tuntea ilmiön konkreettisen vaikutuksen, kun useat naisnäyttelijät syyttivät heitä epäasiallisesta käytöksestä. Tapausten myötä #metoon sanoma tuli selväksi: kukaan ei voisi enää välttyä seuraamuksilta asemansa luomaan suojaan vedoten.

Ilmiötä käsiteltiin myös politiikassa, kun joulukuussa 2017 eduskunnassa käytiin keskustelu seksuaalisesta häirinnästä. Keskustelussa asennemuutokset nähtiin ennen kaikkea

ensisijaisen tärkeinä, minkä lisäksi esitettiin konkreettisia keinoja ahdistelun kitkemiseen. (Rajala 2017.) Myös opetus- ja kulttuuriministeriö julkaisi ministeri Sampo Terhon pyynnöstä selvityksen toimenpide-ehdotuksineen teatteri- ja elokuva-alalla tapahtuvasta häirinnästä (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2018). Yleisemmin työelämässä tapahtuvaan häirintään puuttuminen nostettiin myös keskusteluun, ja esimerkiksi työ- ja elinkeinoministeriön Työelämä 2020 -hankkeen yhdeksi tavoitteeksi asetettiin häirinnästä vapaat työpaikat (Työ- ja elinkeinoministeriö 2018).

Ilmiö sai aikaan keskustelua seksuaalisen häirinnän ja väkivallan tiedostamisesta ja puutui siten aiheen tabumaiseen luonteeseen. Kampanjaa onkin kiitelty rohkeudesta ja seksuaaliseen häirintään liittyvän häpeän poistamisesta. Samalla se on saanut osakseen myös runsaasti kritiikkiä: esimerkiksi seksuaalisesta häirinnästä syytetyiden on sanottu joutuneen kohtuuttoman mediaryöpytyksen ja sen myötä maineen menetyksen kohteeksi (ks. esim. Sarasti 2018). Toisaalta joidenkin mielestä yksittäiset syytökset ovat vieneet huomiota kampanjan suuremmalta agendalta, häirintää mahdollistavien olosuhteiden ja rakenteiden purkamiselta.

Keskustelu on paikoin ollut hyvin polarisoitunutta, jolloin vastakkain asetettuina ovat olleet erityisesti miehet ja naiset, kärjistettynä tekijät ja uhrin. Mediassa on kiinnitetty huomiota erityisesti uhrien kertomuksiin sekä teoista syytettyihin, mutta herännyt keskustelu on myös antanut tilaisuuden tarkastella ja kyseenalaistaa taustalla olevia valtarakenteita ja muutosta. #metoo on ravistellut käsityksiä ja asenteita ulottuen mediasta yksittäisten ihmisten elämiin, sillä yhteiskunnallisen ulottuvuutensa lisäksi kyseessä on myös hyvin henkilökohtaisella alueella tapahtuvasta ilmiöstä, seksuaalisen itsemääräämisoikeuden ja rajojen rikkomisesta. Lisäksi #metoo on paitsi antanut tietoa seksuaalisen häirinnän yleisyydestä ja madaltanut kynnystä puuttua siihen, myös auttanut ilmiön määrittelemistä.

Tässä tutkimuksessa tarkastelen, miten #metoosta ja sen vaikutuksista puhutaan aihetta käsittelevissä kolumneissa ja mielipiteissä, jotka on julkaistu Helsingin Sanomissa ja sen Nyt-liitteessä joulukuussa 2018. Tutkin #metoo-ilmiön rakentumista kolumnien ja mielipiteiden genreissä kriittisen diskurssintutkimuksen perinteeseen nojaten. Kriittisen diskurssintutkimuksen avulla voin tutkia keskustelua #metoosta ja sukupuolten tasa-arvosta yhdistäen yksityiskohdallisen kielenpiirteiden analyysin laajempaan sosiokulttuuriseen näkökulmaan. Aineistoni koostuu viidestä kokonaisuuden muodostavasta tekstistä: kahdesta kolumnista ja kolmesta mielipiteestä, joista yksi kolumni ja kaikki mielipiteet viittaavat toiseen kolumneista. Argumentoivat sanomalehtitekstit, kuten kolumni ja mielipide, ovat tärkeä ja suuren yleisön tavoitettava väylä kannanotoille. Nämä genret ovat kuin ikkuna yhteiskunnalliseen keskusteluun, jossa osallisina ovat median ja toimittajien lisäksi lukijat.

Genreissä on paljon voimaa niiden sosiaalisen ulottuvuuden vuoksi. Genret ovat vuorovaikutuksessa kielenkäyttäjien kanssa: ne paitsi mahdollistavat eri kielenkäyttötilanteet, myös ohjaavat meitä, asettavat ennakko-oletuksia ja vaikuttavat tulkintoihimme. Koska genret ovat vakiintuneita sosiaalisen ja diskursiivisen toiminnan muotoja, voi kolumnin ja mielipiteen genrejä tutkimalla päästä käsiksi siihen, miten sosiaalinen toiminta vaikuttaa kieleen ja toisin päin. Tämä kielen ja yhteiskunnan välinen vuorovaikutus on kriittisen diskurssintutkimuksen ydinajatus. (Mäntynen & Pietikäinen 2009: 79, 84.) Yhteiskunnalliset mullistukset voivat näkyä myös muutoksia genrejen konventioissa, mikä on diskurssintutkijan näkökulmasta kiinnostavaa (Fairclough 1992: 126). Kriittisen diskurssintutkimuksen lisäksi sovellan tutkimuksessani retorista genreanalyysia. Tarkastelen kolumnin ja mielipiteiden genrepiirteitä, joita lähestyn Egon Werlichin (1983) määrittelemien tekstityyppien avulla. Syventääkseni argumentoitvien piirteiden analyysia olen hyödyntänyt tutkimuksessani myös Arja Jokisen (2016a) selvitystä erilaisista suostuttelevan ja vakuuttelevan retoriikan keinoista.

Tavoitteenani on selvittää, mitä ja miten kolumnin ja mielipiteen genrepiirteitä hyödynnetään keskustelussa #metoosta ja sukupuolten tasa-arvosta. Koska #metoo on vahvasti sukupuolten epätasa-arvoa mahdollistaviin ja ylläpitäviin rakenteisiin kytkeytyvä ilmiö, on tutkimuksellani myös feministisiä piirteitä. Tasa-arvokeskustelun tarkastelussa on huomioitava myös kielellisesti muotoutuva todellisuus: kielen avulla emme pelkästään kuvaa ja tulkitse todellisuutta, vaan sen sijaan rakennamme ja merkityksellistämme sitä ja ympäröivää maailmaa (Engelberg 2018: 14). Kielenkäytön kriittinen tarkastelu voi auttaa paljastamaan ja ymmärtämään vallalla olevia käsityksiä. Parhaimmillaan tutkimustulosten avulla voidaan kehittää tasa-arvokeskustelua. Niinpä tutkimustani ohjaavat seuraavat tutkimuskysymykset:

1. Millaisten genrepiirteiden avulla #metoosta ja sukupuolten tasa-arvon toteutumisesta puhutaan teksteissä?
2. Miten nämä genrepiirteet rakentavat diskursiivisesti #metoo-ilmiön ja sukupuolten tasa-arvon toteutumisen todellisuutta?

#metoo on ajankohtaisuutensa vuoksi suhteellisen vähän tutkittu ilmiö, mutta muutamia tutkimuksia aiheesta on tehty esimerkiksi viestintätieteiden ja sukupuolentutkimuksen parissa. Peltonen (2018) on tarkastellut #metoota digitaalisen julkisuuden näkökulmasta. Tutkimuksesta käy ilmi, että #metoo levisi Suomessa Twitterissä melko marginaalisen ja pitkälti naisista koostuvan joukon keskuudessa. Vaikka suurin osa ilmiön saamasta julkisuudesta muodostui vain #metoo-aihetunnisteen ja -viestien jaoista, aktivoituivat monet vain harvakseltaan twiittejä julkaisevat käyttäjät jakamalla omakohtaisia kokemuksiaan häirinnästä. Ilmiön yleisyydellä ja samaistuttavuudella on siis ollut myös digitaalisesti voimistava vaikutus, kun

passiivisemmatkin käyttäjät ovat ottaneet osaa kampanjaan. Mediatalot ja julkisuuden henkilöt toimivat #metoo-ilmiön levittäjinä enimmäkseen yksisuuntaisena tiedonvälittäjänä viestiä eteenpäin jakaen. (Mts. 49, 87–89.) Kriittisen diskurssianalyysin avulla #metoon rakentumista mediassa on tutkittu myös Ruotsin (Källvik 2018) ja Saksan (Eilermann 2018; Leifermann 2018) kontekstissa. Kun tähänastiset #metoo-tutkimukset ovat keskittyneet kampanjan leviämiseen, on näin reilun vuoden jälkeen otollista tutkia keskustelua ilmiöstä.

Olen jakanut tutkielmani kahdeksaan päälukuun. Johdantoluvussa 1 olen pohjistanut tutkimukseni lähtökohtia ja kontekstia käsittelemällä #metoo-kampanjaa ja -ilmiötä. Luvussa 2 käsittelem seksuaalisesta häirintää, sukupuolistunutta väkivaltaa sekä sukupuolen käsitettä, jotka ovat olennaisia #metoo-keskustelun ja -tutkimuksen kannalta. Luvussa 3 kerron enemmän tutkimukseni teoreettisesta viitekehystä, joka paikantuu kriittisen diskurssitutkimuksen ja uutta retoriikkaa genreanalyysiin yhdistävän tutkimuksen kentille. Teoriaosuudessa kerron myös tutkimukselleni tärkeistä käsitteistä: diskurssista, genrestä, tekstityypeistä, argumentaatiosta ja retorisisista keinoista sekä narratiiveista. Teorian jälkeen luvussa 4 esittelen tutkimukseni aineiston ja sen, miten hyödyntämäni teoreettiset käsitteet, kuten tekstityypit ja retoriset keinot toimivat tutkimusmetodeina. Luvut 5, 7 ja 8 ovat analyysilukuja, jotka olen jaotellut havaitsemieni pääpiirteiden perusteella: luvussa 5 tarkastelen narratiivisuutta, luvussa 6 kokemuksellisuutta ja luvussa 7 argumentaatiota retorisine keinoineen. Lopuksi pohdin tutkimukseni tuloksia, onnistuneisuutta ja jatkotutkimusideoita päätäntöluvussa 8.

2 SUKUPUOLTEN TASA-ARVO #METOON KESKIÖSSÄ

2.1 Seksuaalinen häirintä ja sukupuolistunut väkivalta

Seksuaalisen häirinnän käsitteen määrittelemisen ja ymmärtämisen on olennaista koko #metoo-ilmiön tarkastelun kannalta. Seksuaalisella häirinnällä tarkoitetaan sanallista tai sanatonta seksuaalissävyyteistä tekoa, ei-toivottua ja yksipuolista käytöstä, joka on omiaan luomaan ahdistavan ja nöyryyttävän tunteen sen kohteelle. Seksuaalisella häirinnällä loukataan yksilön henkistä tai fyysistä koskemattomuutta, ja se ilmenee esimerkiksi seksuaalissävyytteisinä vihjailuina ja eleinä, härskinä puheena, vitsailuna tai kommentointina, seksuaalisina viesteinä tai soittoina. Myös fyysinen koskettelu, sukupuolista kanssakäymistä koskevat ehdottelut ja raiskaus tai sen yritys ovat seksuaalista häirintää ja väkivaltaa. Seksuaalisen häirinnän rinnakkaiskäsite sukupuolinen häirintä sen sijaan korostaa sukupuoleen, sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun kohdistuvaa loukkaavaa käytöstä, joka voi myös olla henkistä tai fyysistä. Sukupuolinen häirintä ei ole luonteeltaan seksuaalista, mutta asettaa kohteen samalla lailla heikompaan ja alistettuun asemaan. (Tasa-arvovaltuutettu 2018.)

Sekä seksuaalinen että sukupuolinen häirintä on mainittu miesten ja naisten välistä tasa-arvoa koskevassa laissa, jossa ne luetaan osaksi tasa-arvoa vaarantavaa syrjintää (Tasa-arvolaki 2014/1329 §7). Vuonna 2014 rikoslakiin kirjattiin myös erikseen seksuaalinen ahdistelu, jonka mukaan koskettelemalla tehdystä seksuaalista itsemääräämisoikeutta loukkaavasta teosta voi saada sakkoa tai enintään kuusi kuukautta vankeutta, ellei teko ole sovellettavissa johonkin muuhun seksuaalirikoslakipykälään (Rikoslaki 2014/509 §5a).

#metoo-kampanjan vaikutus on pyritty huomioimaan myös uusimmassa tasa-arvobarometrissa, jota voidaan pitää yhtenä luotettavana tasa-arvon toteutumisen mittarina. Sosiaali- ja terveysministeriön nyt yhteensä kuusi kertaa julkaiseman tasa-arvobarometrin tavoitteena on tuottaa ajankohtaista tietoa tasa-arvon toteutumisesta yhteiskunnan eri osa-alueilla sekä naisten ja miesten käsityksistä ja asenteista ilmiötä kohtaan. Ajankohtaisuus ja #metoo-kampanjan vaikutus kyselyyn on nähtävissä ja eksplikoitu uusimman selvityksen johdannossa. (Saarikko 2018: 11–13.) Yhtenä osa-alueena tutkittiin siis seksuaalisen häirinnän ilmenemistä. Tutkimuksissa selvisi, että naisista 38 % oli kokenut seksuaalista häirintää, ja alle 35-vuotiaista naisista yli puolet oli joutunut häirinnän kohteeksi viimeisen kahden vuoden aikana. Yleisimpiä seksuaalisen häirinnän muotoja olivat härskit puheet, vitsailu ja epäasialliset ulkomuotoon ja seksuaalisuuteen liittyvät huomauttelut. Tasa-arvobarometrissa 2017 kysyttiin myös ensimmäistä kertaa sukupuoleen liittyvästä vihapuheesta: vastaajista 15 % naisista sekä 8 % miehistä kertoi

omaavansa omakohtaista kokemusta ilmiöstä. Puolet naisista oli joutunut kokemaan sukupuoleen kohdistuvaa vähättelevää suhtautumista etenkin työpaikalla, kun taas miehistä vastaavaa oli kokenut alle neljännes. (Keski-Petäjä & Attila 2018: 32, 40, 45.)

Verrattuna aiempien vuosien barometreihin suurin osa tuloksista on pysynyt samansuuntaisina (Sosiaali- ja terveysministeriö 2018: 122). Vuoden 2017 selvitys kertoo kuitenkin seksuaalisen häirinnän lisääntymisestä (Saarikko 2018: 11). Taustalla voi olla ilmiön todellinen lisääntyminen tai tietoisuuden kasvaminen, jolloin seksuaalista häirintää on aiempaa helpompaa tunnistaa ja käsitteellistää – tähän #metoo-kampanjan voidaan tulkita erityisesti vaikuttaneen. Ylen (2017) selvityksen mukaan naisten määritelmä seksuaaliselle häirinnälle on laajempi kuin miehillä. Kuten tasa-arvobarometrissa, myös Ylen selvityksessä tuotiin esiin sanallisen häirinnän kriminalisoiminen, sillä etenkin naisiin kohdistuva vihapuhe on ollut kasvava ilmiö internetissä (Määttänen 2017).

Naisten ja miesten kokemat ja tekemät väkivallan teot ja niiden kontekstit eroavat tyypillisesti toisistaan (Ronkainen 2017: 20). Sukupuoli on merkittävä ja huomioon otettava tekijä myös seksuaalisen häirinnän ja väkivallan ilmiössä, sillä se voi vaikuttaa häirinnälle ja väkivallalle altistumiseen. Seksuaalista häirintää voidaan siis pitää hyvin sukupuolistuneena väkivallan muotona, sillä usein osapuolten sukupuolella voi olla merkitystä itse teossa ja sen jälkipuinissa, niin oikeusprosessissa kuin ilmoittamatta jättämisessäkin. Käsitys väkivallan sukupuolistuneisuudesta ei kuitenkaan tarkoita miehen olevan aina tekijä ja naisen uhri, vaan olennaista on sukupuolen vaikutus tiettyihin tilanteisiin. (Lidman 2015: 51, 63–64.) Seksuaaliseen häirintään usein mielletävät stereotyyppiset roolit ovat yhteneväisiä syvällä kulttuureissa piileville käsityksille mieheydestä ja naiseudesta: vastakkain ovat assosiaatiot vallasta, voimasta ja kontrollista sekä uhriudesta, heikkoudesta ja kontrolloimattomuudesta (Ronkainen 2017: 20). Koska #metoo-ilmiö on keskittynyt seksuaaliseen häirintään ja väkivaltaan, tulee sen tutkimuksen yhteydessä tarkastella myös sukupuolta ilmiöön ja keskusteluun vaikuttavana tekijänä.

2.2 Sukupuoli merkitysprosessina

Sukupuoli, sen rakentuminen ja ristiriidat ovat innoittaneet tutkijoita useilla eri tieteenaloilla. Sukupuoli on nähty ikään kuin annettuna tosiasiana, jolla on luonnollinen, biologinen perusta, ja tämä käsitys on vallinnut myös arkiajattelussa pitkään. Käsitteen taustalla on biologisen deterministinen näkemys sukupuolesta, jonka mukaan eroavaisuudet kahden sukupuolen – eli miehen ja naisen – välillä määrittyvät biologisesti kattaen sekä fysiologiset että psykologiset ja persoonallisuuden ominaisuudet. (Rossi 2010: 21, 24; Jokinen, Juhila & Suoninen 2012: 39;

Juvonen 2016: 33.) Vastakkainasettelu ja erottelu mieheen ja naiseen, maskuliiniseen ja feminiiniseen elää edelleen vahvasti käsityksissämme sukupuolesta (Tainio 2001: 14).

Feministinen tutkimus on pyrkinyt purkamaan ajatusta naisen toiseudesta mieheen nähden; usein feminiinisuuden näyttäytyminen maskuliinisuuden vastakohtana on tuotu esiin etenkin erilaisuuden ja poikkeavuuden kautta, joka asettaa feminiinisen puolen heikommaksi. Kyse ei siis ole pelkästään sukupuolten välisestä erosta, vaan ennemminkin arvojärjestyksestä. (Cameron 1996: 108–109.) Feministinen tutkimus on haastanut biologiala painottavaa näkemystä sukupuolen tarkastelussa, sillä sen mukaan sukupuoli ei ole annettu itsestäänselvyys, joka olisi perusteltavissa fysiologisesti. Feminismi on kritisoinut myös tiukasti dikotomista sukupuolijakoa eli jakoa kahteen toisilleen vastakkaisiin ja toisistaan eroaviin sukupuoliin. (Juvonen, Rossi & Saresma 2010: 14; Rossi 2010: 23; Juvonen 2016: 33–36.)

Biologisen näkemyksen sijaan erilaisissa feministisissä teorioissa on keskitytty sukupuoleen sosiaalisesti ja kulttuurisesti rakentuvana prosessina (Rossi 2010; Juvonen 2016). Kielen merkitystä sukupuolen rakentumisessa on korostanut esimerkiksi feministiteoreetikko Judith Butler (2006: 235–236); hän on kuvannut sukupuolta performatiivisina puhetoimintojen sarjana, jotka muotoutuvat tiettyssä ajassa ja paikassa sosiaalisesti ja kulttuurisesti. Butler nojaa käsityksensä ranskalaisen filosofi Michel Foucault'n näkemykseen diskursseista, jotka ovat tiettyssä historiallisessa ajassa ja paikassa vallitsevista puhetapoja. Sukupuoli voidaan siis ymmärtää kielellisenä merkitysprosessina, ja sukupuoleen kytkeytyvät käsitykset ja arvottamiset vaihtelevat ajankohdasta ja ympäristöstä riippuen. Käsitykset ja puhutavat sukupuolesta ovat normittavia sekä ajattelua ja toimintaa sääteleviä, ja sen vuoksi sukupuoleen liittyy olennaisesti myös valta. (Cameron 1996: 84; Rossi 2010: 22–23; Juvonen 2016: 45–46.)

Kielen kanssa sukupuolten välisiä valtasuhteita ja epätasa-arvoa osaltaan ylläpitävät yhteiskunnalliset rakenteet, joilla tarkoitetaan yhteiskunnassa vallitsevia sosiaalisia, kulttuurisia ja institutionaalisia järjestelmiä ja normeja. Sukupuolittuneisiin rooleihin liittyvät käsitykset ja tavat siitä, millaista on olla mies tai nainen: esimerkiksi miten mies toimii, puhuu, tuntee ja ajattelee. Nämä roolit eivät kuitenkaan ole olemassa itsestään, vaan ne ovat rakenteiden tuottamia. (Cameron 1984: 84; Jokinen 2010: 129.)

Rakenteisiin liittyvät olennaisesti erilaiset sosiaaliset kategoriat ja intersektionaalisuus eli näkemys siitä, kuinka sukupuoli muotoutuu ja risteytyy myös muiden identiteettien, kuten uskonnon, yhteiskuntaluokan, etnisyyden ja seksuaalisuuden kanssa. Esimerkiksi yhden naisen kokemusta syrjinnästä ei voida yleistää, koska yksi tietynlainen nainen ei edusta kokemuksiin koko naissukupuolta. Tämä näkemys on etenkin internetissä levinneessä 2000-luvun feminismissä keskeinen. (Cameron 1996: 30–31; Rossi 2010: 35; Koskela 2019.) Vaikka #metoo

voidaan tulkita osaksi tätä uusinta, niin kutsuttua neljännen feminismin aaltoa, jossa intersektionaalinen näkökulma painottuu, on keskustelu sen ympärillä ollut hyvin heteronormatiivista eli heteroutta suosivaa. Lisäksi #metoo-keskustelussa tilaa on saanut pääasiassa käsitys sukupuolen binäärisyydestä eli kaksinapaisuudesta – joka toisaalta kietoutuu myös heteronormatiivisuuteen. Tämä näkyy myös tutkimusaineistossani, joka ei juurikaan ota huomioon seksuaalisuuden tai sukupuolten moninaisuutta. Sen sijaan se on keskittynyt heteroseksuaalisuuteen ja kahteen yleiseen, toisilleen vastakkaisiin ja selvästi erottuviin sukupuoli-identiteetteihin ja -käsityksiin eli mieheen ja naiseen. (Seta ry 2019.)

Sukupuoli rakentuu sosiaalisten ja kulttuuristen rakenteiden ristipaineessa, ja siihen liitettävät merkitykset herätetään eloon kielen avulla. Kieltä tutkimalla voidaan siis tarkastella myös sitä, millaisia sukupuolittuneita käytänteitä sukupuolen muodostumiseen liittyy. Kielen avulla voidaan myös syrjiä ja epätasa-arvoistaa, sillä sanoilla on voima tehdä juuri tietyt puolet näkyviksi ja toisaalta tehdä toisista näkymättömiä. Feministinen kielentutkimus on keskittynyt paljastamaan kielenkäytössä esiintyvää seksistisyyttä eli sukupuolten tasa-arvoa heikentävää suhtautumista. Naisen toiseudellinen asema on tutkimusten mukaan myös yleistä kielessä, jossa nainen usein kuvataan lähinnä siten, että hänen sukupuolellaan on enemmän merkitystä kuin miehellä. Mies näyttäytyy siis oletuksena ihmisyydestä naisen ollessa poikkeus. (Engelberg 2007; Engelberg 2018.) Tutkimuksellani on feministisen kielentutkimuksen piirteitä, ja tarkemmin se kytkeytyy feministisen kriittisen diskurssintutkimuksen perinteeseen. Kriittisellä diskurssintutkimuksella ja feministisellä tutkimuksella on merkittävä yhteinen tavoite, nimittäin valtasuhteiden tarkastelu. Feministinen kriittinen diskurssintutkimus onkin keskittynyt siihen, kuinka sukupuolittunutta valtaa ja dominanssia tuotetaan diskursiivisesti kielenkäytössä. (Lazar 2005: 10–11.) Omassa tutkimuksessani tämä ajatus näkyy aikeissani tarkastella sitä, kuinka sukupuolten epätasa-arvoon vahvasti liittyvää ilmiötä rakennetaan genrepiirteiden kautta argumentoivissa teksteissä.

Luonnollisesti sukupuoli näkyy julkisessa keskustelussa ja asenteissa, kun puhutaan #metoosta ja seksuaalisesta häirinnästä. Tästä näkökulmasta on kiinnostavaa lähteä tarkastelemaan sitä, miten #metoosta ja samalla vahvasti sukupuolittuneesta ilmiöstä argumentoidaan. Käsitelen omassa tutkimuksessani sukupuolta merkitysprosessina ja sosiaalisesti sekä kulttuurisesti konstruoituneena yhteiskunnallisena rakennelmana, joka muotoutuu jatkuvasti. Käytän esimerkiksi päätäntöluvussa sosiaalisen sukupuolen käsitettä, jonka ymmärrän kattavan sisälleen edellä kuvailemani tiedon sosiokulttuuristen rakenteiden vaikutuksesta.

3 KRIITTINEN DISKURSSINTUTKIMUS JA RETORINEN GENREANALYYSI

3.1 Kriittinen diskurssintutkimus

Paikannan oman tutkimukseni diskurssintutkimuksen valtaan ja vaikuttamiseen keskittyvän suuntauksen eli kriittisen diskurssintutkimuksen kentille. Pietikäisen (2000: 192–193) mukaan kriittinen diskurssintutkimus yhdistää diskurssintutkimuksen kieli- ja yhteiskuntatieteelliset aspektit. Kieltä tutkimalla saadaan yksityiskohtaista tietoa diskursiivisista käytänteistä, ja yhteiskunnallisen suuntauksen avulla tulokset voidaan suhteuttaa laajempaan yhteiskunnalliseen kontekstiin, jota omassa tutkimuksessani vahvasti värittää #metoo- ja tasa-arvokeskustelu.

Diskurssintutkimuksen taustalla vaikuttaa näkemys kielestä funktionaalisenä ja merkityksiä tuottavana merkkijärjestelmänä. Kieli on joustava ja mukautuva resurssi, jonka avulla merkityksellistämme kielenkäytön kohteita. Toisin sanoen konstruimme eli jäsenämme todellisuutta kielellä. Diskurssintutkimus pohjautuu laajempaan käsitykseen sosiaalisesta konstruktivismista, joka keskittyy merkitysten rakentumiseen sosiaalisessa todellisuudessa. Kielenkäytön avulla voidaan tuottaa ja kuvata asioita lukuisilla eri tavoilla. Kieli on riippuvainen käyttäjistä ja tilanteiden sekä sosiaalisten suhteiden vaikutuksen alainen. Sosiaalisen konstruktivismin mukaan tarkastelemamme todellisuus ei ole koskaan merkityksistä vapaa, vaan voimme lähestyä asioita niille kulttuurisesti luotujen symbolien ja merkitysten kautta. Niin kutsutun lingvistisen käänteen myötä kielellinen luonne vahvistui humanistisessa ja yhteiskuntatieteellisessä tutkimuksessa 1960- ja 1970-luvuilla. Tämä mullistus vaikutti kielen roolin korostumiseen merkitysten luomisen tarkastelussa, kun kielentutkimuksen näkökulmia, käsitteitä ja menetelmiä alettiin soveltaa myös muilla tutkimusaloilla. (Kuorti, Mäntynen & Pietikäinen 2008: 27; Mäntynen & Pietikäinen 2009: 12–13; Jokinen 2016b: 252.)

Lingvistisen käänteen myötä kielen korostuminen vaikutti myös diskurssin käsitteeseen, joka on monitieteinen. Kielitieteen ohella diskurssintutkimus ulottuu muun muassa muihin humanistisiin tieteisiin sekä yhteiskuntatieteisiin. Sen vuoksi myös keskeisten termien merkitykset vaihtelevat riippuen tieteenalasta. Koko kielellisesti painottuneen diskurssintutkimuksen teoreettinen lähtökohta on **diskurssin** käsite: diskurssi (*discourse*) on sosiaalista kielenkäyttöä, jonka avulla jäsenetään maailmaa ja ympäröivää todellisuutta. Kielitieteessäkin diskurssin määritelmät kuitenkin vaihtelevat, ja se on käsitetty esimerkiksi ”*lausetta suuremmaksi tekstikokonaisuudeksi*” sekä ”*lausetta suuremmaksi kielenkäytön kokonaisuudeksi kontekstissaan*”. (Fairclough 1992: 3; Mäntynen & Pietikäinen 2009: 22–27.) Omassa tutkimuksessani nojaan

käsitykseni diskurssista Mäntynen ja Pietikäisen (2009: 27) tavoin koko tutkimusala määrittävänä käsitteenä ja kielenkäyttönä, joka on sosiaalista toimintaa.

Kielenkäyttö on diskurssintutkimuksen mukaan aina konteksti- ja tilannesidonnaista. Kontekstin käsite on monikerroksinen ja voi tarkoittaa kielenkäyttöön vaikuttavaa tilaa ja olosuhteita monilla eri tasoilla, ja tutkijan tehtävänä onkin määrittää oman tutkimuksensa kannalta olennainen käsitys kontekstista. Aineistoa voidaan lähestyä esimerkiksi tilannekontekstin kautta, mikä usein tarkoittaa kielenkäytön tarkastelua lähietäisyydeltä: millaiset roolit ja toiminnot tilanteessa ovat läsnä, millaista sosiaalista toimintaa kielenkäytön avulla rakennetaan. Tutkimuksessani tilannekontekstin voi käsittää rakentuvan kolumnien ja mielipiteiden kirjoittajapositioiden vaikutuksesta kieleen ja sen argumentoituudesta. Kielenkäyttö toteutuu laajemmassa kontekstissa, jota voidaan kutsua diskursiiviseksi käytänteiksi: tällainen on esimerkiksi genre, joka on vakiintunut ja tunnistettava, kielenkäyttöä ohjaava toimintatyyppi. Genre yhdistää tilanteen myös laajempaan kontekstiin, esimerkiksi mielipidekirjoitus kytkeytyy yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen. Laajimman, yhteiskunnallisen ja sosiokulttuurisen kontekstin tutkimukselleni luo #metoo yhteiskunnallisena liikkeenä ja ilmiönä. Konteksti on paitsi monikerroksinen, myös dynaaminen, joka tarkoittaa eri tasojen rajojen häilyvyyttä. (Mäntynen & Pietikäinen 2009: 30–37; Heikkinen 2012: 89.)

Oleennaista diskurssintutkimuksessa on kielen mikrotason ja ympäröivän todellisuuden eli makrotason keskinäinen vaikutus toisiinsa: tarkastelemalla kieltä pienimmistä morfologisista piirteistä lähtien ja monitasoinen konteksti huomioiden, voi tehdä tulkintoja kielen merkityksistä. Asiat saavat merkityksen puhetilanteessaan, joten merkitykset voivat myös muuttua eri tilanteissa. Pienetkin kielen vivahteet kielenkäytön mikrotasossa rakentavat ja ovat vaikutuksessa yhteiskunnalliseen makrotasoon ja toisin päin. (Mäntynen & Pietikäinen 2009: 17–18.)

Kielenkäyttö on aina valintojen summa, sillä kielenkäyttäjä tekee valintoja erilaisten kielen komponenttien joukosta resurssiensa mukaan ja tietyssä kontekstissa. Valinnoilla heijastetaan yhteisössä vallitsevia sosiaalisia ja kulttuurisia suhteita, identiteettejä, arvoja ja ideologioita sekä herätetään henkiin sanoihin liittyvät merkityssuhteet. Nämä valinnat vaikuttavat puheen kohteesta muodostuvaan kuvaan, ympäröivään todellisuuteen ja siten määrittävät niitä. Sen vuoksi on tärkeää tutkia, miten #metoo-ilmiötä ja sukupuolten yhdenvertaisuutta problematisoidusti rakennetaan kielen kautta. Kielenkäyttö on siis vallankäyttöä, mikä on kriittisen diskurssintutkimuksen näkökulmasta erityisen kiinnostavaa. (Mäntynen & Pietikäinen 2009: 17–18.)

Kriittisessä diskurssintutkimuksessa painottuu jo sen nimessä esiintyvä kriittisyys. Diskurssintutkimuksen perinteen mukaisesti se keskittyy kielen ja sosiaalisen todellisuuden

kaksoiskierteeseen: samalla kun kielen avulla me ihmiset rakennamme todellisuutta, vaikuttaa myös yhteiskunta ympärillämme siihen. Jännite, joka syntyy näiden kielenkäytön kahden aspektin väliin, on kriittisen diskurssintutkimuksen keskiössä: miten kieli muovautuu yhteiskunnallisena tuotoksena ja miten kieli toimii yhteiskunnallisena vaikuttajana. Kriittisyydellä viitataan kielenkäytön kautta ilmenevien epäkohtien tarkasteluun, jonka tavoitteena on tehdä kielen taustalla vaikuttavia valtasuhteita näkyväksi. Epäkohdat voivat olla esimerkiksi syrjiviä ja kontrolloivia kielen käytänteitä ja rakenteita, jotka jättävät tai pyrkivät jättämään osan äänistä kuulumattomiin. (Fairclough 1997: 76; Fairclough & Wodak 1997: 279; Pietikäinen 2000: 197.)

Kriittinen diskurssintutkimus pyrkii siis paljastamaan kielen taustalla vallitsevia valtasuhteita ja ideologioita. Käsitän ideologian tietyistä sosiaalisista ja kulttuurisista käsityksistä, arvoista ja uskomuksista muodostuvaksi ajatuskokonaisuudeksi. Ideologiat näyttäytyvät usein tekstissä alkuoletuksina eli presuppositioina, jotka osaltaan vaikuttavat tietynlaisten valtasuhteiden muodostumiseen. (Kalliokoski 1995: 9, 13; Fairclough 1997: 25; Mäntynen & Pietikäinen 2009: 59.) Ideologiat ja valtasuhteet vaikuttavat diskurssiin muokaten ja rajoittaen sitä, ja sitä kautta myös diskurssin synnyttämät identiteetit, sosiaaliset suhteet sekä tiedon ja uskomusten järjestelmät voivat heijastaa valtasuhteita. Neutralisoituneet ja hegemonisen aseman saavuttaneet diskursiiviset käytänteet voivat tarjota mahdollisuuden vallankäytölle. (Fairclough 1992: 12; Pietikäinen 2000: 201.)

Tutkimukseni yhdistää kriittisen diskurssintutkimuksen ja retorisen genreanalyysin. Niissä voidaan huomata olevan yhdistäviä tekijöitä, kuten ajatus sosiaalisesta konstruktivismista sekä todellisuuden merkitysten rakentumisesta ihmisten välisessä kielellisessä vuorovaikutuksessa. Diskurssintutkimuksessa ja retoriikassa merkitysten ajatellaan myös syntyvän tilanteisessa käytössä ja kontekstissa. Retoriikka on kiinnostunut kielen kautta syntyvien tietojen ja uskomusjärjestelmien valtasuhteista: mitkä näkökulmat esitetään parempina ja oikeutettumpina kuin toiset. Ja kuten kriittisessä diskurssintutkimuksessa, myös retoriikassa näiden ideologisten valintojen näkyväksi tekeminen on keskeinen tehtävä. (Lehti & Eronen-Valli 2018: 157–159.)

Diskurssi eli sosiaalinen kielenkäyttö voi järjestäytyä esimerkiksi genrejen ja narratiivien muotoihin, jotka ovat vakiintuneita tapoja ilmentää kielen ja toiminnan yhteenkietoutuneisuutta (Mäntynen & Pietikäinen 2009: 79). Käsittelen tarkemmin genreä luvussa 3.2 ja narratiiveja osana genrejä luvussa 3.5. Tutkimuksessani kriittinen ote näyttäytyy erityisesti sosiaalisen kielenkäytön resurssien eli genrepiirteiden tarkastelussa: kuinka ne rakentuvat toimintana ja merkityksiä tuottavana voimana. #metoo luo hyvin yhteiskunnallisesti merkittävän kontekstin tutkimukselleni, onhan kyseessä syrjiviä käytänteitä purkamaan pyrkivä ilmiö. Kriittisen

diskurssintutkimuksen ja feministisen tutkimusperinteen risteämässä voin tarkastella #metoo-hon liittyvää kielenkäyttöä ja huomioida sen yhteiskunnallisen aspektin.

Tutkijan tavoitteena ei ole saada selville absoluuttista totuutta, sillä sitä ei ole olemassa. Sen sijaan tavoitteena on selvittää, millaisia mahdollisia sosiaalisia vaikutuksia diskurssilla on ja kuinka se kytkeytyy yhteiskunnalliseen kontekstiin (Pietikäinen 2000: 203). On mielenkiintoista tutkia, millaisilla kielenkäytön resursseilla #metoon värittämää maailmankuvaa merkityksellistetään. #metoo-keskustelua tutkimalla voin tehdä tulkintoja siitä, miten sukupuolten välinen tasa-arvo ja epätasa-arvo konstruoidaan ja miten kielenkäytöllä osoitetaan valtaa esimerkiksi erilaisten retoristen keinojen, kuten kategorisoinnin ja asemoinnin kautta. Retoriikkaan ja sen tähtäämiin vaikuttamisen tavoitteisiin liittyy moraalinen ulottuvuus, jonka näkyväksi tekeminen on yhteneväinen ajatus kriittisen diskurssintutkimuksen perinteen kanssa (Lehti & Eronen-Valli 2018: 160).

3.2 Genre eli tekstilaji

Olemme jatkuvasti tekemisissä erilaisten tekstien, niin puhutun kuin kirjoitetun kielen muotojen kanssa. Tekstimaailman monipuolistuminen vaatii kielenkäyttäjiltä genretietoisuutta, sillä erilaisissa kielenkäyttötilanteissa edellytetään tietynlaisia tekstejä (Heikkinen & Voutilainen 2012: 18). Pystymme tunnistamaan esimerkiksi uutisen, mainoksen ja reseptin sekä erottamaan ne toisistaan. Niputamme yhteen samankaltaiset tekstiesiintymät ja nimeämme ne tietyksi lajiksi jäsentääksemme ja luokitellaksemme kielenkäyttöä. Niinpä **genret** eli tekstilajit ovat kulttuurisesti ja sosiaalisesti rakentuneita kielellisiä toimintatyyppisiä. (Shore & Mäntynen 2006: 11.)

Genreä on tutkittu useilla tieteenaloilla, joten lähestymiskulmia on luonnollisesti lukuisia. Myös kielitieteessä genreä on tarkasteltu eri näkökulmia ja käsitteistöä painottaen. Kuitenkin yhteiseksi on vakiintunut ajatus genrestä diskurssi- ja vuorovaikutustason ilmiönä, joka vaikuttaa yksittäisiin kielenkäytön tuotoksiin, ohjailee niiden tuottamista ja vastaanottamista, mutta on toisaalta myös tilanteisesti joustava ja muuttuva. (Shore & Mäntynen 2006: 12–13; Mäntynen & Pietikäinen 2009: 79, 82; Heikkinen & Voutilainen 2012: 23.)

Kielitieteessä kolme vaikutusvaltaista genretutkimuksen suuntausta ovat olleet systeemis-funktionaalinen kieliteoria, uusi retoriikka ja soveltavan kielentutkimuksen koulukunta ESP (English for Specific Purposes). Suuntausten erot perustuvat pitkälti tutkimusten painotuksiin: systeemis-funktionaalisen teorian edustaessa erityisesti rakenteen ja funktionaalisten jaksosten näkökulmaa (ks. esim. Halliday & Hasan 1985), keskittyy uuden retoriikan painotus

tarkastelemaan genreä pikemminkin sosiaalisen toiminnan, vaikuttamisen suunnasta. ESP sijoittuu rakenteellisesti näiden välille korostaen tekstien tavoitteen vaikutusta. Lisäksi ESP-tutkijat ovat keskittyneet erityisesti akateemiseen tekstimaailmaan (ks. esim. Swales 1990). (Heikkinen & Voutilainen 2012: 24–29.)

Koska oma tutkimukseni käsittelee vaikuttavien genrejen piirteitä, nojaan genrekäsityksessäni myös uutta retoriikkaa hyödyntävän genreanalyysin malliin. Uuden retoriikan perusteet pohjautuvat klassiseen retoriikkaan, mutta korostavat analyyttistä puolta ja vaikuttamisen tarkastelua tyylikeinojen ja puhetaitojen sijaan. (Mäntynen & Sääsilahti 2012: 195.) Esittelen uutta retoriikkaa laajemmin luvussa 3.4.

Kun genreä tarkastellaan uuden retoriikan perinteen valossa, voidaan käsityksissä havaita joitakin yhteneväisyyksiä ESP-suuntautuneen genreanalyysin kanssa. Molemmissa korostuu tekstien tavoitteellisuus ja tilannesidonaisuus; esimerkiksi Swales (1990: 46–50) nimittää genreen vuorovaikutuksellista päämäärää kommunikatiiviseksi tavoitteeksi, joka on yhteydessä genreä tuottavan yhteisön sosiaaliseen toimintaan. Myös uudessa retoriikassa genrejen tavoitteellisuus on keskeisessä roolissa, sillä se tarkastelee pyrkimystä vaikuttaa tekstien avulla. (Mäntynen & Sääsilahti 2012: 194–195.)

Tilannesidonaisuus yhdistävänä tekijänä tarkoittaa merkitysten tulkitsemista vain esiintymiskontekstissaan, jonka suuntauksat toisaalta ymmärtävät hieman eri tavoin (Mäntynen & Sääsilahti 2012: 198). Kontekstia luovat puhuja, yleisö ja foorumi, Swalesia (1990: 21–32) mukaillen diskurssiyhteisö eli genreä tuottava ja ohjaava yhteisö. Swales on lähestynyt genreä akateemisen tekstimaailman näkökulmasta, joten hänen diskurssiyhteisölle luomansa kriteerit ovat sen mukaisia. Sen sijaan tutkimukseni aineisto koostuu sanomalehdessä julkaistuista genreistä ja on siten diskurssiyhteisöltään Swalesin käsityksestä poikkeava, muodostuuhan aineistoni genrejä tuottava yhteisö lehden toimituksesta ja lukijoista. Omassa tutkimuksessani tulkitseminenkin ja sovellan tekstiä tuottavan ja kontrolloivan yhteisön alkuperäistä käsitettä laajemmaksi.

Kuten totesin, edellä kuvailemiani uutta retoriikkaa, genreanalyysia ja diskurssintutkimusta yhdistää käsitys kielen sosiaalisesta konstruktivismista: sosiaalinen todellisuus ja merkitykset rakentuvat kielen kautta, toisaalta kieli samalla vaikuttaa niihin. Kielellä vaikuttamisen ja suostuttelun päätehtävä onkin rakentaa haluttu kuva puheena olevasta asiasta. (Mäntynen & Pietikäinen 2009: 12; Mäntynen & Sääsilahti 2012: 197–198.)

Mäntynen ja Sääsilahden (2012: 200) mukaan diskurssintutkimusta ja uutta retoriikkaa hyödyntävä genrepiirteiden analyysi on perusteltua ja mielekästä argumentoitujen tekstien tarkastelussa. Aikaisempaa tutkimustraditiota edustavat esimerkiksi Mäntynen (2003),

Sääskilahden (2006) ja Mikkosen (2010) tutkimukset, joista ensimmäinen käsittelee suomen kielen asiantuntijoiden kirjoittamien kielijuttujen retoriikkaa, toinen alkoholivalistustekstien argumentaatiota ja kolmas lukiolaisten yleisönosastotekstien argumentaatiota. Lisäksi Laitinen (2009) ja Viinikainen (2012) ovat tutkimuksissaan tarkastelleet mielipidekirjoituksia samojen puolustavan retoriikan keinojen avulla, kuin mitä itse hyödynnän tutkimuksessani. Uuden retoriikan perinteen yhdistäminen genreanalyysiin on näyttäytynyt tutkimuksissa pitkälti toimivana, sillä se on mahdollistanut paitsi kielen sisällön myös toiminnan monipuolisen tarkastelun (Mäntynen 2003: 18; Sääskilahti 2006: 229).

Tekstin tavoite määrittää genrepiirteitä kuten tekstin rakennetta, muotoa ja sisältöä. Tarpeeksi tiettyjä piirteitä sisältävä tekstiesiintymä voidaan nähdä prototyypisenä genrensä edustajana. Olennainen osa genreä on myös sen nimi, jonka genreä tuottava yhteisö on sille antanut. (Swales 1990: 52–55; Shore & Mäntynen 2006: 27.)

Saman genren sisällä voi esiintyä vaihtelua, johon tilanteinen konteksti ja kohde vaikuttavat. Vaikka kielenkäyttäjällä on valinnanvaraa hyödyntäessään genreä ja toimiessaan sen sisällä, ohjaa ja rajaa hänen toimintaansa kuitenkin juuri genren vuorovaikutuksellinen päämäärä, joka toisaalta vaatii toteutuakseen tietyt piirteet (Bhatia 1993: 14). Valintoja voidaan tehdä esimerkiksi korostamalla tiettyjä piirteitä tai jättämällä joitain pois. Oman aineistoni genrejen, kolumnin ja mielipiteen kommunikatiivinen tavoite on vaikuttaa ja ottaa kantaa. Ollakseen kolumni ja mielipidekirjoitus, täytyy tekstien muodostua siis argumentoivista piirteistä. Yksi tapa lähestyä näitä genrejä rakentavia piirteitä ovat tekstityypit, joita avaan seuraavaksi.

3.3 Tekstityypit

Genrelle läheinen käsite on **tekstityyppi**, jonka avulla voidaan tarkastella lähemmin kielen toiminnan rakentumista tekstissä. Kielenkäyttäjä voi tehdä valintoja myös genren sisällä lause- ja virketasolla eli tekstityyppien välillä. Tekstityypit ovat siis eräänlainen kielenkäyttäjän resurssi, joilla ilmaista erilaisia sosiaalisia funktioita. Tekstityypit eroavat toisistaan kielellisesti sanaston ja kieliopin perusteella, ja siten myös lauseet ja virkkeet ovat erilaisia eri tekstityyppien välillä. (Mäntynen & Pietikäinen 2009: 98–99.) Kielentutkimuksen perinne on nojannut alun perin Werlichin (1983) jaottelemiin viiteen tekstityyppiin, jotka ovat:

- 1) deskriptiivinen (kuvaileva)
- 2) narratiivinen (kertova)
- 3) ekspositorinen (erittelevä)

- 4) argumentoiva (perusteleva)
- 5) instruktiivinen (ohjaava).

Deskriptiivinen tekstityyppi keskittyy ympäristön, henkilöiden ja esineiden havainnolliseen kuvaukseen. Aktiivisen toimijuuden sijaan kertoja kuvaa kokemaansa ja näkemäänsä. Deskriptiiviselle tekstityypille ominaista on adjektiivien ja havainnoivien verbien käyttö. Narratiivinen tekstityyppi sen sijaan nimensä mukaisesti kuvaa juonen etenemistä ja koostuu toimintaa kuvaavista verbeistä. Kertovalle tekstille ominaista on yleensä mennyt aikamuoto. Ekspositorinen tekstityyppi kuvaa usein abstraktienkin käsitteiden välisiä suhteita ja analysoi niitä. Ominaista sille ovat staattista olemista tai omistamista ilmaisevat verbirakenteet sekä erittelevät ilmaisut, kuten *esimerkiksi*, *lisäksi* tai *toisin sanoen*. Argumentoiva tekstityyppi taas on kantaa ottavaa ja mielipidettä ilmaisevaa. Tyypillisiä kielenpiirteitä sille ovat kieltolauseet ja vastakohtaisuuksien ilmaukset esimerkiksi partikkelien, konditionaalien ja adjektiivien vertailumuotojen kautta. Instruktiivinen tekstityyppi on kuulijoita ja lukijoita neuvovaa tai jopa käskevää, ja sen voi tunnistaa imperatiivin, ohjailevan passiivin tai modaalisten muotojen käytöstä. (Werlich 1983: 39–41; Mäntynen & Pietikäinen 2009: 101–102; Lauerma 2012: 67.)

Tekstityyppejä voidaan pitää universaaleina toisin kuin genrejä, jotka ovat luonteeltaan kulttuurisidonnaisempia (Shore & Mäntynen 2006: 37). Genret voivat koostua useammista tekstityypeistä: esimerkiksi tarinassa on usein sekä kuvailevaa että kertovaa tekstityyppiä. Kerroessaan tarinaa puhuja tai kirjoittaja siis tarvitsee muun muassa tapahtumapaikan ja toimijoiden kuvaamista kerrontansa tueksi. Mielipiteelle ominaista on sen sijaan vaikuttamaan pyrkiminen ja siten argumentoivan tekstityypin esiintyminen. Joidenkin tekstityyppien esiintyminen on kuitenkin toistuvampaa ja todennäköisempää juuri tiettyjen genrejen yhteydessä kuin toisten. Tekstityypit ilmaisevat genrejen sisällä tapahtuvia erilaisia kielellisiä toimintoja, jotka yhdessä rakentavat johonkin tiettyyn sosiaaliseen tarkoitukseen muotoutuneen genren. (Mäntynen & Pietikäinen 2009: 100.) Tekstityyppien hyödyntämisestä genrepiirteiden analyysissä kerron lisää luvussa 4.3.

3.4 Argumentaatio ja retoriikka

Kolumnin ja mielipidekirjoituksen tärkeimpiä ominaispiirteitä ovat kantaaottavuus ja vaikuttavuus, joten väitteiden perustelu eli argumentaatio sekä retoriikka eli argumentointia tukevat keinot ovat avainasemassa kyseisten genrejen tarkastelussa. Tutkimuksessani olen lähestynyt

aineiston argumentointia ja retorisia keinoja argumentoivan tekstityypin käsitteen avulla, jonka jälkeen olen eritellyt tarkemmin argumenttia tukevia retorisia kielen piirteitä.

Retoriikan vanhaa perinnettä edustaa jo yli 2300 vuotta vanha Aristoteleen *Retoriikka* -teos. *Retoriikka* on keskittynyt lähinnä itse puhujan ohjeistamiseen, joten sitä pidetään ennen kaikkea puhetaidon oppikirjana. Niin kutsuttu uuden retoriikan aalto sen sijaan korostaa retoriikan kriittisen analyyttistä ja kuvailevaa puolta, ja siihen keskityn myös omassa tutkimuksesani. (Kakkuri-Knuuttila 1998: 233–235.)

Pohjan nykyiselle retoriikantutkimukselle ovat luoneet alan keskeiset teoreetikot Kenneth Burke, Chaïm Perelman ja Stephen Toulmin, ja heidän 1950-luvun julkaisunsa ovat tarjonneet näkökulmia ja analyysivälineitä argumentaation kuvaukseen. Viime vuosikymmeninä uudessa retoriikassa yhteiskunnallisen vaikuttamisen ulottuvuus on korostunut, ja sen avulla on tutkittu muun muassa mainontaan ja politiikkaan sisältyvää argumentointia. Retorinen analyysi keskittyy ensisijaisesti vaikuttamisen keinoihin ja siihen, miten suostuttelevuutta rakennetaan kielellisesti. Erilaiset kielelliset merkityksellistämisen tavat, kuten kielikuvat ja rinnastukset ovat retoriikan analyysin keskiössä, kun taas klassisempi argumenttianalyysi painottuu argumentin asiasisällön tarkasteluun. Toisin sanoen retoriikka korostaa vaikuttamisen inhimillistä ja tulkinnallista puolta normatiivisen päättelyn sijaan. (Kakkuri-Knuuttila 1998: 233–234; Mäntynen & Sääskilähti 2012: 196.)

Retorisessa analyysissä vaikuttamisen sosiaalinen luonne korostuu, eikä argumentaatio tapahdu koskaan tyhjiössä. Argumentaatiotilannetta tarkastellessa on huomioitava puhuja, yleisö ja foorumi: kuka puhuu, kenelle puhuu sekä mistä, missä ja milloin puhuu. Nämä tekijät määrittävät retoristen keinojen toimivuutta. Puhuja pyrkii vaikuttamaan tiettyyn yleisöön suostuttelevien ja vakuuttelevien retoristen keinojen avulla, mutta niiden tehokkuus punnitaan vastaanotossa. Se mikä toimii johonkin yleisöön, ei välttämättä toimi toisiin. (Kakkuri-Knuuttila 1998: 235; Jokinen 2016a: 339–340.)

Retoriikan näkemyksen mukaan retoriikasta vapaata kielenkäyttöä ei ole, vaan se on kaikesta puheen ja kirjoittamisen keskeinen piirre (Jokinen 2016b: 260). Keskinäisessä kanssakäymisessään ihmiset hyödyntävät erilaisia kielellisiä merkityksellistämisen keinoja suostutellakseen ja vakuutellakseen, mutta myös puolustautuakseen ja esittääkseen syytöksiä (Jokinen 2016a: 342). Retorisilla keinoilla voidaankin katsoa olevan kaksi ulottuvuutta, joita Potter (1996: 106–107) kuvaa sodan metaforan avulla: hyökkäävä retoriikka keskittyy vastapuolen argumentin vahingoittamiseen, kun taas puolustava retoriikka perustuu oman aseman suojaamiseen ja vahvistamiseen. Puolustavaa ja hyökkäävää retoriikkaa ei kuitenkaan tulisi ajatella

suoraan toistensa vastakohtina, vaan niitä voidaan hyödyntää myös rinnatusten (Jokinen 2016a: 368).

Analyysini teoreettisena mallina olen hyödyntänyt Arja Jokisen (2016a) koostamaa selvitystä puolustavan retoriikan keinoista, jonka hän on muodostanut useiden empiiristen tutkimusten perusteella. Selvityksensä hän pohjaa myös osittain Jonathan Potterin (1996) näkemyksiin, mutta käsittelee retorisia keinoja Potteria laajemmin. Jokinen (2016a: 342–344) perustelee valintaansa rajata koonti puolustavan retoriikan keinoihin sen aseman vuoksi: puolustava retoriikka muodostaa retorisen argumentaation perustukset, kun taas hyökkäävän retoriikan rooli on olla puolustavan retoriikan apuna käytännön väittelytilanteissa. Lisäksi puolustavan ja hyökkäävän retoriikan keinot ovat pitkälti samanlaiset, mutta funktioltaan erilaiset. Seuraavaksi esitelen Jokisen koostamat retoriset keinot ja kerron lyhyesti niiden pääpiirteistä:

Etäännyttäminen omasta intressistä on keino vahvistaa argumentoijan pyyteettömyyttä. Etäännyttämällä omat intressinsä väitteestä puhuja osoittaa, ettei ole ajamassa omaa etuaan. Toisaalta keinon toinen puoli on vedota omaan kokemukseen ja sidoksiinsa argumentoituun asiaan liittyen, jolloin tavoitteena on herättää luottamusta. (Jokinen 2016a: 345–346.)

Puhujakategoriolla oikeuttaminen tarkoittaa tiettyyn puhujakategoriaan liitettävän tietämyksen tuomaa vakuuttavuutta. Arvostetuista kategorioista, kuten lääkärin tai tuomarin ”suusta” esitettyä argumenttia pidetään usein sisällöstä riippumatta luotettavampana kuin esimerkiksi alkoholistin tai lapsen kategoriasta lausuttuna. Argumentoijan tavasta kategorisoida itsensä voidaan tehdä päätelmiä hänen ja yleisön suhteesta sekä siitä, millaiseen yleisöön argumentilla pyritään vaikuttamaan. (Jokinen 2016a: 346–347.)

Liittoutumisasteen säätely liittyy myös keinoon etäännyttää väite omasta intressistä. Tarkastelemalla tapaa esittää väite omissa nimissään tai ikään kuin raportoiden toisen sanomaa voidaan tehdä tulkintoja argumentoijan liittoutumisasteesta eli sitoutumisesta väitteeseen. Raportointi on neutraalimpi tapa eikä velvoita argumentoijaa niin paljon kuin omissa nimissä argumentointi. (Jokinen 2016a: 348–349.)

Konsensuksella tai asiantuntijan lausunnolla vahvistaminen on argumentaation vahvistamisen keino, jolla uskottavuutta luodaan vetoamalla yleisesti hyväksytyyn tietoon, konsensukseen. Konsensusta voidaan luoda esimerkiksi suorien lainausten käytöllä, jolloin oman äänen tueksi tuodaan toinenkin ääni. Näin osoitetaan, ettei argumentoija ole väitteensä kanssa yksin. Myös vetoamalla kulttuurisiin itsestäänselvyyksinä pidettyihin käsityksiin tuotetaan konsensusta. (Jokinen 2016a: 350–351.)

”Tosiasiat puhuvat puolestaan” on erityisesti tieteellisessä ja poliittisessä diskurssissa hyödynnetty keino, joka keskittyy väitteeseen väitteen esittäjän sijaan. Tällainen faktuaalstava

argumentaatio rakentuu toimijoiden ja siten vastuun häivyttämisestä ja kadottamisesta. Asiat ilmaistaan puhujista riippumattomina tosiasioina, joihin ei voida vaikuttaa. (Jokinen 2016a: 351–352.)

Kategorioiden käyttö vakuuttamisen keinona; kategorisoimalla ja nimeämällä asioita ja ihmisiä herätämme henkiin myös niihin liittyvät merkitykset ja mielikuvat. Erilaiset kategoriat edistävät tiettyä funktiota; esimerkiksi ekoaktivistin nimeäminen *ekoterroristiksi* tai *luonnonsuojelijaksi* vaikuttaa tulkintoihin vahvistaen tiettyä argumentaatiota. (Jokinen 2016a: 353–355.)

Numeerinen ja ei-numeerinen määrällistäminen eli kvantifiointi on yksi yleisistä vaikuttamisen keinoista. Kvantifioinnissa on kyse erilaisten asioiden määrittelemisestä laskettaviksi: esimerkiksi luvut, prosentit ja taulukot ovat numeerista vahvistamista, kun taas sanallisessa määrällistämässä hyödynnetään erilaisia laatusanoja, kuten *pieni*, *suuri*, *valtava* jne. Myös ääri-ilmaisujen käyttö on tehokasta määrällistämistä. (Jokinen 2016a: 358–359.)

Metaforien eli kielikuvien käytön avulla voidaan luoda halutun kaltaisia konnotaatioita tehokkaasti. Kun johonkin asiaan liitetään merkityksiä jostakin muusta tutusta asiasta, vahvistetaan argumentaatiota tukevia mielikuvia. Metaforat voivat olla uusia ja ennalta-arvaamattomia, mutta kielemme on täynnä myös hyvin luonnollisen aseman saavuttaneita metaforia: esimerkiksi tutkimussanastossa erilaisten menetelmien kutsuminen *työkaluiksi* on hyvin tavallista. (Jokinen 2016a: 360–362.)

Ääri-ilmaisujen käyttäminen liittyy osaltaan kvantifointiin. Ääri-ilmaisuja ovat kuitenkin myös erilaiset keinot jonkin kuvauksen piirteen maksimoimiseksi tai minimoimiseksi. Tällaisia ovat muun muassa modaaliset ilmaukset *joka kerta*, *ei koskaan*, *täysin*, *ei mitään* jne. Ääri-ilmaisut voivat olla tehokkaita argumentaation vahvistajia, mutta toisaalta ne voivat heikentää vaikutelman liioittelusta ja siten heikentää argumentoijan luotettavuutta. (Jokinen 2016a: 362–364.)

Yksityiskohdilla ja kertomuksilla vakuuttaminen, toisin sanoen yksityiskohtaisten narratiivien hyödyntäminen on yksi argumentointia vahvistava keino. Narratiiveilla on aina jokin tehtävä kontekstissaan: niiden avulla voidaan esimerkiksi tehdä abstraktejakin asioita helpommin lähestyttäväksi (Mäntynen & Pietikäinen 2009: 106). Tällä tavoin mielipiteen esittäjä voi luoda tunnetta vakuuttavuudesta ja ennen kaikkea autenttisuudesta: kirjoittaja on todella todistanut jotain tapahtumaa, sillä hän pystyy kertomaan ja kuvailemaan sen tarkasti. Narratiivi voidaan myös rakentaa sellaiseksi, että lopputulos on melko yllätyksetön ja odotettavissa. Niin kuvaus on samaistuttavampi. Lukijan vastuulle jää tulkinta seurauksista ja arvoista, joita narratiivilla voidaan välittää. (Potter 1996: 165, Jokinen 2016a: 356.) Olen tarkastellut analyysissäni

narratiiveja Jokisen koonnin antia laajemmin, sillä ne määrittävät aineistoani suuresti. Teksteissä rakentuvia narratiiveja olen ensisijaisesti lähestynyt narratiivisen tekstityypin kautta.

Edellä kuvattujen retoristen keinojen lisäksi Jokinen on maininnut lyhyesti myös muutamia keinoja, joille yhteistä on pyrkimys mahdollisimman tiiviiseen kuvaukseen. **Kolmen lista** on keino, jonka hyöty perustuu ikään kuin riittävän näytön antamiseen. Tuomalla esiin kolme asiaa synnytetään vaikutelma jostakin yleisemmästä tai tavanomaisesta piirteestä. **Kontrastien rakentaminen** on keino vahvistaa omaa argumentaatiota ja saada vastakkainen näkemys näyttämään vähemmän kannatettavalta; esimerkiksi se, jota itse kannatetaan, kuvataan positiivisessa valossa, kun taas sen vaihtoehto pyritään kuvaamaan negatiivisessa merkityksessä. **Toisto** sen sijaan on yleinen mainoksissa käytetty vaikuttamisen keino, ja toisaalta toistoa voidaan tarkastella kontekstualisoinnin näkökulmasta, kun argumentoija toistaa esimerkiksi muiden henkilöiden argumentteja. **Mahdolliselta vasta-argumentilta suojautuminen** on myös yksi retorista keinoista, joka tarkoittaa oman väitteen suojaamista jo etukäteen odotetulta vastaväitteeltä. Tällöin vastaväittäjän mahdollisuus käyttää argumenttia pyritään estämään. (Jokinen 2016a: 364–367.)

3.5 Narratiivit osana genrejä

Olen esitellyt argumentaatiota ja retoriikkaa, jotka ovat aineistoni genrejen tyypillisiä ominaisuuksia. Tekstityypit ovat tutkimuksessani väline niiden tarkasteluun, mutta tekstityypit antavat näkökulmia myös muuhun genrejen sisällä tapahtuvaan sosiaaliseen toimintaan. Yksi keskeisistä kielen toimintatyypeistä on narratiivisuus eli kertomuksellisuus, joka ilmenee esimerkiksi juuri narratiivisena tekstityyppinä. Jo silmäillessäni aineistoani havaitsin siinä esiintyvän narratiivisuutta, jonka käsitettä avaan tässä luvussa.

Narratiivit eli kertomukset ovat ihmisille luontainen tapa jäsentää omia havaintoja ja kokemuksia. Kertomusten taustalla vaikuttaa myös niiden merkitsevyys tunnetasolla eli ikiaikainen tehtävä herättää tunteita kuulijoissa. Narratiiveille ominaista onkin niiden yhteisöllisyys, sillä ne heijastavat puhujan ja kuulijan yhteisössä ja kulttuurissa vallitsevia arvoja. Näin diskurssitutkimuksen käsitys kielen mikro- ja makrotason välisestä vuorovaikutuksesta kuvastuu narratiiveissa yksilön kokemusten ja yhteisöllisyyden kautta. (Mäntynen & Pietikäinen 2009: 104; Mäkelä, Björninen, Karttunen, Nurminen, Raipola & Rantanen 2018: 92.) Tainio (2001: 87–88) kuvaa narratiiveja arkikertomuksina, joissa kertoja on tehnyt omat tulkintansa tapahtumista. Kertomuksiin vaikuttavat kulttuuristen arvojen lisäksi myös myytit, jotka voivat arvojen tavoin muuttua ajan saatossa.

Narratiivissa kertoja kuvaa eli representoi esimerkiksi tapahtumia ja toimijoita aina jostain näkökulmasta. Usein narratiiveissa esiintyy myös kertojan omaa ääntä ja suhtautumista esimerkiksi arvioinnin muodossa. Arvioivia kielenpiirteitä tutkimalla voidaankin saada tietoa arvoista, joita on havaittavissa narratiiviin rakentuvassa maailmankuvassa. (Mäntynen & Pietikäinen 2009: 107–111.)

Narratiivien tehtävä herättää tunteita kuulijoissa ja siten vaikuttaa heihin näky myös #metoossa. Ilmiö on rakentunut narratiivien kautta, sillä lukuisat ihmiset ovat jakaneet kertomuksia ahdistelukokemuksistaan sosiaalisen ja muun median välityksellä. Sosiaalisen median aikakaudella viraali leviäminen on tullut mahdolliseksi ja yksilöiden kokemuksia kuvaavat kertomukset voimistuvat saamastaan suosiosta eli jaoista, kommenteista ja tykkäyksistä. Juuri kertomusten kokemuksellisuus vaikuttaa niiden luonteeseen: ne ovat tunteisiin vetoavia, samastuttavia ja jopa motivoivia. Toisaalta tällaiset kertomukset voivat saavuttaa kritiikille immuunin aseman eikä tarinoiden todenperäisyyttä välttämättä edes epäillä suuren suosion vuoksi. Tämän tiedon valossa #metoon vahva kertomuksellisuus näyttäytyy kiinnostavana esimerkkinä aikamme kuvasta. (Mäkelä ym. 2018: 92.)

Tässä tutkimuksessa käsitän narratiivit diskursiivisesti ja kulttuurisesti rakentuneina kielenkäytön resursseina, jotka välittävät tietoa yksilön kokemusmaailmasta tietyssä ajassa ja paikassa. Genrejen tavoin narratiiveissa on havaittavissa sosiaalisen toiminnan ja kielenkäytön ulottuvuuksien kytkeytyminen toisiinsa. Narratiivit ovat kielenkäytön ilmiönä yksittäisiä genrejä laajempi, mutta ne voivat olla osa genrejä esimerkiksi narratiivisen tekstityypin avulla. (Mäntynen & Pietikäinen 2009: 108.) Niin myös omassa tutkimuksessani narratiivit ovat osa aineiston genrejä tuoden oman ulottuvuutensa argumentointiin.

4 AINEISTO JA METODIT

4.1 Kolumnin ja mielipiteen genre

Sekä kolumni että mielipide ovat sanoma- ja aikakauslehtien genrejä, joissa otetaan kantaa ajankohtaiseen aiheeseen. Genrejen kirjoittajapositio on kuitenkin eri, sillä kolumnin takana on lehden oma kolumnisti tai toimittaja, kun taas mielipiteen kirjoittaja on lehden lukija. Kolumnin ja mielipiteen genret siis eroavat keskenään saavutettavuudessaan. Tutkimukseni aineisto on osa median ja yleisön keskustelua, jossa Helsingin Sanomien toimittajan, kolumnistin sekä lukijakunnan näkemykset kohtaavat.

Kolumni on yleensä säännöllisesti ilmestyvä, henkilökohtainen perusteltu näkemys, jonka tarkoituksena on herättää keskustelua. Kolumnin kirjoittaja voi olla lehden oma toimittaja tai kolumnisti; olennaista on, että kirjoittajalla on erityinen asema mielipiteensä esittäjänä. Kolumnisteiksi valitaan henkilöitä, joilla voisi olla painavaa sanottavaa esimerkiksi oman asiantuntijuutensa kautta. Kolumnit ovat siis vahvasti henkilösidonnaisia, ja niiden lukijoilla on voimakas tietoisuus siitä, kuka puhuu. (Rentola 2010: 108–109.) Tämä näkyy jo lehtien asettelussa, jossa kolumnistin nimi ja kuva ovat selvästi näkyvillä jo pelkästään juttuja silmäillessä.

Kolumneille ominaista ovat värikäs kieli ja eloiset ilmaukset, joilla kirjoittaja taustoittaa ja perustelee näkemystään. Koska kolumni genrenä mahdollistaa hyvin monipuolisetkin tyyli- vaihtelut ja keinot, on tarkoitus kolumnin taustalla hämärtynyt. Kolumnin tekstilajin rajat ovat myös häilyvät, ja kolumni voi tyyliltään muistuttaa muita tekstilajeja, kuten pakinaa. Kuitenkin yksi olennainen kolumnin ominaisuus on säilynyt, nimittäin tietoinen pyrkimys vaikuttaa. Mielipidettä ei tarvitse esittää suoraan, vaan kirjoittaja voi johdatella lukijaa tarkastelemaan omia tuntemuksiaan kertomalla esimerkkejä omasta elämästään. Siksi henkilökohtaisuus onkin usein kolumnien vaikuttavuuden valttikortti: olivat lukijat kirjoittajan kanssa samaa mieltä tai eivät, ainakin rohkeat ulostulot saavat aikaan keskustelua ja siten vaikuttavat. (Rentola 2010: 108, 111–113.)

Mielipiteet sen sijaan ovat yleisön väylä saada äänensä kuuluviin ajankohtaisissa ja tärkeissä asioissa. Kirjoittaja voi olla kuka tahansa ja esiintyä omalla nimellään tai joissakin tapauksissa, kuten erityisen arkaluontoista aihetta käsittelevissä teksteissä, nimimerkillä. Tällä tavoin mahdollistetaan avoin viestintä yhteiskunnallisessa keskustelussa. Helsingin Sanomien (2019a) mielipiteiden kirjoittamisen ja lähettämisen ohjeissa mainitaan, että ”*avoin näkemysten vaihto lisää ymmärrystä siitä, miten muut maailman näkevät*” sekä ”*Rakentava kritiikki ja hyvät argumentit parantavat myös yhteiskunnallisia päätöksiä*”. Näin HS perustelee mielipiteiden

julkaisua sekä tukee rooliaan koko kansan puolueettomana mediana ja vastakkaistenkin näkemysten vaihdon näyttämönä.

Mielipidekirjoituksella on usein suhteellisen vakiintunut rakenne, joka palvelee tekstin tavoitetta eli vaikuttamista sen lukijan tekoihin tai asenteisiin. Kirjoitus alkaa yleensä ongelman esittelyllä tai viittauksella kirjoituksen innoittaneeseen tekstiin. Pian alun pohjustuksen jälkeen kirjoittaja esittää teesinsä eli kannanottonsa asiaan ja perustelee sen. Perusteluidensa tueksi kirjoittaja voi esittää johtopäätöksen, jonka jälkeen teksti päättyy ehdotuksiin tai vetoomuksiin halutun tavoitteen saavuttamiseksi. (Iisa, Kankaanpää & Piehl 1998: 123.)

Lukija voi mielipidekirjoituksellaan ottaa kantaa tärkeäksi kokemaansa aiheeseen lehden julkaisuun viitaten tai sen ulkopuolelta. Mielipidekirjoitusta, joka ottaa kantaa johonkin toiseen tekstiin, kutsutaan tarkemmin vastineeksi. Tutkimukseni aineisto onkin rakentunut juuri tällaisesta kolumnien ja vastineiden genrejen avulla käytävästä vuoropuhelusta, sillä kolumnille ominaista on tarjota näkemys, joka herättäisi keskustelua erilaisine näkökulmineen.

4.2 Aineiston esittely

Tutkimukseni aineisto koostuu yhteensä viidestä eri Helsingin Sanomien verkkolehdestä joulukuussa 2018 julkaistusta tekstistä, jotka kaikki käsittelevät #metoo-kampanjan vaikutuksia ja sukupuolten välistä tasa-arvoa yhteiskunnassamme. Aineistossani on kaksi kolumnia ja kolme mielipidekirjoitusta, jotka ovat vastineita toiselle kolumneista. Aineistoni on luettavissa vain tilaajille, ja sitä on oikeus käyttää sekä opiskeluun että julkiseen tutkimuskäyttöön (HS 2019b).

Ensimmäinen aineistonosa on HS:n ulkomaantoimittajan Petteri Tuohisen kolumni *Jos kävelen autiolla kadulla naisen perässä, en missään nimessä ota juoksuaskelia, vaikka olisi kiire*, joka on julkaistu 17.12.2018. Julkaisua seuraavana päivänä eli 18.12.2018 toimittaja Ronja Salmi viittasi HS:n Nyt-liitteen kolumnissaan *#metoo on laittanut monen kunniallisenkin miehen miettimään omaa käytöstään – mutta näillä tavoilla se on mullistanut meidän naisten elämän* Tuohisen kolumniin. 19.12.2018 Tuohisen kolumniin vastasivat omissa mielipidekirjoituksissaan myös kaksi naista ja yksi nimimerkillä esiintynyt henkilö, jonka kuitenkin tulkiten naispuoliseksi tekstin sisällön vuoksi. Nämä kolme samana päivänä julkaistua mielipidekirjoitusta ja Salmen kolumni muodostavat yhdessä Tuohisen kolumnin kanssa loogisesti rajautuneen aineistokokonaisuuden, sillä kaikissa Tuohisen kolumnin jälkeen julkaistuissa teksteissä viitataan Tuohiseen ja kommentoidaan hänen kirjoituksessaan esiin tuomiaan näkemyksiä.

Kolumnissaan Tuohinen tuo esiin huolensa #metoon aiheuttamasta sukupuoleen liittyvän tietoisuuden ylikorostumisesta. Hän myös tarttuu kutsumaansa ”*merkittävään yhteiskunnalliseen vinoutumaan*” eli siihen, miksi naiset joutuvat pelkäämään tulevansa raiskatuksi pimeällä kadulla kulkiessaan, ja miksi ”*kunnialliset ihmiset*” eli miehet ja hän itse mukaan lukien ”*joutuvat kokemaan olevansa epäiltyjä*” kovista rikoksista, kuten raiskauksesta, ellei toisin todisteta. Salmi sen sijaan nostaa esiin #metoo-kampanjan vaikutukset ”*tavallisten naisten arjessa*” ja elämässä. Salmi kirjoittaa kokevansa #metoon ensinnäkin vallankumouksena, joka ”*on tuonut mukanaan ymmärrystä ja sanoja, joilla puolustaa itseään ja lähimmäisiään*” seksuaaliselta häirinnältä. Argumenttinsa tueksi Salmi kertoo kahdeksassa lyhyessä esimerkissä hänen tai hänen lähipiirinsä seksuaalisen häirinnän ja väkivallan kokemuksista, joihin kampanja on vaikuttanut jollain tavalla.

Kuten aiemmin totesin, kolumnin luonteeseen kuuluu kirjoittajan oman äänen vahva esilläolo ja minä-näkökulma. Kolumnisteiksi ei päästä vahingossa; on siis syytä tarkastella sitä, millaisessa kirjoittajakontekstissa aineistoni kolumnit näyttäytyvät. Petteri Tuohinen on Helsingin Sanomien ulkomaantoimittaja, joka on 9.2.2019 tehdyn HS:n haun perusteella pääasiassa keskittynyt ulkomaan uutisiin, mutta myös joihinkin kotimaan uutisiin. Vuoden 2018 aikana hän on kirjoittanut viisi kolumnia, joihin myös aineistoni kolumni kuuluu. Tuohinen on profiloitunut hyvin erilaisten aihepiirien toimittajaksi verrattuna aineistoni kolumniin. Tässä valossa on kiinnostavaa, millaisena hän näyttäytyy juuri #metoo-aiheen piirissä. Kolumnissaan hän on ennen kaikkea miessukupuolen edustaja eikä ulkomaantoimittaja.

Ronja Salmi sen sijaan on HS:n Nyt-liitteen kolumnisti, ja hän on vuoden 2018 aikana julkaissut kuusi kolumnia Nyt-liitteen alla. Taustoiltaan Salmi on yrittäjä, kirjailija, toimittaja sekä vuoden 2018 Helsingin kirjamesujen ohjelmajohtaja. Tv-ohjelmassaan *Mitä mietit, Ronja Salmi?* (Yle 2018–2019) ja podcast-sarjassaan *Mitä vielä, Ronja Salmi?* (Yle 2019) Salmi on käsitellyt esimerkiksi yksinäisyyttä, someriippuvuutta ja ilmastoahdistusta, mutta myös seksuaalisuuteen liittyviä aiheita, kuten ehkäisyä ja haluttomuutta. Myös aineistoni teemaa eli seksuaalista häirintää ja väkivaltaa Salmi on käsitellyt sarjoissaan. Koska monilla Salmen käsittelemillä aiheilla on tabumainen luonne, on niistä avoimesti puhuminen varmasti joidenkin mielestä rohkeaa. Jaksojen aiheet painottavat myös naisnäkökulmaa, joten profiloin Salmen feministisen journalismin edustajaksi. Nämä taustatekijät huomioiden aineistoni Salmen kolumnin aihe ei ole yllätyksellinen.

Toisin kuin kolumnin kohdalla, on pääsy mielipiteen genreen mahdollinen laajalle joukolle. Mielipiteiden kirjoittajapositiota määrittää ennen kaikkea yksilön tarve ottaa kantaa, ja lehden toimitus tarjoaa kannanotolle väylän. Mielipiteen kirjoittaminen ei kuitenkaan

automaattisesti tarkoita sen julkaisemista, vaan päätyminen julkaistavaksi on osittain journalistien prosessien tuotosta, valikoihan lehden toimitus heille lähetetyistä mielipiteistä julkaistavat. Siten lehden toimituksella on valtaa siinä, mille aiheille annetaan huomiota nostamalla ne julkiseen keskusteluun.

Aineistoni mielipiteiden kirjoittajapositioiden tarkastelu on täytynyt tehdä puhtaasti ilman ennakkokäsityksiä, sillä ainoat heitä määrittävät tiedot ovat heidän nimensä tai nimimerkinsä tekstin lopussa. Aineistoni kolme mielipidekirjoitusta ottavat kantaa suoraan Tuohisen kolumniin. Niia Virtanen tuo tekstissään *Tunnettyö jakautuu #metoo-kampanjan ansiosta tasaisemmin* esiin tunnettyön aspektin ja antaa tällä tavoin käsitteen Tuohisen kokemuksille. Kuten otsikosta voi päätellä, on Virtanen tasaisemman tunnettyön jakautumisen kannalla ja kokee sen olevan tärkeä tekijä onnellisemman ja tasa-arvoisemman tulevaisuuden rakentumisessa. Toinen mielipide on Ida Vihkon kirjoitus *Naiset ovat aina pelänneet pimeillä kaduilla liikkueensa*. Vihko kritisoi Tuohisen ajatuksia ja on sitä mieltä, että naisten varovainen ja pelokas käytös on ollut jo aikakausia samanlaista sen sijaan, että se olisi nyt radikaalisti muuttunut #metoon myötä. Vihko kokee myös miesten kokeman epämukavuuden olevan välttämätöntä, jotta yhteiskuntamme olisi tasa-arvoisempi. Kolmas mielipide on nimimerkin ”Häirintään kypsyneet” kirjoitus *#metoo-kampanja ei ole mennyt liian pitkälle – vasta täydellinen sukupuolten välinen tasa-arvo on riittävä*. Mielipiteessään kirjoittaja kertoo olevansa eri mieltä Tuohisen kanssa: hänen mielestään #metoo ei ole mennyt liian pitkälle. Kirjoittaja korostaa, että sukupuolesta puhuminen on välttämätöntä täydellisen tasa-arvon toteutumisen kannalta, mikä on hänen mielestään vasta riittävä päämäärä. Koen, että tämä mielipideteksti on sävyltään koko aineistoni kiihkein ja kantaaottavin.

Toisin kuin muut aineistoni tekstit, on kyseinen mielipide julkaistu kirjoittajan nimen sijaan nimimerkillä. Itse näen, että juuri mielipiteen voimakas kritisoiva sävy on varmastikin syynä siihen, miksi Helsingin Sanomat on julkaissut tekstin anonyymisti. Koska kootessani kokonaiskuvaa aineistoni kontekstista ja analysoidessani kieltä olen ottanut huomioon kirjoittajien sukupuolen, en tee poikkeusta yhden tekstin anonyymiydestä huolimatta. Tulkitsen siis Häirintään kypsyneen naispuoliseksi. Tämän tulkinnan puolesta puhuvat muun muassa tekstiin rakentuva omakohtaisuus ja esimerkit, joita avaan analyysiluvuissa.

4.3 Genrepiirteet analyysin kohteena

Kuten luvussa 1 totesin, ovat aineiston analyysia ohjanneet seuraavat tutkimuskysymykset:

1. Millaisten genrepiirteiden avulla #metoosta ja sukupuolten tasa-arvon toteutumisesta puhutaan teksteissä?
2. Miten nämä genrepiirteet rakentavat diskursiivisesti #metoo-ilmion ja sukupuolten tasa-arvon toteutumisen todellisuutta?

Ensimmäisen tutkimuskysymyksen avulla pyrkimyksenäni on selvittää, millaisista piirteistä aineistoni genret rakentuvat. Aineistoni kolumnit ja mielipiteet ottavat osaa keskusteluun #metoosta, sen vaikutuksista ja tasa-arvosta sekä ovat luonteeltaan argumentoivia; ensimmäinen kysymys kiinnittää huomion juuri niihin piirteisiin, jotka toimivat tätä kommunikatiivista tavoitetta tukevin. Toisen tutkimuskysymyksen avulla suhteutan aineistostani löytyvät genrepiirteet kielelliseen todellisuuteen #metoosta ja sukupuolten tasa-arvon toteutumisesta: miten genrepiirteet toimivat ja miten niiden avulla argumentoivassa keskustelussa tuotetaan ilmiötä, jossa epätasa-arvoisuus on voimakkaasti läsnä. Tutkimuskysymykset heijastavat siten myös analyysin etenemisjärjestystä. Analyysiluvuissa 5-7 vastaan erityisesti ensimmäiseen kysymykseen erittelemällä genrepiirteitä aineistoesimerkkien avulla, ja päätäntöluvussa 8 pohdin niiden merkitystä diskursiivisena toimintana ja todellisuuden kuvaajana. Toisaalta jo analyysissa tulen väkisin käsitelleeksi #metoota kielellisesti rakentuvana ilmiönä, sillä luonnollisesti muotoa ja merkitystä ei voida erottaa toisistaan.

Diskurssintutkimuksessa tutkimusprosessi on monivaiheinen ja etenemisjärjestykseltään spiraalimainen, minkä olen havainnut myös oman työni kohdalla. Tavoitteenani on ollut kytkeä ja suhteuttaa yksittäisiä havaintoja isompiin kuvioihin ja toisin päin, joten olen liikkunut kielen ja merkitysten mikro- ja makrotasoilla niitä jatkuvasti yhdistellen. (Mäntynen & Pietikäinen 2009: 141–143.) Olen päätenyt tarkastelemaan juuri #metoota sen ajankohtaisuuden ja vähäisen tutkimisen vuoksi. Osaltaan halusin siis paikata tutkimusaukkoa suuren ja vaikuttavan yhteiskunnallisen ilmiön osalta, sillä syksystä 2017 asti käyty tasa-arvokeskustelu on alkuoletusteni mukaan vaikuttanut ihmisten asenteisiin ja käsityksiin esimerkiksi seksuaalisesta häirinnästä. Olin kiinnostunut selvittämään, miten ihmiset puhuvat #metoosta, ja mitä siitä voisi päätellä nykyisen tasa-arvokeskustelun tilasta. Aiheen valitsemisen jälkeen aloitin oman tutkimusprosessini kartoittamalla kokonaiskuvaa #metoosta käydystä julkisesta keskustelusta. Joulukuussa 2018 törmäsin kiinnostavaan viiden tekstin kokonaisuuteen, jonka lopulta valitsin aineistokseni. Aineiston valintaan on vaikuttanut sen luonne: juuri kantaaottavat ja mielipidettä ilmaisevat tekstit kuvaavat mielestäni #metoo-keskustelua monipuolisemmin kuin esimerkiksi

uutistekstit. Kolumnit ja mielipiteet ovat henkilökohtaisempia ja antavat mahdollisuuden tarkastella yksittäisten ihmisten kokemuksia #metoosta ja tasa-arvosta. Koska aineisto koostuu argumentoivista teksteistä, tarjoavat ne myös mielenkiintoisen tarttumispinnan sosiaalisen toiminnan ja kielen yhteispelin tutkimukselle. Aiheen jälkeen aineistoni on siis määrittänyt hyvin pitkälti tutkimusmetodien valintaa, sillä tavoitteenani on ollut saada mahdollisimman paljon irti juuri tästä aineistosta. Koska #metoo-keskustelu käsittelee vahvasti sukupuolten epätasa-arvoon ja valtasuhteisiin liittyviä kysymyksiä, tarjoaa kriittinen diskurssintutkimus teoreettisen viitekehyksen tutkimukselleni. Kolumnien ja mielipiteiden genreä määrittävä argumentaatio taas ohjasi minua tarkastelemaan vaikuttamista tukevia keinoja,

Kriittistä diskurssintutkimusta mukailleen analyysissäni ovat läsnä kolme tasoa: tekstuaalinen, diskursiivinen ja sosiokulttuurinen. Tekstuaalisella tasolla tarkastelen kielenaineiksia lähietäisyydeltä ja teen neutraaleja huomioita esimerkiksi sanoista, ilmauksista, lauseista ja virkkeistä. Diskursiivisella tasolla vuorostaan korostuu tutkimusotteen tulkinnallisuus: millaiset diskursiiviset resurssit ja käytänteet aineistossani vaikuttavat, ja millaiset merkitykset tekstissä rakentuvat. Diskursiivinen taso on myös tekstuaalista ja laajinta sosiokulttuurista tasoa yhdistävä linkki: tekstin ominaisuudet ovat erilaisten diskurssikäytänteiden, kuten genrejen vaikutuksen alaisia, kun taas genret ovat muovautuneet sosiokulttuurisissa käytänteissä. Kolmas taso on kriittistä otetta korostava, sillä siinä tehtyjä havaintoja tarkastellaan yhteiskunnallisessa ja ideologisessa kontekstissa. Tuloksia tarkastellaan vallan ja vaikuttamisen näkökulmasta ja pohditaan sitä, miksi asiat kuvataan sellaisina kuin ne kuvataan. (Fairclough 1997: 81–85; Pynnönen 2013: 32–33.) Selventääkseni sitä, kuinka nämä kolme tasoa realisoituvat oman tutkimukseni analyysiprosessissa, kuvaan seuraavaksi tarkastelemiani genrepiirteitä, jotka rakentuvat tekstuaalisella ja diskursiivisella tasolla.

Keskityn tutkimuksessani tarkastelemaan kolumnin ja mielipiteen genrepiirteitä, joten on syytä määritellä, mitä genrepiirteellä tarkoitan. Kielitoimiston sanakirjan (s.v. *piirre*) mukaan piirre on 'ominaisuus', 'puoli' tai 'yksityiskohta'. Käsitänkin genrepiirteen juuri ominaisuudeksi, joka näyttäytyy genrelle olennaisena ja leimallisena. Lingvistiikassa piirteistä puhutaan melko epäanalyttisesti. Ajatus pohjautuu siihen, miten kieli ymmärretään yksittäisistä osista eli kielenpiirteistä muodostuvana kokonaisuutena. (Heikkinen 2009: 15–17.)

Erilaisia tekstejä lukiessa huomio kiinnittyy ensin tiettyihin piirteisiin, jotka tulkitaan genreihin liittyvien odotusten ja normien mukaisesti. Niin myös itse tutkijana olen ensin ollut ”tavallinen lukija”, joka on lähtenyt syventämään yksittäisiä piirteitä samalla kolumnin ja mielipiteen genrejen raameihin niitä peilaten. Genrepiirteet ovat läheisessä suhteessa genren päämääriin, ja piirteiden suhdetta tavoitteisiin voidaan lähestyä kummastakin suunnasta: kun

argumentoivan tekstin voidaan olettaa koostuvan argumentointia rakentavista piirteistä, kertovat toisaalta argumentoivat kielenpiirteet juuri vaikuttamaan pyrkivästä tekstilajista. (Heikkinen 2009: 18; Sääskilahti 2009: 173.)

Olen lähestynyt aineistoni genrepiirteitä viiden tekstityypin jaottelun avulla. Kuten luvussa 3.3 totesin, ovat tekstityypit ikään kuin genren rakennuspalikoita: ne ilmaisevat erilaisia sosiaalisen toiminnan funktioita, kuten kerrontaa, ohjailevuutta ja argumentointia. Tekstityypit eroavat toisistaan kielenaineksiltaan, ja jokaisella on omat tunnuspiirteensä. Olen pyrkinyt jaottelemaan aineistossani esiintyviä tekstityyppejä etsimällä juuri tietyille tekstityypeille ominaisia kielen piirteitä, kuten esimerkiksi lauserakenteita, modaalisuutta ja verbien taiputusmuotoja. Aineistostani nousevat tekstityypit ovat rakentaneet genrepiirteitä, joiden perusteella olen myös tehnyt analyysilukujen jaon narratiivisuuteen, kokemuksellisuuteen sekä argumentaatioon. Lopulliseen muotoon valitsemani kielenpiirteet ovat tutkimusprosessin tulosta ja kirjaimellisesti valintojani, ja ne ovat nousseet esiin esimerkiksi toistuvuutensa tai leimallisuutensa vuoksi.

Uutta retoriikkaa genreanalyysiin yhdistävän tutkimusperinteen mukaisesti olen hyödyntänyt analyysissäni suostuttelevan ja vakuuttelevan retoriikan keinoja. (Mäntynen & Sääskilahti 2012: 200). Retoriset keinot ovat kielellisen ilmaisun tapoja, joilla yritetään vakuuttaa tietty yleisö ja saada heidät uskomaan väitteeseen. Niinpä retoriikan analyysissä keskitytään tarkastelemaan kielellisen ilmaisun tapoja, joilla tiettyjä näkemyksiä perustellaan ja puolustetaan. (Jokinen & Juhila 2016: 291.) Arja Jokisen (2016a) koostama jaottelu puolustavan retoriikan keinoista toimii mallina analyysilleni. Sen avulla olen syventänyt aineistoni genrejen ominaispiirteiden, argumentaation tutkimista. Käytännössä olen etsinyt aineistostani retoristen keinojen tunnuspiirteitä Jokisen mallin mukaisesti, ja lähestynyt niitä ensisijaisesti argumentoivan tekstityypin kautta.

Analyysin esimerkeissä on kohtia, joissa piirteet ovat sekoittuneet. Kieli on luonnollinen ja muuttuva, joten sitä ei voida pistää suoraan muottiin esimerkiksi tietyn tekstityypin perusteella. Myös joitakin retorisia keinoja on hyödynnetty jopa limittäin, esimerkiksi idiomaattiset ilmaukset voivat olla osa jotain toista retorista keinoa. Olen kuitenkin jaotellut analyysissä esimerkit tulkintani mukaan eniten niitä määrittävän piirteiden perusteella. Kuten Jokinen (2016a: 343) huomauttaa, on hänen kokoamansa selvitys erilaisista keinoista vain joitakin keinoja esiintuova, eikä sitä pidä ottaa kaikenkattavana. Koska merkitykset syntyvät tilannekontekstissa, voivat jotkin retoriset keinot toimia eri tavoin jossain toisessa tilanteessa. Argumentointia ja retorisia keinoja tutkittaessa on analysoitava keinoja suhteessa tekstin sisältöön, puheenaiheeseen (Mäntynen 2003: 18).

Päätätöluvussa pyrin pohtimaan genrepiirteiden analyysin tuloksia laajemmasta näkökulmasta, jossa otan huomioon juuri kriittiselle diskurssintutkimukselle ominaisen yhteiskunnallisen ja sosiokulttuurisen aspektin. Tällöin pohdin, miten #metoo rakentuu genrepiirteiden kautta ja millaisina ideologioita, arvoja, näkemyksiä ja uskomuksia heijastavina diskursiivisina käytänteinä aineistostani esiin nousevat genrepiirteet toimivat.

5 NARRATIIVIT

Yksi leimaavimpia aineistossani havaitsemiani piirteitä on narratiivisuus, jota luodaan narratiivisen tekstityypin avulla. Narratiiveilla eli kertomuksilla kirjoittajat ilmaisevat lukijalle omat tulkintansa menneistä tapahtumista. Kaikille aineiston narratiiveille ominaista on omakohtaisuus, sillä niissä kirjoittajat paitsi asettautuvat kertojan rooliin myös sijoittavat itsensä jollain tapaa mukaan tarinaan.

Olen käsitellyt aineistoni narratiiveja omassa luvussaan siksi, että ne ovat aineistoni leimaavimpia yksittäisiä genrepiirteitä. Olen jakanut luvun alalukuihin narratiivien tehtävän perusteella: luvussa 5.1 analysoin aiheeseen johdattelevia narratiiveja. Sen sijaan luvussa 5.2 käsittelen narratiiveja, jotka muodostavat tekstien ytimen. Vaikka käsittelen argumentaatiota ja retorisia keinoja omissa luvuissaan, ei narratiiveja voida kuitenkaan täysin erottaa niistä. Kirjoittajat hyödyntävät omia kokemuksiaan argumenttien tukena narratiivin muodossa.

5.1 Taustoittavat narratiivit

Erityisesti aineistoni kolumneista löysin vahvaa narratiivisuutta. Tuohisen kolumnin narratiivisuudella on kuitenkin erilainen funktio kuin suurimmassa osassa Salmen kolumnin kertomuksista: kun Tuohinen johdattelee narratiivillaan lukijaa aiheeseen, muodostuu Salmen kolumni lähes kokonaan narratiiveista.

Tuohisen kolumni alkaa kertomuksella miesten ja naisten välisestä Facebook-keskustelusta, jolla Tuohinen pohjustaa omia näkemyksiään:

- 1) **Miespuolinen kollegani** kertoi Facebookissa, kuinka ”miesten on usein syrjäisissä ja pimeissä paikoissa liikkueensa syytä osoittaa vastaantuleville naisille ja lapsille, ettei ole syytä pelätä”. Hän opasti, että **kannattaa pitää suuta ”hömelösti auki ja nyökkäillä” mummoille, etteivät nämä vain pelästyisi**. Päivitystä kommentoitiin ahkerasti. Naiset kiittivät huomaavaisuudesta ja kertoivat pelänneensä pimeässä yksin kävellessään. ”Mä vaan vaihdan toiselle puolelle katua”, eräs miehistä kommentoi. **Toinen kehotti puhumaan savoa ja höpöttämään esimerkiksi että ”Eipä tässä mittää hättää, minäpä se oonni ihan turvallinen kaveri”**.

Esimerkin (1) narratiivissa Tuohinen on kertojan roolissa ja referoi keskustelua erottaen lainausmerkeillä toimijoiden suorat lainaukset oman äänestään. Kertomukselliset kielenpiirteet kuten erilaiset toimijat (esimerkiksi *miespuolinen kollegani*, *naiset*, *eräs miehistä* ja *toinen*), imperfekti ja juonen eteneminen rakentavat narratiivia. Kahtiajako määrittää toimijoita voimakkaasti niin nimeämisen kuin toiminnan kuvaamisen kautta. Vastakkain asetettuina ovat *miehet*

sekä *naiset*, *lapset* ja *mummot*. Jälkimmäisille yhteen niputetuille kategorioille rakentuu heikomman osapuolen rooli. Vastakkain eivät ole vain sukupuolet, sillä *naisten* ja *mummojen* edustaessa naissukupuolta *lapset* asettuvat ikänsä puolesta heikomman rooliin, kun heitä verrataan aikuiseen.

Narratiivi käsittelee vakavaa aihetta, mutta siinä on havaittavissa humoristisia piirteitä. Tuohisen kollegan ohjeet siitä, miten miesten tulisi toimia ovat huumorin sävyttämiä: *pitää suuta hömelösti auki ja nyökkäillä*. Tapaa ilmaiseva adverbi *hömelösti* vahvistaa osaltaan mielikuvan naurettavuutta, sillä adjektiivi *hömelö* on merkitykseltään sama kuin *hölmö* eli 'typerä' tai 'huvittava' (KS s.v. *hölmö*). Ohjeen antaja siis on tietoinen siitä, miltä toiminta voi vastaan tulijoista vaikuttaa, ja onhan huvittavuus hyvin vastakkainen ominaisuus pelottavuudelle, jota tilanteissa miesten olisi syytä välttää.

Toinen huumorin sävyttämä kohta on esimerkin (1) viimeisessä virkkeessä, jossa *mies kehotti puhumaan savoa ja höpöttämään esimerkiksi että "Eipä tässä mittää hättää, minäpä se oonni ihan turvallinen kaveri"*. Kuten narratiivin alun esimerkissä, myös tässä huumori perustuu hölmöyteen. Merkittävä tekijä huumorin kannalta on savon murteeseen viittaaminen, sillä stereotyyppinen käsitys savolaisista korostaa heitä puheliaina, lupsakkaina vitsiniekkoina (Nupponen 2011: 5). Kaiken kaikkiaan narratiivi vahvistaa mielikuvaa siitä, että jollain tapaa huvittavaa miestä ei koeta uhkaksi.

Kolumnin genrelle tyypillisesti tyylinvaihtelut ovat mahdollisia, eikä huumori kolumneissa ole poikkeuksellista. Paikoin kolumnit ovat jopa ottaneet vaikutteita toiselta sanomalehtitekstilä, pakinalta, jonka tunnuspiirteitä ovat erilaiset huumorin keinot. (Rentola 2010: 108.) Tarkastelemani kolumni kuitenkin käsittelee raskasta teemaa, ja tähän huumorin ja vakavuuden ristiriitaan myös Tuohinen on eksplisiittisesti tarttunut virkkeessä *Tälläkin asialla voi tietysti vitsailla, mutta kyse on merkittävästä yhteiskunnallisesta vinoutumasta* (esimerkki 15), jota avaan tuonnempana luvussa 6.1.

Myös Salmen kolumnin alussa on kerronnallisuutta, joka johdattaa lukijan aiheeseen:

2) Reilu vuosi sitten Facebook-seinälläni oli **yksi viesti**:

#metoo.

Vallankumous oli alkanut.

Esimerkissä (2) Salmi kuvaa reilun vuoden takaista havaintoaan. Sananvalinnat *yksi viesti* ja *vallankumous* ovat merkittäviä: yksi viesti, tai pikemminkin yksi aihetunniste sisältää paljon

jo itsessään. #metoo-ilmion nimittäminen *vallankumoukseksi* mielestäni kiteyttää Salmen näkökulman, ja Kielitoimiston sanakirjan (s.v. *vallankumous*) mukaan vallankumous merkitsee 'mullistusta' tai 'käänteentekevää muutosta'. Tällainen aloitus on yksinkertaisuudessaan dramatisoiva, ja se on varmastikin ollut myös kirjoittajan tarkoitus. Tällä tavoin hän kiteyttää sen, miten paljon yhdellä sanalla voi olla ilmauksellista voimaa. Samalla hän tulee viitanneeksi kampanjan leviämisen tapaan, joka oli poikkeuksellinen.

Narratiiviselle tekstityypille ominainen mennyt aikamuoto tulee esiin edellä tarkastelemissani esimerkeissä, jotka rakentuvat imperfektin avulla. Havaitsin tästä poikkeavaa kerronnallista kieltä Salmen kolumnin osassa, jossa hän pohjustaa tekstiään tiivistäen kuluneen vuoden tapahtumia käänteitä. Esimerkki eroaa muista narratiiveista aikamuodoltaan ja position osalta, sillä siinä kirjoittaja ei sijoita itseään mukaan toimijaksi:

- 3) Sittemmin #metoo **on saanut** lukuisia muotoja, lieveilmiöitä ja jopa villapaitoja osakseen. Julkisuudessa #metoo **on ollut** osana lukuisia **selkkauksia**. Osan mielestä ehkä **turhankin kanssa**, ja liikkeen **on sanottu ”menneen liian pitkälle.” On voitoteltu** tahoja, jotka ovat julkisen asemansa takia joutuneet myös julkisesti vastaamaan teoistaan.

Narratiivin aikamuoto on imperfektin sijaan perfekti, joka edustaa asiantilan tietynlaista jatkuvuutta, jo aiemmin alkanutta mutta edelleen käynnissä olevaa tilannetta (VISK § 1534). Esimerkissä (3) #metoo näyttäytyy monimuotoisena ja *jopa villapaitoja osakseen* saaneena, eli hyvin laajallekin levittäytyneenä ilmiönä. Villapaidoista puhuessaan Salmi viittaa Helsingin Sanomien ”*Viisi uutista, viisi villapaitaa*”-tempaukseen (9.12.2018), kun HS lahjoitti ”*vuoden rumimpien*” uutisaiheiden innoittamat villapaidat erinäisille päättäjille. Myös #metoo sai tempauksessa oman villapaitansa.

Oleennaista esimerkissä (3) on kuitenkin selostus *selkkauksista* eli 'konflikteista', joissa #metoo on ollut mukana (KS s.v. *selkkaus*). Tähän liittyy myös kuvaus *osan mielestä ehkä turhankin kanssa, ja liikkeen on sanottu ”menneen liian pitkälle”*, joka viittaa #metoon kritisoijiin. Passiivin perfektimuodolla *on sanottu* vältetään kuitenkin kohdistaminen keneenkään tiettyyn henkilöön. *ehkä turhankin kanssa* kuvaa ilmiön kyseenalaistamista: adjektiivilla *turha* voidaan tarkoittaa 'tarpeetonta' tai 'merkityksetöntä' (KS s.v. *turha*). Virkkeen lopun lainausmerkkien käyttö erottaa Salmen oman kertovan äänen kritisoijista. Tällä hän ehkä tietoisesti tekee eroa heidän ja itsensä välillä, sillä havaitsin analyysissäni Salmen näkemyksen edustavan täysin vastakkaista puolta. Salmen oma asenne pilkistää myös kappaleen viimeisessä virkkeessä, kun hän kuvaa toimintaa *voitoteluksi*. Tällaisen frekventatiivijohdoksen käyttö viestii vähättelevästä suhtautumisesta (VISK § 354).

5.2 Omakohtaiset narratiivit

Narratiivinen tekstityyppi ja siten narratiivit määrittelevät hyvin pitkälti Salmen kolumnia, joka muodostuu suurimmaksi osaksi lyhyistä kappaleen pituisista kertomuksista. Kuten Tuohisen kolumnissa, myös Salmen tekstissä kertomuksellisuus rakentuu menneistä aikamuodoista, juonellisesta kerronnasta ja aktiivisista toimijoista, jotka ovat narratiiviselle tekstityypille ominaisia piirteitä (Werlich 1983: 39).

Salmen kolumnissa ja sen narratiiveissa kuuluu vahva omakohtaisuus. Salmi on itse kaikissa narratiiveissa osallisena joko aktiivisena toimijana, toiminnan kohteena tai sivustakatsojana. Omakohtaisuutta rakennetaan kielen piirteillä, joita ovat ensimmäisen persoonan verbi- muodot, *minä*-pronominin muodot ja omistusliitteet. Narratiiveissa näkyy seksuaalisen ahdistelun ja väkivallan moninainen luonne: vahingollinen ilmiö on läsnä monella elämän eri osa- alueella. Ensimmäisessä narratiivissa Salmi kuvaa ystävänsä kokeman tapauksen kautta #metoon vaikutusta:

- 4) #metoon jälkeen ystäväni **uskalsi** puuttua työkaverinsa ahdistelemaan käytökseen.

Työkaveri **oli kättänyt** ystäväni treffeille useaan otteeseen, ja lopulta **raivostui**, kun ystäväni jälleen kohteliaasti kieltäytyi. Treffeille tahtova **vannoi jäävänsä** oman vuoronsa jälkeen **kyttäämään**, kunnes ystäväni pääsee töistä puolenyön jälkeen. Tuon jälkeen ystäväni ei voisi enää valita, lähtisikö hän tälleille, vai ei.

Ystäväni sai onneksi järjestettyä itselleen saattajan vuoron jälkeen kotiin, eikä työkaveri päässyt häntä enää lähestymään. Seuraavana päivänä ystäväni raportoi esihenkilölleen elämänsä ensimmäistä kertaa seksuaalisesta häirinnästä. Minulle hän kertoi **uskaltaneensa edetä** asian kanssa, koska ”sehän oli #metoo!”

Esimerkin (4) tapaus sijoittuu työelämään ja nostaa esiin työyhteisön yhtenä ympäristönä, jossa naiset joutuvat kokemaan seksuaalista häirintää. Salmen ystävä kuvataan joutuneen työkaverinsa ahdistelemaksi. Kun tarkastellaan ystävää ja työkaveria toimijoina, poikkeavat heidän toimintansa paljon toisistaan. Työkaverin toimintaa luonnehditaan tunkeilevaan ja epämiellyttävään sävyyn, sellaisena mitä ahdistelu on. Verbit *kättää*, *raivostua*, *vannoa* ja *kyttää* vahvistavat toimijoiden välistä valta-asetelmaa, jossa työkaveri yrittää voimakkaasti kontrolloida jopa pelon avulla ahdistelun kohdetta – tästä kertoo myös ystävänsä toiminnan kuvaus uskaltamisena: *uskalsi puuttua, uskalsi edetä*.

Juonellisesti toimijoiden jännite ratkeaa, kun Salmen ystävä estää ahdistelun saattajan avulla. Lopuksi ahdistelijan teot tuomitaan ja hänet asetetaan vastuuseen teoistaan, kun ystävä raportoi häirinnästä eteenpäin pomolle. Esimerkin viimeinen virke korostaa juuri #metoon

osuutta tapauksen ratkaisemisessa: ilmiön rohkaisemana ystävä on uskaltanut vihdoinkin kertoa kokemastaan ahdistelusta auktoriteetille. Koen, että erityisesti tämä narratiivin loppu tuo esiin ilmiön ja todellisten kokemusten yhteyden ja tukee Salmen argumenttia #metoon lisäämästä tietoisuudesta: #metoon leviämisen myötä ihmiset tunnistavat paremmin häirinnän ja uskaltavat puolustautua siltä. Esimerkissä työkaverin uhkaava käytös myös nimetään seksuaaliseksi häirinnäksi, mikä vahvistaa ilmiön tunnistamisen helpottumista.

Toisessa narratiivissa Salmi on kuuntelijan roolissa, kun kaksi vanhempaa naista ovat halunneet kertoa hänelle lapsuudessa kokemastaan seksuaalisesta hyväksikäytöstä:

- 5) #metoon jälkeen kaksi **yli 75-vuotista** naista ovat kertoneet minulle **lapsuudessa** kokemastaan seksuaalisesta hyväksikäytöstä. **Toisiaan tuntemattomat naiset halusivat ottaa kulu-
neen vuoden aikana asian kanssani puheeksi, koska #metoo oli ollut otsikoissa.** Molemmilla tapauksissa tekojen tekijä oli **sukulaismies**, toisessa tapauksessa hyväksikäyttö oli jatkunut vuosia. Molemmat myös **totesivat kertoneensa tapahtumista jo silloin, kun ne olivat tapahtuneet.** Ensimmäisen kohdalla **ei ollut välitetty.** Toisen kohdalla **ei ollut uskottu.**

Huomioitavaa narratiivissa on iän aspekti: naisia kuvataan *yli 75-vuotiaiksi*, ja he ovat joutuneet kokemaan seksuaalista hyväksikäyttöä *lapsuudessaan*. Valitessaan tämän narratiivin Salmi tuo esiin faktan siitä, miten seksuaalinen väkivalta ilmiönä koskettaa kaikenikäisiä naisia, jopa lapsia. Rikoksen uhri kantaa kokemustaan läpi koko elämän. Määrite *toisiaan tuntemattomat* vahvistaa kuvaa ilmiön yleisyydestä; naisia on enemmän kuin yksi, he eivät tunne toisiaan entuudestaan, mutta heillä on samankaltaiset kokemukset. Alisteisen syytä ilmaisevan *koska*-konjunktiolla alkavan sivulauseen vuoksi #metoo näyttäytyy narratiivissa kertomisen aikaansaajana. Verbivalinta *halusivat* vahvistaa toiminnan eli kertomisen astetta ja kuvastaa sitä, miten naiset ovat kokeneet kertomisen tarpeelliseksi (KS s.v. *haluta*).

Kun tarkastellaan narratiivin toimijoita, esitetään Salmi kuuntelijana, mutta myös jonkinlaisena auktoriteettina, sillä naiset ovat *halunneet ottaa asian puheeksi* juuri Salmen kanssa. Salmi on aiemminkin käsitellyt *Mitä mietit, Ronja Salmi?* -sarjassaan (Yle 2018–2019) useita vaiettuja aiheita, myös seksuaalista häirintää ja väkivaltaa. Salmella on sarjassa hyvin keskeinen rooli: hän lähestyy monenlaisia ilmiöitä erilaisista näkökulmista ja yrittää selvittää niihin liittyviä syitä ja seurauksia. Tämän valossa voidaan olettaa, että naiset ovat siksi halunneet ottaa kokemuksensa puheeksi juuri hänen kanssaan. Kyseessä on tietynlainen puhujakategoriolla oikeuttaminen, jolla Salmi vahvistaa omaa asemaansa ja luotettavuuttaan argumenttoijana. Käsitelen tämän retorisen keinon esiintymistä aineistossani lisää kappaleessa 7.3.1.

Narratiivissa toimijoina ovat naisten ja Salmen lisäksi *sukulaismiehet*, joka vahvistaa aiheistostani esiin nousevaa teemaa miehistä pahantekijöinä ja naisista uhreina. Tekijöiden kuvaaminen kuvastaa totuutta siitä, miten seksuaalisen hyväksikäytön ja väkivallan tekijä on usein joku uhrin lähipiiristä. Asetelma on itsessään sellainen, mikä herättää varmasti tunteita lukijassa. Aihe on järkyttävä ja siten vaikuttava, tunteisiin vetoava.

Narratiivin naiset ovat *kertoneet tapahtumista jo silloin, kun ne olivat tapahtuneet*. Jo-adverbi korostaa ajallista merkitystä. Virke myös toimii vasta-argumenttina epäilyksille siitä, miten naiset ovat kertoneet asiasta juuri nyt. Salmi tarjoaa myös selityksen epäilyille: *Ensimmäisen kohdalla ei ollut välitetty. Toisen kohdalla ei ollut uskottu*. Heidän toimintaansa, joille tapahtumista on kerrottu, kuvataan passiivissa. Tällä tavoin ympäristön reaktiota ei kohdisteta juuri tiettyyn henkilöön, vaan annetaan kuva yleisestä suhtautumisesta ja toiminnasta. Ympäristö ei ole suhtautunut asiaan pitäen sitä tärkeänä tai edes totena (KS s.v. *välittää, uskoa*). Koen narratiivin kiteyttävän ongelman, joka tapahtumista kertomiseen liittyy. Naisia ei suinkaan kuvata hiljennä ennen kuin ympäristön reaktiot ovat osoittaneet heille välinpitämättömyytensä. Tämä kuvastaa mielestäni sitä, kuinka heikossa asemassa uhri voi olla esimerkiksi ikänsä, sukupuolensa tai jonkinlaisen tekijään jo olemassa olevan suhteen vaikutuksesta. Ympäristölle asian kieltäminen voi tuntua helpommalta ratkaisulta kuin asian kohtaaminen.

Salmen kolumnin kolmas narratiivi käsittelee hänen lähipiiristään löytyviä seksuaalirikosten uhreja:

- 6) #metoon jälkeen tutuksi **uskalsi tehdä rikosilmoituksen raiskauksesta. Tunnen liki kymmenen raiskauksen kohteeksi joutunutta ihmistä**. Vasta #metoon jälkeen olen kuullut, että joku olisi tehnyt asiasta rikosilmoituksen. Aikaisemmin kukaan teon **kohteeksi** joutuneista ei ole halunnut edetä asiassa rikosoikeuden kautta, koska **ystävän/puolison/tutun/kollegan ilmiantaminen** on tuntunut niin **ylitsepääsemättömältä**.

#metoon jälkeen **olen ymmärtänyt** paremmin, miksi suurin osa seksuaalirikosten **uhreista** jättää ilmoituksen tekemättä. Tiedän nyt enemmän tekojen kohteeksi joutuneiden kantamasta **häpeästä, pelosta ja ympäristön mahdollisista reaktioista**. Kaiken tämän ymmärtäminen on auttanut, kun olen kohdannut ihmisiä, jotka kertovat heille tapahtuneista asioista.

Salmi tuo esiin omakohtaisen tietämyksensä ja tunnustaa näin ilmiön olemassaolon ja todellisuuden: *Tunnen liki kymmenen raiskauksen kohteeksi joutunutta ihmistä*. Lauseessa hyödynnetään numeerista määrällistämistä, joka on yksi retorisisista keinoista. Tästä kertoo luku *liki kymmenen*, jonka tehtävänä on vahvistaa kuvaa Salmesta argumentoijana, joka tietää mistä puhuu. On mielenkiintoista, miten Salmi kuvaa henkilöitä *kohteina* ja *uhreina*, sillä *uhri* -sana on selvästi sävyttyneempi. *Uhri* merkitsee aina jotain elollista olentoa, joka 'joutuu uhrattavaksi

tai kärsimään’, kun taas *kohde* on hyvin neutraali ja merkitsee vain jotain, ’mihin tai keneen toiminta kohdistuu’ (KS s.v. *uhri, kohde*). Kun vertaan sanoja keskenään, korostaa *uhri* mielestäni puolustuskyvyttömyyttä ja leimautuvuutta. Sen sijaan *kohde* kuvastaa seksuaalisen väkivallan luonnetta sellaisena toimintana, joka aina kohdistuu johonkin. *Uhri* siis tuntuu henkilökohtaisemmalta kuin *kohde*, jonka käyttö voi olla (tiedostamaton) tapa ottaa etäisyyttä ja tarkastella aihetta yleisemmällä tasolla.

Luettelomainen listaus *ystävän/puolison/tutun/kollegan* kuvastaa raiskaajien joukon variaatiota. Tekijöiden suhde uhriin on erilainen, mutta kaikissa jollain tapaa läheinen. Varsinkin *ystävä* ja *puoliso* herättävät positiivisia konnotaatioita, mikä luo ristiriidan asiayhteyteen. Ristiriita on vahva myös uhrien tuntemuksissa, ja kuvauksen tarkoituksena on korostaa *ilmiantamisen ylitsepäsemättömyyttä* eli ’mahdottomuutta’ ja ’ylivoimaisuutta’ (KS s.v. *ylipääsemätön*).

Salmi kirjoittaa #metoon lisäämästä ymmärryksestä myös omakohtaisesti esimerkissä (6). Oman ajattelun kehittymisen kuvaaminen inhimillistä häntä ja osoittaa, että kaikilla, ei vain ahdisteluun syyllistyneillä, on mahdollisuus ymmärtää paremmin seksuaalirikosten uhreja. Esimerkillä hän ikään kuin esittää vasta-argumentin kuvitellulle väitteelle, jonka mukaan rikosilmoitusten vähyys kertoisi siitä, ettei rikoksia todellisuudessa olisi tapahtunut. Salmi kuvaa ymmärtäneensä aiempaa enemmän tekojen kohteiksi joutuneiden henkilöiden *häpeästä, pelosta ja ympäristön mahdollisista reaktioista*, jotka ovatkin yleisiä esteitä asian eteenpäin viemiselle (Kainulainen 2017: 225). Nämä tuntemukset selittävät narratiivin alun kuvauksen verbivalintaa *uskalsi tehdä rikosilmoituksen raiskauksesta*: kyse on *uskaltamisesta* eli teosta, joka vaatii rohkeutta (KS s.v. *uskaltaa*).

Esimerkissä (7) Salmi kertoo juhlissa todistamastaan tapauksesta:

- 7) #metoon jälkeen olin juhlissa, joista poistettiin naisia lähennellyt nuorimies. Miehen loukkaaviin puheisiin ja lähentelevään toimintaan puututtiin juhlia järjestäneiden toimesta ja häirikkö saatettiin taksiin. **Saattaa toki olla sattumaa, mutta kaiken näkemäni ja kokemani kourinnan jälkeen tämä oli ensimmäinen kerta historiassa, kun tilanne hoidettiin yhteistuumin kuntoon.**

Kertomuksessa Salmi todistaa, kuinka ahdistelevasti käyttäytynyt mies poistettiin juhlista. Olennaista narratiivissa on jälkimmäinen virke: *Saattaa toki olla sattumaa, mutta kaiken näkemäni ja kokemani kourinnan jälkeen tämä oli ensimmäinen kerta historiassa, kun tilanne hoidettiin yhteistuumin kuntoon*. Salmi omakohtaisesti kuvaa, miten hän on elämässään joutunut kokemaan ja todistamaan häirintää paljonkin. Virke implikoi sitä, miten #metoo on saanut

luotua painetta vastuunkannosta myös yksilöitä suuremmille tahoille, kuten erilaisten tapahtumien järjestäjille. *Yhteistuumin* kuvaa toimintaa määrätietoisena ja yhteisenä päätöksenä, kun aiemmin häirintään puuttumista ei ole tapahtunut tai se on jäänyt esimerkiksi uhrin vastuulle. Salmi käyttää myös suurentelua retorisenä keinona: kuvaus *ensimmäinen kerta historiassa* korostaa tapahtuman harvinaisuutta, sillä *historia* voidaan määritellä ’menneiden tapahtumien kuvauksena’ tai ’ihmiskunnan vaiheina ja tapahtumina’ (KS s.v. *historia*). Tulkitsen sanan sisältämän merkityksen tässä kontekstissa yleistämisen ja siten argumentoinnin keinoksi. Toisaalta Salmi voi viitata tällä myös omaan *historiaansa* – tätä tulkintaa tukee hänen kuvaamansa oma-kohtaisuus virkkeen alussa.

Viimeinen Salmen kolumnin narratiiveista sijoittuu koulukontekstiin:

- 8) #metoon jälkeen Kallion lukiosta **saatiin vihdoin pihalle** teatteriopettaja, jonka tunneilla **minäkin harjoittelin raiskatuksi tulemista**. Vasta #metoo-kampanjan jälkeen ymmärsin, ettei raiskatuksi tulemisen harjoittelu tai jatkuva seksin esittäminen kuulu teatteriopetukseen. Etenkään lukion tokaluokkalaisten opetussuunnitelmassa. Vasta kaiken tämän jälkeen puhuimme ensi kertaa kaveriporukassa siitä, **mitä helvettiä** siellä teatteritunneilla ja niiden ulkopuolella oikein tapahtui.

#metoon jälkeen pyysin anteeksi ystävältäni, kun **en aikanaan koulussa osannut tehdä hänen tilanteelleen mitään**. Ystäväni joutui toteamaan, ettei kukaan ole ennen pyytänyt häntä asiaan liittyen anteeksi, **ei ennen #metoota**.

Esimerkin (8) kertomus ahdistelevasti käyttäytyneestä opettajasta kuvaa, miten auktoriteetin asemaa on käytetty väärin hyväksi. Opettaja ja oppilaat ovat keskenään valta-asetelmassa, joka toisaalta mahdollistaa väärinkäytökset. Salmi kuvaa olleensa oppilaan roolissa Kallion lukiossa ja joutuneensa *harjoittelemaan raiskatuksi tulemista. minäkin* -muodon liitepartikkeli -*kin* luo kuvan Salmesta osana samaa kokeneiden opiskelijoiden joukkoa. Ilmaus *saatiin vihdoin pihalle* on asenteellinen ja herättää mielikuvia siitä, miten kyseistä opettajaa olisi jo aiemmin yritetty irtisanoa (KS s.v. *vihdoin*). Salmen ja hänen kavereidensa järkyttynyttä suhtautumista vahvistaa kirosanailmaus *mitä helvettiä*. Salmi tuo esiin häirintään puuttumisen kuvatessaan anteeksipyyntöään. Avuttomuuttaan hän korostaa sananvalinnoillaan: *ei osannut tehdä* ystävänsä *tilanteelle mitään*. Kuten muissakin hänen kolumninsa narratiiveissa, näyttäytyy #metoo tässäkin muutoksen aikaansaajana ja paineiden luojana. Salmen kuvaama tietoisuuden lisääntyminen liittyy anteeksipyyntöön, ja lopun lisäys *ei ennen #metoota* vahvistaa sanomaa.

Jokisen (2016a: 366) mukaan toisto on myös yksi retorisisista keinoista, ja havaitsin Salmen narratiivien aloituksissa toistuvan sanaparin *#metoon jälkeen*. Toiston avulla Salmi vahvistaa argumenttiaan #metoon aikaansaamista vaikutuksista.

Kolumnien lisäksi havaitsin narratiivisuutta myös Häirintään kypsyneen mielipidetekstissä. Kirjoittaja on Salmen tavoin hyödyntänyt argumenttinsa tukena paria omakohtaista esimerkkiä. Myös niissä on narratiiviselle tekstityypille ominaisia piirteitä, kuten mennyt aika-muoto, aktiiviset toimijat sekä tapahtumien kulun selostaminen:

- 9) Perjantaina pikkujouluissa vilkaisin vahingossa silmiin **erästä vanhempaa miestä**, ja tämä **tuli lääppimään kovakouraisesti. Jouduin riuhtaisemaan miehen irti, mutta hän jatkoi heti.**

Sunnuntaiyönä kotimatalla toisista juhlista **nuori mies** juoksi minut kiinni tyhjällä kadulla. Kerroin, että kävelen mieluummin yksin, **mutta mies jatkoi sinnikkäästi ovelleeni asti.**

Molemmissa esimerkkitapauksissa toimijoina ovat kirjoittaja itse sekä mieshenkilöt, joiden määritteitä ovat *eräs vanhempi* ja *nuori* – tällä tavoin kirjoittaja tulee kuvanneeksi ahdistelevan käytöksen olevan iästä riippumatonta. Tämä onkin ehkäpä huomattavin ero tapauksissa konkreettisen tapahtumapaikan lisäksi. Yhtäläisyyksiä näillä kuvauksilla on kuitenkin paljon: Molempia yhdistää tapahtumien aika ja konteksti eli viikonloppu ja juhlimiskulttuuri. Molemmissa kirjoittaja tulee ahdistelluksi miehen toimesta, ja tapahtumien kulku on seuraava: Ensimmäisessä tapauksessa kirjoittaja kertoo, että *vilkaisti vahingossa silmiin* miestä, ja toisessa hän oli *kotimatalla tyhjällä kadulla*. Ensimmäisessä tapauksessa mies on ilmeisesti tulkinnut vilkaisun jonkinlaiseksi sanattomaksi viestiksi, kutsuksi tai ehdotukseksi lähemmästä kanssakäymisestä. Toisessa taas mies on luultavasti nähnyt tilaisuuden lähestyä ilman häiriötekijöitä. Molemmat tilanteet ovat kärjistyneet niin, että mies on käyttäytynyt ahdistelevasti, kirjoittaja on puolustautunut ja ilmaissut vastustavansa käytöstä – kuitenkin ilman, että sillä olisi ollut mitään vaikutusta.

Se, millaiseksi kirjoittaja kuvaa omaa toimintaansa, on viatonta ja normaalia. Miesten toiminta kuvataan sen sijaan aggressiivisena ja välinpitämättömänä: -- *ja tämä tuli lääppimään kovakouraisesti. Jouduin riuhtaisemaan miehen irti, mutta hän jatkoi heti* sekä -- *mies jatkoi sinnikkäästi ovelleeni asti*. Negatiivissävytteiset sananvalinnat korostavat kirjoittajan epämiellyttävää kokemusta (KS s.v. *lääppiä, kovakourainen*). On kiinnostavaa, miten kirjoittaja havainnollistaa näiden narratiivien avulla sanomaansa ja näkemystään #metoon vaikutuksista. Tapaukset kertovat sukupuolten välisestä valta-asetelmasta, jossa mies kokee voivansa lähestyä naista heti tilaisuuden tullen. Juhlat tai öinen tyhjä katu tarjoavat puitteet vallankäytölle. Naisella ei ikään kuin ole oikeutta vastustaa ja päättää omasta henkilökohtaisesta tilastaan. Lukijan tulkittavaksi jää, onko kyse tulkintojen ristiriitaisuudesta vai puhtaasti välinpitämättömyydestä.

6 KOKEMUKSELLISUUS

Suuresta osasta aineistoani nousivat esiin kirjoittajien #metoo-ilmiöön ja sen jälkimaininkeihin liittyvät omakohtaiset kokemukset, jotka on puettu esimerkiksi narratiivien muotoon. Samantyyppistä omien kokemusten ja tuntemusten avaamista havaitsin myös etenkin Tuohisen kolumnissa ja Häirintään kypsyneen mielipiteessä, joita erittelen tässä luvussa. Tekstityyppien näkökulmasta omakohtaisuutta on rakennettu deskriptiivisen tekstityypin avulla, kun kirjoittajat ovat kuvailleet tuntemuksiaan. Kokemuksellisuus syntyy esimerkiksi mentaalisia prosesseja, kuten tunteita ja ajattelua kuvaavilla verbivalinnoilla.

Olen jakanut luvun alalukuihin mies- ja naisnäkökulman perusteella. Tällainen kirjoittajaposition tarkastelu sukupuolen näkökulmasta on tarpeellista, sillä sukupuolikysymys on merkittävä koko aiheen kannalta. Miesten ja naisten kokemukset samasta asiasta ovat erilaiset ainakin omien havaintojeni pohjalta.

Vaikka Häirintään kypsyneen mielipiteessä kirjoittaja esiintyy nimimerkin takana, oletan hänet naiseksi keskustelukontekstin perusteella. Kirjoittaja kuvaa tekstissään samanlaista tilannetta kuin Tuohinen, jossa osallisina ovat mies ja nainen, ja Tuohisen edustaessa selvästi miesosapuolta Häirintään kypsyneet kirjoittajat ikään kuin tällaisen tilanteen toisen osapuolen eli naisen näkökulmasta. Kuten mainitsin luvun 4 alussa narratiivien kohdalla, kokemuksellisuus liittyy myös argumentaatioon kolumnin ja mielipiteen ominaispiirteen mukaisesti.

6.1 Miesnäkökulma

Aineistoni miesnäkökulmaa edustaa Tuohinen kolumnillaan, jossa hän kuvaa tuntemuksiaan #metoosta. Avasin narratiiveja käsittelevässä luvussa Tuohisen kertomusta miesten ja naisten välisestä Facebook-keskustelusta, jossa osallisena oli hänen miespuolinen kollegansa. Seuraavassa esimerkissä Tuohinen viittaa tähän keskusteluun ja tuo esiin henkilökohtaisen kokemuksensa:

10) **Olen kokenut saman epäoikeudenmukaisuuden** kuin kollegani.

Esimerkissä (10) Tuohinen on kokijan roolissa ja tuo itsensä osaksi miesten ryhmää, sillä hän *on kokenut saman epäoikeudenmukaisuuden*. Ottamalla kollegansa esiin Tuohinen tuo mukaan toisen äänen vahvistaakseen omaa näkemystään ja saadakseen näyttämään sen luotettavammalta, mikä on myös yksi retorisisista keinoista. Tällä tavoin hän osoittaa, ettei ole

kokemuksensa kanssa yksin. (Jokinen 2016a: 350.) Perfektimuoto *olen kokenut* kuvaa kirjoittajan kokemusta, mitä hän on joutunut 'kestämään', 'tuntemaan' ja 'kohtaamaan' (KS s.v. *kokea*). Kiinnostava sananvalinta on *epäoikeudenmukaisuus*. Tulkitsen kirjoittajan tarkoittavan tällä alun narratiivin teemaa, jonka mukaan miehet joutuvat epäilyiksi. *Epäoikeudenmukaisuus* merkitsee 'vääriä', 'epäreilua' tai 'puolueellista' ja on sävyllään negatiivinen (KS s.v. *epäoikeudenmukainen*). Kun pohdin sanaa sen kirjaimellisessa merkityksessä, olisi sen vastakohta *oikeudenmukaisuus*. Kyse on siis epäreilusta tilanteesta, jossa kaikki miehet joutuvat sukupuolensa vuoksi kantamaan naisia ahdistelevien miesten tuomaa taakkaa ja vaikutuksia.

Tähän liittyen Tuohinen kuvaa myös mahdollista toimintaansa kuvitellussa tilanteessa:

- 11) Jos kävelen autiolla kadulla naisen perässä, **en missään nimessä** ota juoksuaskelia, **vaikka olisi kuinka kiire**. Ettei nainen vain luule, että yritän jahdata häntä. Jos nainen menee yksin rappuun, jään odottamaan porttikonkiin, kunnes hän on päässyt itseksensä hissillä.

Tuohinen kuvailee kaksi tilannetta, joissa hän joutuu säätämään käyttäytymistään siksi, että nainen ei joutuisi pelkäämään tai luulemaan, että Tuohinen uhkaa häntä. *Jos* -konjunktioilla alkavat lauseet ilmaisevat ehtosuhdetta ja siten kuviteltua tilannetta, mutta esimerkin (11) yhteydessä lauseista saa sellaisen kuvan, että Tuohinen on joutunut näin jo toimimaan. Tuohinen osoittaa kokevansa asian välttämättömän tärkeäksi, josta kertovat fraasi *en missään nimessä*, alistuskonjunktio *vaikka* sekä *kuinka* -adverbi, joka ilmaisee tässä yhteydessä *kiireen* astetta. Tuohinen siis haluaa olla aiheuttamatta pelkoa naisessa ja uhraa omaa aikaansa naisen kokemusten vuoksi. Esimerkin voi tulkita huomaavaiseksi käytökseksi, mutta aiemmin Tuohisen mainitsema *epäoikeudenmukaisuus* vaikuttaa tulkintaan syistä tällaisen käytöksen takana; Tuohinen ei koe toimintaa ongelmattomaksi.

Tuohinen mainitsee myös #metoon vaikutukset:

- 12) Myös #metoo-kampanja on muuttanut **käyttäytymistä**. **Enää en uskalla** kehua naispuolisten kollegoiden ulkonäköä, koska **pelkään**, että se **voitaisiin tulkita väärin**. Välillä **säikähdän**, jos olen töissä mennyt liian lähelle naispuolista kollegaa esimerkiksi katsoessani hänen näyttöruutuaan. **Ei kai se nyt ajatellut, että yritin lähennellä?** Halaukset eivät tule kyseeseenkään.

Vaikka Tuohinen on kolumnin alussa narratiivin kautta (esimerkki 1) avannut omia kokemuksiaan yhteiskuntamme tasa-arvo-ongelmista, tuo hän esiin #metoo-kampanjan ikään kuin erillisenä asiana. Tämä on kiinnostava valinta, sillä #metoon tarkoituksena on ollut juuri tuoda Tuohisen edellä kuvaamia tilanteita ja niissä vallitsevia valtasuhteita näkyviksi. Tuohinen

sen sijaan kokee #metoon tuoneen muutoksia *käyttäytymiseen*. #metoo-kampanjaa hän kuvaa subjektina ja muutoksen aikaansaajana. Epäselvää kuitenkin on, kenen käyttäytymistä hän tarkoittaa: miesten, naisten vai yleisesti molempien.

Tuohinen avaa tätä #metoon tuomaa muutosta työelämäkontekstiin sijoittuvalla esimerkillä, ja *enää* -adverbi ilmaiseekin sitä ja jonkin loppumista. Samalla se sisältää oletuksen siitä, että aikaisemmin Tuohinen on uskaltanut tai voinut kehua naispuolisten kollegoidensa ulkonäköä. Kuten aiemmassa esimerkissä (11), myös tässä hän joutuu säätelemään käyttäytymistään toisen tuntemukset huomioiden.

Tuohinen kuvailee tuntemuksiaan negatiivisesti: *en uskalla, pelkään, säikähdän*. Pelkäämistä on käsitelty aineistoni lähes jokaisessa tekstissä, mutta eniten se liitetään naisten kokemaan väkivallan ja häirinnän pelkoon. Pelkoa voi siis olla monenlaista ja monen asteista. Tästäkin esimerkissä vastakkain asetettuina ovat miehen kokemus ja naisen kokemus samasta tilanteesta. *Voitaisiin tulkita väärin* on passiivissa mutta tarkoittanee yleisesti naisia. Tuohinen puhuu väärin tulkitsemisesta, eli hän tiedostaa tilanteessa olevan väärinymmärtämisen riski. On kiinnostavaa tarkastella kuvausta #metoon tuomien muuttuneiden olosuhteiden valossa: jos Tuohista mukaillen #metoon jälkeen kehut, kumartumiset ja halaukset voidaan helposti tulkita ahdisteluksi, millaista on ollut ennen #metoota. *Ei kai se nyt ajatellut, että yritin lähennellä?* -virke katkaisee Tuohisen toiminnan kuvauksen ja avaa lukijalle hänen ajatustaan. Vaikutelma syntyy puhekielisyydestä, ja virke on ikään kuin kysymys, jonka Tuohinen ajatuksissaan itselleen esittää. Tällä tavoin hän tuo lukijalle esiin tarkastelunsa omasta käyttämisestään suhteessa naiskollegoidensa reagointiin.

13) **Aikaisemmin ei tullut edes mietittyä**, että esimerkiksi työtovereiden sukupuolella olisi **jotain merkitystä**.

Esimerkissä (13) Tuohinen tarttuu #metoon tuomaan muutokseen ja aikaan ennen sitä, mistä kertoo adverbi *aikaisemmin*. Adverbi *edes* vahvistaa toteutumattomuutta (KS s.v. *edes*). Tuohinen jatkaa kokemustensa kuvaamista ja itsereflektiota verbiliiton ja passiivin avulla *ei tullut edes mietittyä*. Tällainen rakenne muodostuu muutosverbistä *tulla* ja TUA-infiniitistä *mietittyä*. Rakenne sisältää merkityksen jälkikäteen tehdystä tarkastelusta ja ilmi tulleista seurauksista. (VISK § 1342.) Tällä tavoin Tuohinen myös tulee häivyttäneeksi itseään aktiivisena toimijana ja yleistää kokemuksen muitakin miehiä koskevaksi. Aiemmin Tuohinen ei ole miettinyt kollegoidensa sukupuolta, toisin sanoen nyt #metoon vaikutuksesta sillä, ovatko hänen

työtoverinsa miehiä tai naisia, on *jotain merkitystä* eli sukupuolen aspekti on 'huomionarvoisen' (KS s.v. *merkitys*).

6.2 Naisnäkökulma

Havaitsin aineistossani omien kokemusten ja tuntemusten kuvaamista myös oletetun naiskirjoittajan tekstistä eli Häirintään kypsyneen mielipiteestä. Kirjoitus on vastine Tuohisen kolumnille, mikä näkyi tässä esimerkissä samanlaisiin tilanteisiin tarttumisena:

- 14) **Pystyn helposti jakamaan** elämäni lähestymisyrietykset ahdistaviin ja viattomiin. **Olen varma**, että minua lähestyneet tietävät myös, millaisilla aikeilla olivat liikkeellä. **Ei ole olennaista takertua siihen, voiko kehua silmiä tai kumartua lähelle.**

Esimerkissä (14) kirjoittaja kyseenalaistaa ja kumoo Tuohisen näkemyksen siitä, miten naiset tulkitsevat väärin kehut ja lähelle kumartumiset. Yksikön ensimmäisen persoonan verbi- muodot korostavat kirjoittajan yksilöllisyyttä havaintojen toimijana ja havaintojen tekijänä (Pälli 2003: 94). Tässä yhteydessä mentaalista toimintaa kuvaa verbiketju *pystyn jakamaan* ja adverbi *helposti* vahvistaa toiminnan tapaa. Tunteen kuvaus *olen varma* vahvistaa kirjoittajan tietoisuutta ja epäroimättömyyttä asian suhteen, kun hän vetoaa häntä lähestyneiden tietämykseen aikeidensa viattomuudesta (KS s.v. *varma*). Tällä tavoin kirjoittaja tulee kyseenalaistaneeksi Tuohisen arviot naisten tuntemuksista ja argumentoi sen puolesta, miten naiset kyllä tietävät ja tunnistavat miesten tarkoitukset lähestymisessä. Kieltolause esimerkin lopussa paitsi vahvistaa kirjoittajan näkemyksen myös arvostelee Tuohisen kuvausta. Verbivalinta *takertua* osoittaa merkityksellään jo kirjoittajan näkemyksen Tuohisen argumentista, sillä se voidaan ymmärtää jonkin asian 'yksipuoliseksi huomioimiseksi' (KS s.v. *takertua*). Häirintään kypsyneen mielestä yksittäisiin tekoihin huomion kiinnittäminen vie tilaa hänen näkemyksensä mukaisiin tärkeisiin asioihin, kuten syrjintää mahdollistaviin käytänteisiin keskittymiseltä.

7 ARGUMENTAATIO

Kolumnia ja mielipidettä pitkälti määrittävä piirre on argumentoituus, joka muodostuu genrejen tehtävän eli kantaa ottamisen ja vaikuttamaan pyrkimisen kautta. Tässä luvussa olen tarkastellut aineistoni argumentaatiota sen suuren esiintyvyyden vuoksi ja jakanut luvun kolmeen alalukuun argumentoivan tekstityypin, referoinnin sekä retoristen keinojen perusteella. Vaikka monet erilaisia retorisia keinoja kuvaavat esimerkit voidaan määritellä tekstityypeiltään argumentoiviksi, olen kokenut argumentoivan tekstityypin erittelemisen omassa alaluvussaan tarpeelliseksi. Tekemällä jaon omiin alalukuihin olen mahdollistanut retoristen keinojen selkeän erittelyn kuitenkin sellaisia argumentoivia tekstinosia unohtamatta, joissa Jokisen luettelemat retoriset keinot eivät ole määrittävänä kielenpiirteinä.

7.1 Argumentoiva tekstityyppi

Argumentoivalle tekstityypille ominaista on väitteiden esittäminen ja perusteleminen, jota rakennetaan esimerkiksi kieltolauseilla ja vastakohtaisuuksien ilmaisulla (Lauerma 2012: 67). Havaitsin aineistossani paljon affektiivisuutta ja evaluointia, jotka myös määrittävät argumentoivaa tekstityyppiä.

Tuohisen kolumnissaan esittämä argumentti kuvaa hänen näkemystään miesten ja naisten välisestä kanssakäymisestä:

- 15) Tälläkin asialla voi tietysti vitsailla, mutta kyse on **merkittävästä yhteiskunnallisesta vinoutumasta**.

Kolumnin alun kepeys vaihtuu, kun kirjoittaja ikään kuin palauttaa lukijan asian vakaavuuden äärelle rinnasteisella sivulauseella. Tuohinen kuvaa narratiivissa (esimerkki 1) vallitsevaa miesten ja naisten välistä asetelmaa *merkittäväksi yhteiskunnalliseksi vinoutumaksi*. Adjektiiviksi *merkittävä* kuvaa asetelman on painoarvoa, ja *yhteiskunnallinen vinoutuma* on metaforinen, negatiivissävytteinen ilmaus yhteiskunnassa vallitsevasta tilasta; *vinoutuma* on ikään kuin vinoon mennyt, suoran ja hyvän vastakohta (KS s.v. *vinoutuma*).

Tuohinen jatkaa selittäen tätä vinoutumaa arvostelevin kielenpiirtein:

- 16) Asiat ovat **pahasti vialla**, jos ja kun naiset joutuvat pelkäämään pimeässä. Sekin on **ongelma**, jos pimeällä tiellä olen lähtökohtaisesti oletettu raiskaaja, ellei toisin todisteta. **Jokin on mennyt pahasti pieleen** turvalliseksi mielletyssä maassa, **jossa kansalaisten**

keskinäinen luottamus on ollut maailmassa harvinainen, äärimmäisen arvokas kansallinen voimavara.

Nyt **sukupuolen, tai oletetun sellaisen, rooli on korostunut.** Tämä **nurinkurisuus** ei kaikei ole ollut **kenenkään** tavoitteena.

Esimerkissä (16) on paljon sananvalintoja, jotka ovat argumentoivia sekä merkitykseltään negatiivisia ja siten kuvaavat Tuohisen huolestunutta suhtautumista: *on pahasti vialla, ongelma, on mennyt pahasti pieleen* (KS s.v. *paha, vika, ongelma, pieli*). Sivulauseessa *jossa kansalaisten keskinäinen luottamus on ollut maailmassa harvinainen, äärimmäisen arvokas kansallinen voimavara* on piirteitä dekskriptiivisistä tekstityypistä, sillä siinä on paljon adjektiiveja. Osaltaan lauseessa on myös konsensukseen vetoamisen ja ääri-ilmaisujen hyödyntämisen piirteitä, sillä kuvauksella luodaan mielikuva jostain ylevästä kansakunnan tilasta. Konsensukseen vetoamisen esimerkeistä kerron lisää luvussa 7.3.4.

Tuohinen kuvaa tapahtumien ketjua yksittäisistä henkilöistä riippumattomana, sillä *jokin on mennyt pahasti pieleen*. Syytä tälle tilanteelle hän ei eksplisiittisesti kerro, mutta argumentti herättää ajatuksia Tuohisen mahdollisesti pitämästä osasyllisestä, #metoo-ilmiöstä.

Esimerkin (16) lopussa kirjoittaja kuvaa tämänhetkistä tilannetta, jossa *sukupuolen, tai oletetun sellaisen, rooli on korostunut*. Tuohinen kokee edellä kuvailemansa vinoutuman siten, että sukupuoli 'on huomion kohteena' (KS s.v. *korostua*). Hänen tulkintansa on negatiivinen, mistä kertoo 'väärää' tai 'omituisia' merkitsevä sananvalinta *nurinkurisuus* (KS s.v. *nurinkurinen*). Tuohinen osoittaa arvelevansa, ettei kukaan ole tavoitellut nykyistä tilannetta. Kielteinen indefiniittipronominin genetiivimuoto *ei kenenkään* on geneerinen, mutta toisaalta tulkitsen sen sisältävän viittauksen #metoon kannattajiin. Tällä tavoin hän osoittaa kritiikkinsä heille, joilla on ollut *tavoite* tasa-arvoisemman yhteiskunnan saavuttamisesta #metoon avulla.

Argumentoivaa tekstityyppiä edustaa myös seuraava esimerkki, kun Salmi ilmaisee kolumninsa lopussa mielipiteensä #metoosta:

- 17) Mutta #metoo on tuonut mukanaan **ymmärrystä ja sanoja, joilla puolustaa itseään ja lähimmäisiään. Minulle #metoo on alku uuteen aikaan**, jonka jälkeen **kukaan** ei voi sanoa, ettei **tiennyt** tai **tajunnut**, mistä oli kyse.

Ja tämä oli vasta ensimmäinen vuosi.

Salmen mukaan #metoo on muuttanut käyttäytymistä positiiviseen suuntaan ja tuonut niin sanottuja pehmeitä arvoja vuorovaikutukseen. Hänen kuvaamansa *ymmärrys ja sanat, joilla puolustaa itseään ja lähimmäisiään* näkyvät hänen kolumninsa narratiiveissa, joissa kuvataan

seksuaalisen häirinnän ja väkivallan värittämistä tilanteista selviämistä. Argumentoivuutta rakennetaan ensimmäisen persoonapronominin allatiivimuodolla *minulle*, joka kuvaa kirjoittajan henkilökohtaista kokemusta, sitä mitä #metoo on ja tarkoittaa juuri hänelle. Salmi vahvistaa näin omaa tulkintaansa ja toisaalta suojautuu vasta-argumenteilta, jotka mahdollisesti kritisoi-sivat Salmen tulkintaa yleistäväksi.

Salmi kuvaa #metoota jatkuvuuden näkökulmasta, *alkuna uuteen aikaan*. Virkkeessä hän viittaa #metoon kritisoijiin, myös Tuohiseen; ei kuitenkaan eksplisiittisesti vaan geneerisem-mällä indefiniittipronominilla *kukaan*. Salmi vetoaa kritisoijien kognitiivisiin kykyihin, *tietä-miseen ja tajuamiseen*. Tulkitsen virkkeen näpäytyksenä Tuohiselle.

Häirintään kypsyneen mielipidekirjoituksessa esiintyy genrelle ominaista argumentoivaa tekstityyppiä:

- 18) **Kerron kaksi esimerkkiä – molemmat tapahtuneet saman viikonlopun aikana – siitä, miksi olen eri mieltä.**
- 19) **Olen Tuohisen kanssa samaa mieltä siitä**, että tilanne on vinoutunut. **Naisen ei pitäisi joutua pelkäämään** pimeällä **eikä miehen joutua miettimään**, pidetäänkö häntä ahdistelijana, jos hän juoksee kadulla naisen perässä.

Kirjoittaja ilmaisee oman mielipiteensä muutaman kerran eksplisiittisesti (esimerkit 18 ja 19) käyttämällä mielipidefraaseja *olen eri mieltä* ja *Olen Tuohisen kanssa samaa mieltä*. Näissä esimerkeissä kirjoittaja ottaa suoraan kantaa Tuohisen näkemykseen ja mielipiteeseen yhteiskunnallisesta tilanteesta. Esimerkissä (18) hän perustelee erimielisyyttä narratiivin avulla (esimerkki 8). Kirjoittaja pohjustaa narratiivia metakielellä *Kerron kaksi esimerkkiä* ja asettaa näin itsensä kertojan rooliin, joka on olennainen narratiiviselle tekstityypille. Kirjoittaja käyttää parenteesilisäystä – *molemmat tapahtuneet saman viikonlopun aikana* –, jolla hän pohjustaa lisää kertomaansa (VISK § 1071). Tämä lisäys vahvistaa sanomaa siitä, miten yleistä naisten kokema ahdistelu on. Esimerkissä (19) Häirintään kypsynyt täydentää samanmielisyyttään kuvatessaan, mitä naisen tai miehen *ei pitäisi joutua* kokemaan. Tällä tavoin hän osoittaa myötätuntoa miehiä kohtaan, mikä on poikkeavaa hänen naiskokemusta puolustavassa argumentoinnissaan.

Havaitsin suoraan argumentoivaa tekstityyppiä kaikissa aineistoni teksteissä, mikä oli odotettavissa kolumnien ja mielipiteiden tavoitteen eli argumentoinnin vuoksi. Virtasen kirjoituksessa selviä argumentoivia ilmaisuja on kuitenkin vähän:

- 20) Tuohinen **vaikuttaa** alkaneen tehdä **tunnetyötä**.

21) Olen ollut **iloinen** siitä, että #metoo on tasannut tunnetyön jakautumista. Cismiehet tulevat kampanjan **ansioista** miettineeksi aiempaa enemmän sitä, miltä toisesta tuntuu.

Esimerkin (20) verbi *vaikuttaa* osoittaa kirjoittajan arvioivan Tuohisen toimintaa, ja hän antaa käsitteen alussa kuvaamilleen Tuohisen tuntemuksille: kyse on tunnetyöstä. Tällä tavoin kirjoittaja esittää mielipiteensä henkilökohtaisen arvion muodossa. Esimerkissä (21) kirjoittaja ilmaisee oman kantansa #metoon vaikutuksiin. Tunnetta kuvaava adjektiivi *iloinen* ja positiivissävytteinen sananvalinta *ansioista* kertovat kirjoittajan myönteisestä suhtautumisesta kampanjan vaikutuksiin. Teksti on naisen positiosta kirjoitettu, mutta asiantuntijuus on niin vahvasti läsnä, että tekstiä ei voisi välttämättä suoraan tulkita naisen kirjoittamaksi, jos kirjoittajan sukupuoli ei olisi nähtävillä. Kuitenkin omakohtaisuus esimerkissä (21) vahvistaa naisnäkökulmaa: kertoessaan tuntemuksistaan kirjoittaja osoittaa olevansa heikompien puolella.

Toisin kuin Virtasen mielipide, rakentuu Vihkon kirjoitus pitkälti argumentoivan tekstityypin varaan:

- 22) Naiset **eivät ole yhtäkkiä alkaneet pelätä** pimeillä kaduilla – he **ovat aina pelänneet**. **Kyse ei ole siitä**, että nainen uskoi kaikkien miesten olevan mahdollisia uhkia. Suurimman osan ajasta pelko on aiheeton. **Kyse on siitä**, että niissä tilanteissa, kun pelko osoittautuu aiheelliseksi, varovaisuus voi pelastaa naisen traumaattisilta kokemuksilta tai jopa hänen henkensä.
- 23) Naiset eivät myöskään ole yhtäkkiä muuttuneet yliherkiksi miesten ulkonäkökommenteille ja lähentely-yrityksille työpaikoilla ja muissa yleisissä tiloissa. Naiset **ovat** viime aikoina **rohkaistuneet kertomaan**, kuinka **epämukavaa** ja **jopa ahdistavaa** voi olla, kun oman arvon vihjataan perustuvan ulkonäköön ja mies pitää asianaan kommentoida sitä.

Esimerkeissä (22 ja 23) on havaittavissa Vihkon tekstin pääsanoma, Tuohisen argumentaation kyseenalaistaminen. Vihko etäännyttää itsensä persoonamuotoisten ilmausten poissaololla ja puhumalla yleisesti naisista ja miehistä, vaikka näyttäytyykin sukupuolensa ja mielipiteensä vuoksi naisten puolestapuhujana. Esimerkeissä toistuu kaava: ensin kielletään Tuohisen näkemys, jonka jälkeen esitetään ”asian todellinen laita”. Tällainen kieltolauseiden ja väitelauseiden vuorottelu vahvistaa mielikuvaa Vihkosta tietävänä henkilönä, kun taas Tuohinen näyttäytyy asiat väärin tulkinneena.

Esimerkissä (23) Virtanen viittaa #metoon vaikutuksiin kuvaamalla naisten toimintaa verbiketjulla *ovat rohkaistuneet kertomaan*. Hänen mukaansa kyse on teosta, joka vaatii rohkeutta, sillä verbi *rohkaistua* merkitsee ’rohkeammaksi tulemista’ (KS s.v. *rohkaistua*). Esimerkissä on samanlaista negatiivisten tuntemusten kuvailua kuin muissa aineistoni naisten kirjoituksissa: *epämukavaa, jopa ahdistavaa*. Vihko puhuu miesten toiminnasta *vihjaamisena* ja

toiminnan kohteesta naisten *arvona*, joka *perustuu ulkonäköön*. Vihkon tulkinta tilanteesta heijastaa sukupuolten välistä valtasuhdetta, jossa naisen niin kutsuttu *arvo* eli 'merkitys' on ulkonäön mukaan mitattavissa muiden tekijöiden sijaan (KS s.v. *arvo*). *Pitää asianaan* vahvistaa miehen asemaa ja oikeutta toimia näin.

Edellisistä esimerkeistä poiketen Vihkon oma ääni näyttäytyy hänen mielipiteensä lopussa arvioivana:

- 24) Tuohisen kannanotto ja monen muun kommentit kertovat siitä, että miehillä on **epämukava olo**, kun he kuulevat naisten ikävistä kokemuksista ja joutuvat nyt pohtimaan omaa käytöstään **uudessa valossa**. Tuo epämukavuus taitaa kuitenkin olla **välttämätön paha matkalla kohti maailmaa, jossa sekä naisilla että miehillä olisi mukava ja turvallinen olo**.

Esimerkissä (24) kirjoittaja kuvaa Tuohisen ja muiden miesten #metoota kritisoivan argumentaation kertovan *epämukavasta olost*a. Vihkon argumentti on siis linjassa muiden aineistoni naiskirjoittajien kanssa. Kritiikki kertoo heidän mukaansa muutoksesta ajattelutavoissa; tuo muutos on #metoon aikaansaama ja ilmenee idiomilla *uudessa valossa*. Vihko kutsuu epämukavuutta *välttämättömäksi pahaksi* ja ilmaisee asian todennäköiseksi *taitaa*-verbin avulla. Ilmaus voidaan tulkita niin, että taustalla vaikuttaa ajatus epäkohtien pakollisesta muuttumisesta itsereflektion kautta. Kirjoittaja kokee tämän epämukavuuden myös vaiheeksi *matkalla kohti maailmaa, jossa sekä naisilla ja miehillä olisi mukava ja turvallinen olo*. Metafora *matkalla* kuvaa vaiheiden sarjaa, joka edeltää lopulliseen päämäärään eli tasa-arvoisempaan yhteiskuntaan pääsemistä. Kirjoittaja huomioi lauseessa molemmat sukupuolet, ja naisten lisäksi miesten mainitseminen pehmentää hänen argumenttinsa syyttävää sävyä: tasa-arvoinen maailma tarkoittaa *mukavaa ja turvallista* kaikille, myös miehille.

7.2 Referointi argumentaation tukena

Havaitsin osassa aineistoani referointia eli toisen puheenvuoron epäsuoraa esittämistä. Olen käsitellyt referointia omassa alaluvussaan, sillä se eroaa erittelemistäni retoriikan keinoista, mutta omaa silti merkittävän roolin argumentaation tukena. Referoivia aineistoni osia analysoidessani olen tukeutunut Anne Mäntysen (2005) ajatuksiin referoinnista genrepäärteenä.

Mielipiteen – ja tarkemmin vastineen – rakenteelle on tyypillistä sen kohteen referointi, ja niin myös oman aineistoni kohdalla mielipidekirjoitukset viittaavat niiden innoittajaan eli Tuohisen kolumniin. Referointia esiintyy yleensä vastineen alussa, jolloin sen tehtävänä on osoittaa taustatiedot eli mihin tekstiin ja aiheeseen vastineella otetaan kantaa. Alun referoinnissa voi usein myös jo nähdä vastineen kirjoittajan tekemän tulkinnan sen kohteesta.

(Mäntynen 2005: 262.) Tällaista referointia, jolla on selvä ja olennainen tehtävä vastineen genepiirteenä, esiintyy kaikissa aineistoni mielipidekirjoituksissa.

Alun referointi voi tyyliltään olla neutraalin selostavaa tai selvästi argumentoivaa, ja jälkimmäistä havaitsin erityisesti Vihkon mielipiteen ensimmäisessä kappaleessa. Vaikka alun referoinnilla on vastineelle perinteinen tehtävä, koostuu se osin affektiivisista kielenaineksista ja siten osoittaa kirjoittajan suhtautumista:

- 25) Petteri Tuohinen **harmitteli** (HS kolumni 17.12.) kuinka ikävää on, että naiset joutuvat pelkäämään miestä pimeillä kaduilla. **Suurempi harmituksen aihe hänelle tuntuu kuitenkin olevan se, että kaikki miehet on yhtäkkiä leimattu potentiaalisiksi raiskaajiksi tai vähintään naisia ahdisteleviksi hyypiöiksi.** Tämä vaikuttaa olevan yleinen reaktio #metoo-kampanjaan miesten keskuudessa ja paljastaa tämänhetkisen tasa-arvokeskustelun ydinongelman.

Esimerkissä (25) Tuohisen toimintaa kuvataan frekventatiivijohdoksella *harmitteli*. Tällainen vähättelevää asennetta ilmaiseva verbimuoto kertoo paljon Vihkon suhtautumisesta Tuohisen tekstiin. Kirjoittaja osoittaa myös arvioivansa Tuohisen kolumnin sisältöä seuraavassa virkkeessä: *Suurempi harmituksen aihe hänelle tuntuu kuitenkin olevan se, että kaikki miehet on yhtäkkiä leimattu potentiaalisiksi raiskaajiksi tai vähintään naisia ahdisteleviksi hyypiöiksi.* Kirjoittajan referointia värittää vahvasti hänen oma tulkintansa, jota kuvastavat arvioivat verbit *tuntuu* ja *vaikuttaa*. Affektiiviset sananvalinnat paljastavat kuitenkin näitä syvemmin kirjoittajan asenteen.

Kuten edellä avaamani sananvalinta *harmitteli*, on myös *harmituksen aihe* sävyltään vähemmän vakavasti otettava kuin esimerkiksi samaa tarkoittavat *murheen aihe* tai *huolenaihe*. Kirjoittajan kuvaus Tuohisen näkemyksestä on sävyltään voimakas ja ehdoton, jopa sarkastinen. *Kaikki* -pronominilla kirjoittaja yleistää ja kategorisoi Tuohisen kokemustensa kautta koko sukupuolensa edustajaksi. Aikaa ilmaiseva adverb *yhtäkkiä* on olennainen Vihkon mielipiteen kannalta, sillä sen pääsanoma on, että tasa-arvo-ongelmat ovat olleet olemassa aina eivätkä yhtäkkiä #metoon jälkeen. Adjektiivi *potentiaalinen* yleensä esiintyy myönteisissä tai neutraaleissa yhteyksissä, mutta tässä tapauksessa kirjoittaja on yhdistänyt sen *raiskaajiin*, mikä on kiinnostavaa, sillä näin nimitys kuulostaa ristiriitaiselta. Kirjoittajan mukaan toinen vaihtoehto raiskaajaksi leimaamiselle on leimata miehet *vähintään naisia ahdisteleviksi hyypiöiksi*, joka ei myöskään ole sen myönteisempi kuvaus. Adverb *vähintään* kertoo myös kaikenkattavasta ja ehdottomasta negatiivisesta käsityksestä, joka kirjoittajan tulkinnassa vallitsee. Miesten

nimittäminen *hyypiöiksi* korostaa osaltaan heihin suhtautumista 'outoina, epämääräisinä hiippareina' (KS s.v. *hyypiö*).

Referoinnilla voi kuitenkin olla myös toinen tehtävä vastineessa alun taustoittamisen lisäksi, sillä kohdetekstin referointi voi tukea kirjoittajan argumentointia. Tällöin referointia esiintyy tekstin sisällä kohdissa, joissa kirjoittaja haluaa osoittaa mielipiteensä suoraan jostakin kohdetekstissä mainitusta seikasta. Rakenteellisesti referointi näyttäytyy argumentin läheisyydessä, ikään kuin parina ”väittelyssä”. (Mäntynen 2005: 263–264.)

Havaitsin ilmiön esimerkin (25) viimeisessä virkkeessä, jossa Vihko kuvaa tulkintaansa ensin referoituaan Tuohista. Vaikka kirjoittaja viittaa yksinomaan Tuohisen kolumniin, tuo hän argumentissaan Tuohisen osaksi ja esimerkiksi #metoosta käytävää keskustelua ja miesten joukkoa sen osallisina. Virkkeestä saa kuvan, jonka mukaan Vihko on aiemminkin törmännyt väitteisiin, jotka ovat linjassa Tuohisen tekstin kanssa. Olennaista on tämän linjan tai suhtautumisen kutsuminen asiaksi, joka *paljastaa tämänhetkisen tasa-arvokeskustelun ydinongelman*. Kirjoittajan mielestä siis #metoo-keskustelua vaivaa ainakin yksi keskeinen haikka, joka tulkitani mukaan on juuri miesten ja naisten eriävät näkemykset ja niistä johtuva vastakkainasettelu.

Kaiken kaikkiaan tällainen affektiivinen referointi viestittää kirjoittajan voimakkaasta närkästyneestä suhtautumisesta Tuohisen kannanottoon ja kokemuksiin, ja argumentaatio tässä yhteydessä vahvistaa sitä.

Havaitsin vastaavaa ja selvää referoinnin hyödyntämistä myös Häirintään kypsyneen kirjoituksessa, jossa kirjoittaja tuo argumenttinsa esiin rinnastamalla Tuohisen ja hänen näkemyksensä peräkkäisissä virkkeissä. Näin hän ikään kuin vuoropuhellen kommentoi Tuohisen argumenttia ja esittää sille vastaväitteen:

26) Tuohinen **harmitteli**, että hän ei enää uskalla kehua naiskollegan ulkonäköä. **Suurempi ongelma on se, että nainen joutuu pelkäämään – ei se, että mies joutuu miettimään sanojaan.**

Kuten Vihko esimerkissä (25), kutsuu myös Häirintään kipsynyt esimerkissä (26) Tuohisen toimintaa frekventatiivijohdoksen avulla *harmitteluksi*. Samanlaista väheksyvää asennetta heijastavat myös eksplisiittisesti ilmaistu komparatiivi *suurempi ongelma* ja rinnastus sukupuolten kokemuksista, sillä tämä saa miehen – toisin sanoen Tuohisen – kokemuksen näyttämään vähäpätöiseltä ongelmalta. Pelon ja sanojen miettimisen rinnastaminen on tehokas keino havainnollistaa sitä todellista ongelmaa, joka yhteiskunnassa vallitsee kirjoittajan mielestä.

27) Tuohisen mukaan sukupuolen merkitys on korostunut **turhaan. Päinvastoin se on väistämätöntä.**

Myös esimerkissä (27) kirjoittaja referoi Tuohista omin sanoin ja esittää sen perään vastaargumenttinsa. Kirjoittaja on tehnyt tulkinnan Tuohisen kolumnissaan kutsumasta *nurinkuri-suudesta, joka ei kaikeksi ole ollut kenenkään tavoitteena* ja kuvannut sitä *turhaksi*. Negatiivinen sävy on siis säilynyt epäsuorassa esityksessä. Adverbi *päinvastoin* korostaa vastakkaista kirjoittajan näkökulmaa, jonka mukaan sukupuolen merkityksen korostuminen on *väistämätöntä* eli asia, joka on pakko kohdata ennemmin tai myöhemmin. *Väistämätön* ei ole varsinaisesti suora vastakohta *turhalle*, mutta riittävän vastakkainen Häirintään kypsyneen mielipiteen kannalta.

7.3 Retoriset keinot

7.3.1 Kategorisointi

Ympäröivän todellisuuden järjestely helpottaa asioiden tunnistamista ja käsittelyä. Ihmisten, asioiden ja ilmiöiden luokittelu eli kategorisointi on luonnollinen osa keskinäistä kanssakäymistä, sillä sen avulla pyrimme järjestämään kokemuksiamme ja havaintojamme. Annamme niille erilaisia merkityksiä ja jaamme niitä nimeämiimme kategorioihin. (Jokinen ym. 2012: 18–19.)

Kategorisointi on myös yksi tyypillisimmistä retorisisista keinoista, sillä nimeämällä esimerkiksi jonkin tietyn ihmisen tai ihmisryhmän kielenkäyttäjäksi tulee samalla herättäneeksi kyseiseen kategoriaan liittyvät sosiokulttuuriset merkityssuhteet. Kategoriat määrittelevät kohteensa ominaisuuksia, toimintoja ja siten identiteettiä. Kategorisointi ei siis koskaan ole täysin objektiivista, vaan vallankäyttöä; olennaista on myös tarkastella sitä, mitä syy-seuraussuhteita kategorisointiin liittyy ja mitä vaihtoehtoisia mahdollisuuksia tilanteessa voisi olla. (Jokinen ym. 2012: 19–20, 108; Jokinen 2016a: 341.)

Koska omassa aineistossani käsitellään hyvin vahvasti sukupuolten välisiä valtasuhteita, kiinnitin huomiota teksteissä luotuihin kategorioihin, jotka liittyvät erityisesti juuri miehiin ja naisiin. Pitkin aineistoani miehistä puhuttiin miehinä ja naisista naisina, mutta havaitsin myös muutamia kiinnostavia valintoja, jotka selvästi määrittävät kohdettaan ja ovat osa argumentaatiota tukevaa retoriikkaa.

Tuohinen luo argumentissaan kategorian, jonka tarkoituksena on ollut kuvata myös häntä itseään. Hänen muut argumenttinsa ja kokemustensa kuvaukset perustelevat tätä tulkintaa:

- 28) **Olemme tulleet** tilanteeseen, missä **kunnialliset ihmiset joutuvat kokemaan olevansa kovista rikoksista epäiltyjä.**

Tuohinen esittää mielipiteensä tilanteesta, johon *olemme tulleet*. Monikon toisen persoonan käyttö vahvistaa kuvaa siitä, että Tuohinen puhuu kaikkien puolesta, sillä tilanne koskettaa koko yhteiskuntaa. Verbivalinta viestittää myös prosessista, jossa ei ole yhtä syyllistä tai selvää aiheuttajaa, vaan tilanteeseen on kuin ajaututtu. Tässä tilanteessa *kunnialliset ihmiset joutuvat kokemaan olevansa kovista rikoksista epäiltyjä*. Adjektiivi *kunniallinen* merkitsee 'rehellistä' tai 'nuhteetonta', joka taas on selkeästi vastakkainen naisia ahdistelevalle tai jopa raiskaajalle (KS s.v. *kunniallinen*). *Miesten* sijaan Tuohinen on käyttänyt sananvalintaa *ihmiset*. Tällä valinnalla hän ei toisaalta rajaa ryhmää vain miessukupuoleen, vaikka tekstistä voidaan päätellä sen tarkoittavan juuri miehiä. Ilmaus on monikossa, joten kyse on useammasta henkilöstä. Tällä sananvalinnalla kirjoittaja tulee ottaneeksi kantaa ja vahvistaneeksi omaa sekä muiden miesten asemaa. *Joutua* -verbi kuvaa tilannetta tahtomatta tapahtuneesta muutoksesta, *kovilla rikoksilla* Tuohinen viitanee raiskauksiin (KS s.v. *joutua*). Nykytilanne on siis epäedullinen hänenkaltaisille *kunniallisille ihmisille*, sillä heidän todellista luontoaan ei tunnisteta.

Tähän kategoriaan on tarttunut myös Salmi kolumnissaan:

- 29) Muutos **on pakottanut jokaisen**, myös monen **kunniallisenkin miehen**, miettimään omaa asemaansa ja tarkkailemaan omaa käytöstään.

Salmi kuvaa #metoon aikaansaamaa muutosta, joka *on pakottanut* eli 'väkisin laittanut' *jokaisen, myös monen kunniallisenkin miehen* tekemään itsetutkiskelua. *Pakottaa* -verbi luo mielikuvan vaihtoehdottomuudesta ja muutoksen voimakkuudesta. (KS s.v. *pakottaa*.) *Jokaisella* Salmi kuvaa muutoksen koskevan kaikkia, ja toisaalta hän tuo näin myös itsensä mukaan tähän muutokselle altistuneiden joukkoon. Toisin kuin Tuohinen, johon tämä esimerkki viittaa, puhuu Salmi *kunniallisten ihmisten* sijaan *kunniallisista miehistä*. Tällä hän kohdistaa puheensa Tuohiselle.

Myös puhuja voi kategorisoida itsensä, kuten Tuohinen, joka on asettunut osaksi luomaansa kategoriaa *kunniallisia ihmisiä*. Argumentoijan tavasta kategorisoida itseään voi tehdä havaintoja siitä, miten hän suhtautuu yleisöönsä ja minkä hän ylipäättään kokee yleisökseen.

Yksi retoriikan strategian keino on tällainen puhujakategoriolla oikeuttaminen, jolla puhuja voi osoittaa tietämystään ja asemaansa vahvistaakseen omaa luotettavuuttaan argumentoijana. (Jokininen 2016a: 347.) Myös Salmi herättää kolumnissaan henkiin vastaavanlaisen kategorian, jolla hän oikeuttaa asemaansa narratiivien henkilöiden puolestapuhujana:

30) **Mutta** #metoo on ollut läsnä **varsinkin tavallisten naisten arjessa**.

Lauseessa Salmi kuvaa #metoon läsnäoloa *varsinkin tavallisten naisten arjessa*. Rinnastuskonjunktio *mutta* asettaa lauseelle merkityksen, jonka mukaan kritisoijista huolimatta jotain odotuksenvastaista on tapahtunut. Tällä valinnalla hän tulee erottaneeksi lauseen kolumninsa alun #metoon pintapuolisesta luonnehdinnasta, jonka mukaan #metoo on ollut mukana julkisuuden kohuissa. Adverbi *varsinkin* kuvaa läsnäolon astetta hänen rajaamassaan ja nimeämässään sosiaalisessa kategoriassa *tavalliset naiset*. Valinta implikoi Salmen laskevan myös itsensä osaksi tätä joukkoa, minkä puolesta puhuu myös hänen koko kolumniaan leimaava vahva oma-kohtaisuus. Toisaalta *tavalliset naiset* eivät ole kuuluisia julkisuuden hahmoja tai auktoriteetteja, jollaiseksi Salmen voisi periaatteessa laskea – tästä kertoo hänen asemansa kolumnistina ja vaikuttajana. Melko abstrakteiksi olosuhteiksi Salmi kuvaa *arjen*, jonka tulkitsen ’arkipäivien’ sijaan ’jokapäiväiseksi elämäksi’ (KS s.v. *arki*). #metoo on siis yleisistä ”piirteistään” huolimatta onnistunut vaikuttamaan laajalle ihmisten elämään, sillä naisista suurin osa on tavallisia, ja heidän ajastaan suurin osa varmastikin on arkea. Suurimmat muutokset ovat tulleet juuri sinne, missä eniten vääryyttä on ollutkin Salmen mukaan.

Havaitsin luokittelua myös Virtasen mielipidekirjoituksessa, jossa hän on nimennyt yhden kategorian ja selittänyt sen seuraavassa esimerkissä. Tämä kategoria on *cismiehet*:

31) Valtaosa tunnetyöstä on näkymätöntä ja kasautuu lähinnä muille kuin **cismiehille** – siis muille kuin niille miehille, jotka kokevat, että heidän sukupuoli-identiteettinsä vastaa heille syntymässä määriteltyä sukupuolta.

Tällä nimeämisellä kirjoittaja tulee määritelleeksi tietyn ihmisryhmän, samalla tehden eroa muihin ihmisiin. Tämä voidaan tulkita niin, että kaikki muut, kuten naiset sekä ne ihmiset, jotka eivät koe sukupuoli-identiteettinsä vastaavan heille syntymässään määritettyä sukupuolta, ovat vastakkain asetettuina *cismiesten* kanssa. Toisin sanoen kirjoittajan näkemys on, että *cismiehet* eivät ole ennen #metoota miettineet tarpeeksi toisten tunteita, kun muille ihmisryhmille

se on tutumpaa. Lisäksi kirjoittaja tulee määritelleeksi myös mielipiteensä innoittajan eli Tuohisen, sillä tekstissä on kyse ylipäätään Tuohisen kokemusten nimeämisestä tunnetyöksi.

Cismiesten kaltainen kategoria on Häirintään kypsyneen nimeämä ryhmä *valkoiset heteromiehet*:

32) **Valkoisia heteromiehiä ei sorreta rakenteiden tasolla.** Maailmanhistoria, jonka päälle nykyhetki rakentuu, tekee sen **mahdottomaksi**.

Esimerkissä (32) kirjoittaja puhuu myös rakenteista: Kielitoimiston sanakirjan (s.v. *rakenne*) mukaan *rakenne* tarkoittaa ’jonkin kokonaisuuden osien keskinäistä suhdetta’. Tässä kontekstissa *rakenne* on erityisen abstrakti käsite, sillä sitä käytetään kuvaamaan yhteiskunnassa vallitsevia sosiaalisia, kulttuurisia ja institutionaalisia järjestelmiä ja normeja. Rakenteisiin liittyvät olennaisesti erilaiset sosiaaliset kategoriat, kuten sukupuoli, etnisuus ja seksuaalinen suuntautuminen. Kirjoittajan luoma kategoria *valkoiset heteromiehet* on intersektionaalinen eli sisältää tiedon sosiaalisten ja kulttuuristen kategorioiden risteymistä.

Häirintään kypsyneen teksti on sävyiltään kiihkeä. Mielikuvaa kiihkeydestä vahvistavat ehdottomuutta ilmaisevat modaaliset kielenaineokset, ääri-ilmaisut. Tällaisia ovat muun muassa *ei koskaan, pitää, on kestettävä, jokainen, mahdoton ja väistämätön*. Ääri-ilmaisujen käyttö on argumenttia tukeva ja kirjoittajan omaa vakuuttavuutta vahvistava keino (Jokinen 2016a: 363). Osaltaan modaalisuutta ilmaisee myös runsas kieltolauseiden käyttö ja niissä epävarmuutta sekä harkintaa merkitsevien adverbien poissaolo, joka vaikuttaa tulkintaan kirjoittajan varmuudesta. Myös esimerkki (32) on modaalinen, kuten monet muutkin kohdat hänen tekstissään. Kirjoittajan mukaan *valkoisia heteromiehiä ei sorreta rakenteiden tasolla*. Tällainen kielteinen lause on itsessään voimakas, ja kuten Ison suomen kieliopin verkkoversiossa (§ 1616) todetaan, ”kieltoilmauksesta herää lauseyhteydessä usein mielikuva, että kielletylle asiaintilalle vastakkainen asiaintila olisikin (ollut) odotuksenmukainen.” Kirjoittajan ilmaus siis ikään kuin sisältää ajatuksen siitä, että sen vastainen toteamus olisi esitetty. Koska Häirintään kypsyneen mielipide on vastine Tuohisen kolumnille, muodostaa se yhdessä #metoosta käydyn keskustelun kanssa tekstin kontekstin. Vaikka Tuohinen ei kolumnissaan kirjoittanut, että ”valkoisia heteromiehiä sorretaan rakenteiden tasolla”, paljastaa esimerkin lause Häirintään kypsyneen tulkinnan olleen sen mukainen. Kielto siis aktivoi lukijan mielessä myönteisen vaihtoehdon (VISK § 1616).

7.3.2 Asemointi asiantuntijan positioon

Aineistoni on osa #metoosta käytyä julkista keskustelua ja siten sosiaalista toimintaa, jonka osallistujina kolumnien ja mielipidekirjoitusten kirjoittajat ovat. Jokainen osallistuja asettuu osaksi argumentoivaa vuoropuhelua ja tulee ottaneeksi tietynlaisen position, joka on olemassa tekstissä joko implisiittisesti tai eksplisiittisesti. Argumentaatio on aina vuorovaikutuksellista ja osa jotain suurempaa kokonaisuutta ja kontekstia. Kyse on asemoitumisesta, jota tämä argumentaatiokonteksti määrittää. (Jokinen 2016a: 339.)

Argumentaatiota tarkastellessa voidaan puhua asennepositioista, jotka ovat aina suhteessa vastapositioon. Erilaisten kielellä rakennettujen merkitysten avulla omaa positiota voidaan ylläpitää ja vahvistaa sekä toisaalta heikentää ja kritisoida vastakkaista puolta. (Jokinen 2016a: 338–339.)

Havaitsin yhdessä aineistoni mielipidekirjoituksessa erityisen kiinnostavaa asemoitumista tiettyyn rooliin, joka määrittää voimakkaasti koko tekstiä. Tämä Virtasen mielipiteestä esiin nouseva piirre on asiantuntijan positioon asemoituminen, jolla hän rakentaa vaikutusta luotettavuudesta. Asiantuntijuutta rakentavia kielen piirteitä ovat muun muassa erikoisalan tieto ja termien käyttö, jotka toisaalta ovat myös erittelevälle tekstityypille yleisiä (Mäntynen 2003: 120). Olennainen osa Virtasen tekstiä onkin tunnetyön käsite, sillä se määrittää hänen mukaansa koko #metoo-ilmiön aikaansaamia vaikutuksia.

Virtanen on tarttunut Tuohisen kolumnin loppupuolen kuvauksiin Tuohisen ja hänen naispuolisten kollegoidensa välisestä kanssakäymisestä työpaikalla sekä siihen, että hän ei ole aiemmin miettinyt työtovereiden sukupuolella olevan merkitystä. Kirjoittaja käyttää tunnetyön käsitettä oman argumenttinsa perustana, ja tällä tavoin hän asettaa itsensä asiantuntijan positioon. Hän ikään kuin piiloutuu asiantuntijuuden taakse, mikä on kiinnostavaa.

Tunnetyön käsite ei varmastikaan ole tuttu kaikille, joten kirjoittaja on kokenut tarpeelliseksi avata sen merkitystä. Mielikuvaa asiantuntijuudesta rakentaa erityisesti tällainen psykologisen termin käyttö ja sen yhteydessä erittelevä tekstityyppi. Abstraktit käsitteet ja niiden väliset suhteet ovat tyypillisiä erittelevälle tekstille, jota Virtasen mielipiteessä esiintyykin runsaasti:

- 33) Tunnetyöllä tarkoitetaan yleensä toisten **tunteiden huomioimista ja säätelyä omalla käyttäytymisellä.**
- 34) Tunnetyön käsitteeseen voidaan nähdä myös kuuluvan muu ihmisiä ja heidän välisiä suhteitaan uusintava työ, kuten metatyö, hoivatyö ja kotityö.

- 35) Valtaosa tunnetyöstä on **näkymätöntä ja kasautuu** lähinnä muille kuin cismiehille – siis muille kuin niille miehille, jotka kokevat, että heidän **sukupuoli-identiteettinsä** vastaa heille syntymässä määriteltyä sukupuolta.
- 36) Tunnetyön tasaisempi jakautuminen auttaa luomaan ja ylläpitämään vastavuoroisempia ja onnellisempia ihmissuhteita sekä purkamaan **sukupuoleen perustuvaa syrjintää ylläpitäviä käytäntöjä.**

Esimerkit (33–36) rakentuvat erittelevälle tekstityypille ominaisista kielenpiirteistä, joita ovat preesens sekä abstraktit käsitteet ja ilmiöt kuten *tunteiden huomioiminen ja säätely omalla käyttäytymisellä, sukupuoli-identiteetti sekä sukupuoleen perustuvat syrjintää ylläpitävät käytännöt.*

Vaikka kirjoittaja ei suoraan eksplisiittisesti ota kantaa Tuohisen väitteeseen sukupuolen merkityksen korostumisesta, sisältää esimerkin (35) kuvaus tiedon siitä, että sukupuolella todella on merkitystä. Tunnetyö jakautuu epätasaisesti ja lähinnä muiden kuin cismiesten kesken – ja tähän tuleva muutos on kirjoittajan mielestä erittäin toivottava.

Esimerkissä (34) kirjoittaja on käyttänyt myös erittelevää ja kategorisoivaa kieltä jaotellessaan melko oppikirjamaisesti tunnetyön käsitteeseen kuuluvia muita osa-alueita. Myös tämä valinta korostaa vaikutelmaa asiantuntijuudesta. Käsitteiden väliset suhteet tulevat havainnollisesti esiin esimerkissä (36), johon kirjoittaja on myös päättänyt mielipidekirjoituksensa. Samalla kun hän esittää tiedon tunnetyön vaikutuksista faktana, hän tulee kiteytyneeksi mielipiteensä pääsanoman: #metoon aikaansaama tunnetyön jakautuminen on positiivinen asia koko ihmiskunnalle.

Kirjoittaja kertoo esimerkin siitä, miten tunnetyön tekeminen käytännössä ilmenee. Esimerkki (37) on juuri Tuohisen kuvaaman tilanteen kaltainen, jossa työyhteisössä mies kehuu naiskollegansa ulkonäköä:

- 37) Työpaikalla nainen saattaa esimerkiksi tehdä tunnetyötä **kiittäessään ja hymyillessään**, kun miespuolinen kollega kommentoi hänen ulkonäköään, **vaikka kyseinen kommentti aiheuttaisi tosiasiallisesti ärtymystä, pelkoa tai ahdistusta.** Tällöin nainen pyrkii käyttäytymisellään **ylläpitämään miellyttävää tunnelmaa ja välttämään sitä, että mies joutuisi kokemaan suuttumusta, häpeää tai syyllisyyttä.** Tai että nainen itse joutuisi kokemaan pelkoa miehen suuttumuksesta.

Esimerkissä (37) kirjoittaja havainnollistaa miehen ja naisen välistä kanssakäymistä ja tunnetyön tekemistä. Esimerkissä nainen *kiittää ja hymyilee* miehen kommentoidessa hänen ulkonäköään, *vaikka kyseinen kommentti aiheuttaisi tosiasiallisesti ärtymystä, pelkoa tai ahdistusta.* Kirjoittaja avaa tällä tavoin sitä, mitä naisen pään sisällä oikeasti tapahtuu kyseisessä tilanteessa. *Ärtymys, pelko ja ahdistus* ovat hyvin negatiivisävytteisiä tunteita. Kyse on

voimakkaasta ristiriidasta sukupuolten kokemusmaailmojen välillä. Kirjoittaja esittää, että nainen kokee *miellyttävän tunnelman ylläpitämisen* ikään kuin velvollisuudekseen ja vastuulleen, mitä mies ei tiedä tai tule ajatelleeksi, onhan tunnetyö kirjoittajan mukaan *näkymätöntä* (esimerkki 5). Vastuulla ovat myös miehen tuntemukset, ja naisen reagoidessa toisella tavalla *mies joutuisi kokemaan suuttumusta, häpeää tai syyllisyyttä*. Nämä tunteet ovat myös negatiivisia. Verrattaessa niitä kirjoittajan jaottelemiin naisen mahdollisesti kokemiin tunteisiin ovat ne eri lailla sävytteisiä: esimerkiksi häpeä ja syyllisyys liittyvät kokijan omaan toimintaan, kun taas pelko ja ahdistus ovat lähtökohtaisesti riippumattomia niiden kokijan käyttäytymisestä. *Pelko* mainitaan myös toisen kerran: jos nainen ei toimi tilanteessa hymyillen ja kiittäen, vaan esimerkiksi ottaa asian puheeksi ja kertoo tuntemuksistaan, joutuu hän kaiken lisäksi pelkäämään miestä. Tilanteesta pääsee helpommalla, kun pitää negatiiviset tuntemukset sisällään. Nainen ei saa siis reagoida ja toimia rehellisesti tuntemustensa mukaan, kun taas mies voi toimia ilman vastuuta herättämistään tuntemuksista. Kyse on vallankäytöstä: toinen sukupuoli saa toimia ilman vastuuta käyttäytymisestään, ja toisen sukupuolen tulee ottaa vastuulleen toisenkin käytös. Tunnetyö kuvataan melko raskaaksi – siitä kertoo myös verbi *kasautua* (esimerkki 5), jolla on tässä yhteydessä melko negatiivinen konnotaatio.

Vaikka kuvattu tilanne on esimerkki, tulee kirjoittaja kuitenkin yleistäneeksi naisten ja miesten toiminnan eroa. #metoossa on ollut paljon kyse siitä, miten naiset eivät olekaan enää toimineet edellä kuvatulla tavalla, jolloin miehet ovat osoittaneet suuttumusta ja syyllisyyttä. Kirjoittaja tarjoaakin tietoisuutta ja miesten oman käyttäytymisen kriittistä tarkastelua avaimena parempaan tulevaisuuteen. Tuohisen kolumnissaan kuvaamat negatiiviset tuntemukset ovat siis kirjoittajan mielestä hyvä asia ja tärkeitä tasa-arvon kannalta.

7.3.3 Idiomit

#metoota ja sen vaikutuksia käsitellään aineistossani myös idiomien avulla. Idiomit ovat kielen vakiintuneita sanaliittoja, joiden merkitys ei ole yleensä suoraan pääteltävissä sanojen kirjaimellisesta merkityksestä (VISK s.v. *idiotmi*). Kakkuri-Knuutila (1998: 259) ja Jokinen (2016a: 361) puhuvat metaforista, idiomeille läheisistä kuvaavista ilmauksista, yhtenä argumentaation ja retoristen keinojen ilmentymänä. Koen idiomien käytöllä olevan aineistossani samanlaisia tehtäviä kuin Kakkuri-Knuutilan ja Jokisen erittelemät metaforien tehtävät, sillä ne ovat keino luoda lisää argumentaatiota tukevia vivahteita tekstiin. Kuvaileva kielenkäyttö sopii erityisesti kolumnin genren tyyliin, sillä niiden avulla kirjoittaja voi elävöittää tekstiään. Niiden toinen tehtävä on myös havainnollistaa ja tehdä jokin uusi asia ymmärrettäväksi

liittämällä siihen piirteitä jostain tunnetusta. Samalla ne ovat tehokkaita argumentaation retorisia apuvälineitä, sillä niiden avulla voidaan helposti luoda erilaisia konnotaatioita, jotka vahvistavat tekstin sanomaa.

Esimerkissä (38) Salmi kuvaa #metoon ja siihen liittyneen keskustelun vaikutuksia:

- 38) **Minulle #metoo ja sen ympärillä käyty keskustelu on tuonut isoja, merkittäviä muutoksia parempaan päin. #Metoo ja sen myötä noussut tietoisuus on pelastanut tilanteita, avannut lukkoja ja parantanut työpaikkoja.**

Persoonapronominin muoto *minulle* asemoi kirjoittajan vahvaksi oman tuntemuksensa kertojaksi, ja kuvauksesta voi nähdä Salmen suhtautumisen, joka on hyvin myönteinen. Adjektiivit *iso* ja *merkittävä* sekä komparatiivi *parempaan* viestivät muutosten ja #metoon itsessään olleen vallankumouksellisia ja käänteentekeviä. Sananvalinnat implikoivat myös ajan ennen #metoota olleen huonompaa. #metoo on Salmen mukaan myös *pelastanut tilanteita* ja *parantanut työpaikkoja*, ja myös nämä verbit ovat merkitsevät myönteisiä prosesseja.

Näiden lisäksi Salmi on kuvannut vaikutuksia myös idiomien *avannut lukkoja* avulla. Salmi vertaa *#metoota ja sen myötä noussutta tietoisuutta* avaimen, joka on *avannut lukkoja*. Tulkitsen nämä *lukot* etenkin kolumnin narratiiveissa esiintyviksi ongelmallisiksi tilanteiksi ja olosuhteiksi, joissa seksuaalinen häirintä, väkivalta ja epätasa-arvo ovat olleet läsnä.

Salmen kolumnin lisäksi havaitsin kuvailevan virkkeen Häirintään kypsyneen kirjoituksessa:

- 39) Ylhäältä on helppoa lyödä alaspäin, mutta kun alhaalta kurotellaan ylöspäin, saadaan tavallisesti vain vähän lisää tilaa hengittää ja joudutaan edelleen kamppailemaan tilasta.

Tulkintani mukaan esimerkissä (39) kirjoittaja kuvaa keskustelua tasa-arvon toteutumisesta kahden osapuolen kamppailuksi: asetelmassa ylempänä ovat muutosta vastustavat henkilöt, valkoiset heteromiehet, kun taas alempana ovat tasa-arvoa vaativat eli naiset ja vähemmistöt. Kirjoittaja kuvaa ylempänä olevien toimintaa *lyömisenä*, väkivaltaisena toimintana. Sen sijaan alempana olevat *kurottelevat ja saavat tavallisesti vain vähän lisää tilaa hengittää* – heidän toimintansa on jatkuvaa elintilasta taistelua. Tasa-arvon edistäminen nähdään siis tärkeänä, mutta haastavana tehtävänä.

7.3.4 Konsensuksella vahvistaminen

Havaitsin erityisesti Häirintään kypsyneen mielipiteessä argumentin vahvistamista yhteiseen ja yleisesti hyväksytyyn tietoon vetoamisella. Konsensusta tuotetaan nostamalla esiin sellaisia kulttuurisia näkemyksiä, joita voidaan ajatella suuren joukon pitäminä itsestäänselvyyksinä (Jokinen 2016a: 350–351). Olennainen osa tällaista konsensuksella vahvistamista aineistossani on *me*-pronominin ja monikon toisen persoonamuodon käyttö, jolla kirjoittaja luo yhteisöllisyyttä ja asettuu osaksi jollain tapaa yhtenäistä kategoriaa puhumalla *meistä* (Pälli 2003: 102). Konsensuksella vahvistamisen esimerkeissä esiintyy argumentoivan tekstityypin lisäksi piirteitä ekspositorisesta ja instruktiivisesta tekstityypistä.

- 40) **Me kaikki** synnymme ominaisuuksien kanssa, jotka tuovat meille valtaa. Sukupuoli on näistä tärkeimpiä. Koska valta on pitkälti näkymätöntä, siitä pitää puhua. Se voi turhauttaa – eihän sukupuoleen voi itse vaikuttaa. Mutta jos allekirjoittaa tasa-arvon periaatteen, on kestettävä oman aseman tiedostamisen epämiellyttävyys.

Esimerkissä (40) kirjoittaja aloittaa kuvauksen synnynnäisistä ominaisuuksista persoona- ja kvanttoripronomineilla *me kaikki* ja esittää näin asian koskevan jokaista – niin Tuohista ja muita miessukupuolen edustajia kuin häntä itseään ja muita naisia (VISK § 713). Erittelevään tyyliin kirjoittaja arvottaa adjektiivin superlatiivimuodolla sukupuolen yhdeksi *tärkeimmistä* valtaa tuovista synnynnäisistä ominaisuuksista ja tulee samalla tyrmänneeksi Tuohisen argumentin sukupuolen turhasta korostumisesta. Oletukseni mukaan kirjoittaja tarkoittaa *sukupuolella* sosiaalista sukupuolta biologisen sijaan. Kirjoittaja perustelee sukupuolesta puhumista juuri siihen liittyvän *vallan* kautta, sillä hänen mukaansa *valta on pitkälti näkymätöntä* eli ’sellaista, mitä ei voi nähdä’ (KS s.v. *näkymätön*). Hän pitää sitä tärkeänä, mistä kertoo nesessiivinen verbiketju *pitää puhua*. Ilmaus on nollapersonassa, mikä tekee velvoitteesta geneerisemmän ja kaikkia koskettavan – myös itse puhuja voi täyttää paikan lausumassa (Sääskilähti 2009: 176, 183). Myös seuraava toteava virke *Se voi turhauttaa – eihän sukupuoleen voi itse vaikuttaa* viittaa selvästi Tuohiseen ja muihin kritisoijiin. Tulkintani mukaan verbivalinnalla *turhauttaa* kirjoittaja kuvaa puhetta epäoikeudenmukaisuudesta ja sukupuolen turhasta korostumisesta (KS s.v. *turhautua*). Esimerkin (40) viimeisessä virkkeessä on ohjailevuutta, joka syntyy velvoitteesta ja välttämättömyyden kuvauksesta: *Mutta jos allekirjoittaa tasa-arvon periaatteen -* lause vetoaa konsensukseen tasa-arvon periaatteen noudattamisesta. Tällainen retoriikka pyrkii hiljentämään vastaan argumentoivat äänet, sillä tasa-arvon kannattamista voidaan pitää sellaisena yhteisön hyveenä, jota on vaikeaa ryhtyä vastustamaan (Jokinen 2016a: 351).

Välttämättömyyttä ilmaiseva nesessiivinen verbiliitto *on kestettävä* on välttämättömyyden as-
teeltaan lievempi kuin *pitää*, mutta merkitykseltään selvästi ohjaileva ja velvoittava.

Häirintään kypsynyt tuo tasa-arvon konsensuksen esiin myös seuraavassa esimerkissä:

- 41) **Joidenkin** mielestä on **isompiakin ongelmia**. **Meillä sentään naiset saavat pyrkiä politiikkaan. Mutta me myös elämme yhdessä maailman tasa-arvoisimmista hyvinvointivaltioista**, joten meillä on aivan eri standardit kuin monessa muussa maassa. Eikä epäkohtiin puuttumisesta tulisi mitään, jos ne aina voitaisiin vaientaa **lyömällä raskaampi ongelma pöytään**.

Monikon genetiivissä taivutettu kvanttoripronomini *joidenkin* viittaa #metoon kritisoijien joukkoon, ja seuraavalla lauseella kirjoittaja tuo mukaan heidän äänensä. Vaikka lausuma ei ole erotettu muista, voidaan se tulkita vastakkaista mielipidettä edustavaksi juuri esiintymisyh-
teytensä perusteella. *Sentään*-adverbi vahvistaa suhtautumisen kuvausta, jonka mukaan *meillä* eli Suomessa naisten asema olisi jo riittävän hyvä. *Isommat ongelmat* viittaavat tulkintani mu-
kaan esimerkiksi maihin, joissa nainen ei esimerkiksi saa osallistua poliittiseen päätöksente-
koon. Tällaisessa suhtautumisessa piilee ajatus siitä, miten #metoon esiin tuomat ongelmat ei-
vät ole huomionarvoisia.

Kirjoittaja erottaa oman äänensä kritisoijien äänestä rinnasteisella lauseella, joka kumoo edellisen lauseen sisällön. *Me*-pronomini luo yhteisen ryhmän, joka elää Suomessa, *yhdessä tasa-arvoisimmista hyvinvointivaltioista*. Kirjoittaja vetoaa siihen, miten tällaisen kuvauksen yhteiskunnastamme moni allekirjoittaisi mielellään, onhan Suomi monien kansainvälisten ti-
lastojen mukaan hyvinvointivaltio ja täyttää sanan merkityksen: Suomi on 'korkean elintason valtio sosiaaliturvineen', jossa vallitsee 'kaikkien ihmisten yhtäläinen arvo yksilöinä ja yhteis-
kunnan jäseninä' (KS s.v. *hyvinvointivaltio, tasa-arvoisuus*). Tällä kirjoittaja perustelee myös näkemystään *aivan eri standardeista*, joilla hän tarkoittanee tasa-arvon 'normeja' (KS s.v. *stan-
dardi*). Idiomaattinen *lyömällä raskaampi ongelma pöytään* on voimakkaasti ilmaistu kuvaus tavasta, jolla ongelmista keskustellaan (KS s.v. *pöytä, lyödä pöytään*).

Seuraavassa esimerkissä kirjoittaja tuo esiin mielipiteensä pääargumentin ja ohjaa muita olemaan hänen kanssaan samaa mieltä:

- 42) **Vasta täydellinen** sukupuolten välinen tasa-arvo on riittävä. **Jokaisen, joka allekirjoittaa modernin demokraattisen valtion arvot, pitäisi olla samaa mieltä – sukupuolesta riippumatta**.

Vasta-adverbi kuvaa ehtoa; tällä tavoin kirjoittaja ilmaisee olevansa nykyiseen tasa-arvo-tilanteeseen tyytymätön, eikä tasa-arvo ole riittävä ennen kuin se on *täydellinen* eli 'ihanteellinen' ja 'kiistaton' (KS s.v. *vasta*, *täydellinen*). Kirjoittaja velvoittaa ja vetoaa konsensukseen *modernin demokraattisen valtion arvoista* ja kvanttoripronominilla *jokainen*. Hänen kuvaamansa konsensusta voidaan pitää tavoiteltavan arvoisena, ylevänä tilana, sillä adjektiivit *moderni* ja *demokraattinen* kuvaavat maailmassa arvostettavia ja tavoiteltavia ominaisuuksia (KS s.v. *moderni*, *demokraattinen*). Siten konsensus on jatkoa tasa-arvon periaatteeseen vetoamiselle. Verbivalinta *pitäisi* on nesessiivinen mutta pehmenetty konditionaalilla, ja fraasi *olla samaa mieltä* on eksplisiittinen ilmaus mielipiteestä. Lopun lisäys *sukupuolesta riippumatta* vahvistaa vielä kirjoittajan käsitystä kaikkia koskevasta tasa-arvokeskustelusta.

8 PÄÄTÄNTÖ

8.1 Tutkimustulosten yhteenveto ja pohdinta

Tämän tutkimuksen tavoitteena on ollut selvittää, miten #metoo-ilmiöstä puhutaan kolumneissa ja mielipiteissä. Lähestyin aihetta keskittymällä genrejä rakentaviin kielenpiirteisiin. Aineistoni koostui viidestä Helsingin Sanomissa joulukuussa 2018 julkaistusta argumentoivasta tekstistä: kahdesta kolumnista ja kolmesta mielipiteestä, joissa otettiin kantaa #metoon vaikutuksiin ja sukupuolten tasa-arvoon yhteiskunnassamme. Teoreettisen viitekehyksen tutkimukselleni on tarjonnut kriittinen diskurssintutkimus sekä uutta retoriikkaa ja genreanalyysia yhdistävä tutkimussuuntaus. Tutkimuksessani pyrin vastaamaan seuraaviin tutkimuskysymyksiin: 1. Millaisen genrepiirteiden avulla #metoosta ja sukupuolten tasa-arvon toteutumisesta puhutaan teksteissä? 2. Miten nämä genrepiirteet rakentavat diskursiivisesti #metoo-ilmiön ja sukupuolten tasa-arvon toteutumisen todellisuutta?

Olen tutkinut aineistoni genrepiirteitä Werlichin (1983) määrittelemien tekstityyppien käsitteen avulla ja syventänyt argumentaation tarkastelua hyödyntämällä Jokisen (2016a) selvitystä vakuuttelevan ja suostuttelevan retoriikan keinoista. Analyysissa jaottelin aineiston tekstityypeille ominaisten kielenainesten avulla ja etsin argumentaatiota tukevia retorisia keinoja niiden tunnuspiirteiden kautta. Olen tuonut tutkimuksellani tietoa siitä, miten argumentoivien genrejen, kuten kolumnien ja mielipiteiden raameissa on mahdollista ilmaista monenlaista sosiaalista toimintaa, jotka kuitenkin tukevat jollain tapaa argumentaatiota.

Tutkimus on osoittanut eniten aineistoa määrittäviksi piirteiksi narratiivisuuden, kokemuksellisuuden sekä argumentoituuden, joiden perusteella olen jakanut myös analyysiluvut. Narratiivisuus rakentuu aineistossa narratiivisen tekstityypin kautta, joka taas muodostuu kertomuksellisista kielenpiirteistä, kuten menneistä aikamuodoista, aktiivisista toimijoista ja toimintaa kuvaavista verbeistä. Kokemuksellisuutta sen sijaan on muodostettu esimerkiksi deskriptiivisellä tekstityypillä ja mentaalisia prosesseja kuvaavien verbien avulla, ja kirjoittajat avaavat kokemusmaailmaansa vahvasti oman sosiaalisen sukupuolensa kautta. Niinpä jaottelu mies- ja naisnäkökulmaan analyysiluvussa 6 tuntui luonnolliselta. Argumentoituutta rakentamassa on ensisijaisesti argumentoiva tekstityyppi, jolle tyypillistä on muun muassa mielipiteen ilmaisu, perusteleva ote ja modaalisuus. Lisäksi muutamia esimerkkejä instruktiivisesta tekstityypistä eli ohjailevuudesta on vahvistamassa kirjoittajan mielipidettä. Myös kantaa otettavan tekstin referointia on hyödynnetty aineistossa argumentoinnin tukena, niin affektiivisuutta ilmaisevilla kielenaineilla ilmaistuna kuin peräkkäin argumentoijan oman mielipiteen

yhteydessä. Argumentoituutta rakennetaan ja tuetaan aineistossa useiden retoristen keinojen, kuten kategorisoinnin, asiantuntijan positioon asemoitumisen, idiomien ja konsensuksella vahvistamisen avulla. Edellisten lisäksi retorisisista keinoista hyödynnetään ainakin ääri-ilmaisuja ja puhujakategoriolla oikeuttamista.

Näitä kolmea aineistostani esiin nousevaa piirrettä, narratiivisuutta, kokemuksellisuutta ja argumentoituutta, ei voida täysin erotella toisistaan, sillä niitä kaikkia ohjaa ja määrittää kolumnien ja mielipiteiden sosiaalisen toiminnan päämäärä, kantaa ottaminen ja vaikuttaminen. Kolme piirrettä sekoittuvat ja limittyvät, mikä heijastaa kielen joustavaa ja muovautuvaa luonnetta merkitysten rakentajana sekä tilanteisuutta merkityksiin vaikuttavana tekijänä.

Havaitsin aineiston narratiivien tukevan argumentaatiota kahdella tavalla: ne johdattelevat lukijan jo tekstin alussa aiheeseen tai toimivat kirjoittajan kokemusten ja arvojen välittäjänä. Niiden jälkimmäinen rooli on mielestäni erityisen kiinnostava. Sekä Salmen kolumnissa että Häirintään kypsyneen mielipiteessä esiintyy omiin kokemuksiin perustuvaa narratiivisuutta. Narratiivit kuvaavat erilaisia seksuaaliseen häirintään tai väkivaltaan liittyviä tilanteita, joissa kirjoittaja on ollut jollain tapaa mukana. Narratiivien tehokkuus argumentaatiossa perustuu juuri niiden kykyyn herättää myötätuntoa: tarinat näin herkästä aiheesta asettavat niiden kertojan asemaan, jota voi olla hankalaa horjuttaa. Tarinan kyseenalaistaminen saisi epäilijän samalla näyttämään myös epäempaattiselta, eikä toisen kokemusta pysty kukaan täysin kiistämään. Olennaista on myös Salmen narratiivien *#metoon jälkeen* -aloitukset ja ”onnelliset loput”, sillä ne vahvistavat kolumnin sanomaa *#metoosta* kaivattuna vallankumouksena. Narratiiveilla voisi olla siis jonkinlainen emansipoiva aspekti, joka on myös vaikuttamista parhaimmillaan. Narratiivit tekevät paitsi häirintäilmiöt, myös *#metoon* positiiviset vaikutukset näkyviksi.

Narratiiveissa on myös toisenlainen ulottuvuus, sillä seksuaalisen häirinnän monimuotoisuus tulee niissä hyvin esiin erilaisten tilanteiden, toimijoiden ja tapahtumapaikkojen kautta. Myös tämä vahvistaa narratiivien vaikuttavuutta ja luo kirjoittajasta asiantuntevan kuvan. Narratiivit heijastavat yhteiskunnassamme vallitsevia kulttuurisia myyttejä, jotka liittyvät seksuaaliseen häirintään ja väkivaltaan. Myytit ovat uskomuksia ja käsityksiä, jotka ulottuvat koko yhteiskuntarakenteen läpi, ja niitä toistetaan niin yksilöiden puheissa kuin mediassa käytävässä keskustelussakin. Edes lainsäätäjät ja lainvalvojat eivät vältty myyttien vaikutuksilta, ja stereotyyppiset uskomukset voivat heikentää häirintää ja väkivaltaa kokeneiden asemaa. Narratiiveissa myös kumotaan joitakin myyttejä: esimerkiksi se, jonka mukaan raiskaaja olisi yleensä joku tuntematon henkilö. (Kainulainen 2017: 214–215, 221.)

Narratiivisuus on ollut #metoo-ilmion näkyvimpiä piirteitä, sillä seksuaalisen häirinnän tabua on häivytetty ahdistelukokemusten esiintuomisen kautta. Yksittäiset kertomukset muodostavat yhdessä valtavan narratiivien vyyhdin, jolla on vaikutusta myös isommassa mittakavassa: tästä kertovat esimerkiksi eri aloilla tehdyt selvitykset ja pelisäännöt seksuaalisen häirinnän kitkemiseksi. Kertomusten massa on mahdollistanut häirintää kokeneiden anonymisoinnin, jolloin tarkastelu on kohdistunut yksilöiden sijaan yhteiskunnassamme vallitseviin syrjiviin rakenteisiin – ja tähän #metoon kertomuksellinen voima perustuukin. (Mäkelä ym. 2018: 92–93.)

#metoota lähestytään aineistossa omien kokemusten ja tuntemusten kautta muutenkin kuin narratiiveilla, mikä kertoo ilmiön saaneen aikaan itsetutkiskelua oman sukupuolen valossa. #metoo on saanut ihmiset tarkkailemaan omaa käyttäytymistään, reaktioita ja tuntemuksiaan, ja he tulkitsevat ilmiön niistä lähtökohdista. Aineistossa on havaittavissa ikään kuin kokemus- ja havaintomaailmojen kamppailu: Naisten ja miesten kokemusmaailmat eivät kohtaa, vaan naisten näkemykset kritisoivat miehen näkemysmaailmaa. Kun mies näkee sukupuolen korostumisen turhaksi, tarttuu nainen juuri tähän ja problematisoi sen. Aineistossa sukupuolesta muodostuu tekijä, joka vaikuttaa siihen, miten asiat koetaan – ja tässä piilee juuri epätasa-arvon siemen. Seksuaalinen häirintä vaikuttaa omakohtaisemmalta naiskirjoittajille kuin miehelle, sillä he ovat joutuneet kohtaamaan ilmiön arjessaan jo pitkään ennen #metoota, kun taas miehet ovat saattaneet tulla tietoisiksi ilmiön yleisyydestä vasta kampanjan kautta. Aineiston naiskirjoittajat kokevat #metoon saaneen miehet huomaamaan ja tiedostamaan sen, etteivät naiset koe asioita samalla tavalla kuin he, jonka vuoksi naisten kohtaamaa syrjintää ja ahdistelua eivät miehet täysin pysty ymmärtämään. Etenkin Häirintään kypsynyt ja Vihko ovat tarttuneet juuri tähän ongelmaan mielipiteissään.

Yhden askeleen pois päin aiheen henkilökohtaisuudesta on ottanut *tunnetyön* käsitettä mielipiteessään käyttänyt Virtanen, joka ikään kuin asettuu tarkastelemaan #metoon herättämiä vaikutuksia ulkopuolisen asiantuntijan näkökulmasta. Ilmiön jäsentäminen ja käsitteellistäminen on myös keino saada selvyyttä erilaisten tulkintojen vyyhtiin, joka vallitsee keskustelussa #metoon vaikutuksista. Tunnetyön käsite kytkeytyy mielestäni sukupuolittuneisiin malleihin, jotka liitetään käsityksiin naiseudesta ja mieheydestä. Näihin toimintamalleihin kannustetaan jo lapsuudessa, sillä tyttöjä ja poikia kasvatetaan suhtautumaan eri tavoilla tunteisiin. Kärjistyksiä yleistäen tyttöjen (ja naisten) rooliin kuuluu tunteellisuus, kun taas pojat kasvatetaan pärjäämään ja piilottamaan tunteensa. Tytöille kasautuu siten niin sanottua emotionaalista vastuuta, ja sen vuoksi naiset voivat kokea olevansa jollain tapaa vastuussa toisten tuntemuksista. Naiset joutuvat säätelemään omaa käyttäytymistään, jotta kaikille ikäviä tilanteita ei pääsisi

syntymään. Kyse on siis yksittäisestä käyttäytymismallista laajemmalle ulottuvasta ilmiöstä, rakenteista, jotka aiheuttavat eri sukupuolten erilaisen kohtelun.

On mielenkiintoista, miten aineiston mieskirjoittaja esittää *yhteiskunnallisen vinoutuman* oman *epäoikeudenmukaisuuden* kokemuksen kautta. Kokemusta hän pohjaa kertomuksella, jossa on kaksi osapuolta. Näin naisen näkökulmasta epäoikeudenmukaisuus voitaisiin ymmärtää myös siten, että naiset eivät voi kulkea pimeillä kaduilla pelkäämättä. Molemmille osapuolille ikävän ilmiön syy-seuraussuhteita voidaan pohtia: jotta naiset eivät joutuisi pelkäämään ahdistelevia miehiä, pitäisi näiden miesten muuttaa käyttäytymistään. Jos huonosti käyttäytyviä miehiä ei olisi, muuttuisi myös suhtautuminen kaikkiin miehiin. Tuohisen argumentaation taustalla vaikuttaa ideologia tasa-arvoisesta yhteiskunnasta, jossa naisten ei tarvitsisi pelätä eikä miesten tarvitsisi kokea olevansa syytettyinä. Tämän ideologian myös naiskirjoittajat allekirjoittavat, mutta vain osittain: heidän näkemyksensä mukaan sukupuolille tasa-arvoinen maailma voidaan saavuttaa vain, jos naiset saavat täysin samat oikeudet ja mahdollisuudet kuin miehilläkin on. Tarvittaisiin muutos asenteisiin: jotta naisia ei tarvitsisi työstä lähtien opettaa varomaan ja pelkäämään, tulisi miehet opettaa kunnioittamaan naisten oikeutta määrätä omasta kehostaan.

Luonnollisesti aineistoani määrittää argumentoivuus, ja kirjoittajat pyrkivät vahvistamaan argumentaatiota retorisilla keinoilla. Argumentoinnin eli kielellä vaikuttamisen tavoitteena on tehdä puhutusta aiheesta halutun kaltainen. Kategorisoimalla puheen kohteina olevia henkilöitä kirjoittajat käyttävät valtaa: esimerkiksi *cismiehet* ja *valkoiset heteromiehet* kategorioina leimaavat ja stereotypisoivat tietyn ihmisryhmän. Aineiston mieskirjoittajaa, Tuohista kuvataan osana näitä kategorioita joko suoraan tai viitaten. Tuohinen tulee siis määritellyksi ja arvioituksi koko kategorian edustajana. Jokinen, Juhila ja Suoninen (2012: 184) kuvaavat tällaisia stereotypisoivia kategorioita helposti tarjoutuviksi, sillä ne perustuvat tavalla helposti nähtäviin, ulkoisiin piirteisiin – kuten ihonväriin ja sukupuoleen. Toisaalta valkoisen miehen kategoria on ollut historiassa näkymättömämpi kuin monet muut, mikä kertoo sen vahvuudesta ja normiluonteisuudesta kulttuurissamme ja suhteessa ”toisiin”, kuten naisiin ja muihin etnisyyksiin (mts. 187). Kategorisointi vahvistaa siis osaltaan #metoo-keskustelussa vallitsevaa polarisaatiota miehiin ja naisiin, mutta myös muihin aspekteihin, kuten seksuaalisuuteen ja etnisyyteen. Toinen puoli *valkoisen heteromiehen* tuomisessa näkyväksi keskusteluun on herättää intersektionaalisen näkemyksen tavoin muutkin rakenteisiin vaikuttavat tekijät. Kategorioilla on ollut luultavasti tarkoitus havainnollistaa ja tuoda esiin Tuohisen etuoikeutettu asema #metoo-keskustelussa, mutta samalla se on laajaa ihmisryhmää stereotypisoiva.

Myös idiomien ja konsensuksella vahvistamisen käyttö kielessä on vallankäyttöä, mikä näkyy aineistossa. Idiomit korostavat tiettyjä piirteitä #metoosta ja jättävät joitakin puolia huomioimatta, joten ne eivät tuo ilmiön kaikkia puolia kokonaisuudessaan. Metaforien tavoin positiiviset idiomit, kuten *avain* lukkoon, tehostavat argumentaatiota #metoon positiivisesta vaikutuksesta. (Mäntynen 2003: 128.) Konsensukseen vetoaminen näyttäytyy aineistossa vaikuttamisena vastapuolen arvomaailmaan ja viestii sellaisten arvojen ja näkemysten puolesta, joita vastaan oleminen voitaisiin tulkita hyvin konservatiiviseksi ja ahtaaksi ajattelutavaksi. Tasa-arvon konsensukseen vetoamalla Häirintään kypsynyt viestii tasa-arvon tavoittelemisen olevan myös kaikkien asia, ei vain naisten yksin. Tässä yhteydessä ohjaileva kieli myös on vallankäyttöä, sillä kirjoittaja on ikään kuin ottanut oikeudekseen velvoittaa ja ohjata vastakkaista puolta.

Kaiken kaikkiaan tulosten perusteella #metoo näyttäytyy asiana, joka koetaan tärkeäksi – joko positiivisessa tai negatiivisessa mielessä. Tästä kertoo myös se, että sen puolesta on haluttu ilmaista mielipide ja ottaa kantaa. Näin yli vuoden jälkeen suurimpien kohujen laannuttua huomio keskitetään jo tulevaisuuteen, mikä näkyy myös aineistossa, jossa #metoon positiiviset vaikutukset on korostetusti tuotu esiin. Keskustelu on siirtynyt syytetyistä ja yksittäisistä teoista syvemmälle, paljon puhuttuihin rakenteisiin, jotka esimerkiksi Häirintään kypsynyt mielipiteessään eksplisiittisesti ilmaisee. Tutkimustulosten perusteella naiset ovat hyvin tietoisia sukupuolittuneista rakenteista, jotka vaikuttavat seksuaaliseen häirintään. Kielen avulla nämä rakenteet, eli ympärillämme kaikkeen toimintaamme ja identiteetteihimme vaikuttavat arvot, käsitykset ja ideologiat tulevat näkyviksi: niitä voi olla vaikeaa käsittää, onhan kyse toisinaan melko abstrakteista ilmiöistä. Kieli tekee näkyväksi myös seksuaalisen häirinnän ja siihen liittyvät tunteet koskemattomuuden menettämisestä, häpeästä, pelosta ja syrjinnästä.

Kirjoittajat pyrkivät argumentointia tukevilla genrepiirteillä vaikuttamaan ja käyttämään valtaa puheen kohteeseen, kokemukseen #metoosta ja epätasa-arvosta. Aineiston naiskirjoittajien kielellisen vallankäytön kohde on myös Tuohinen, sille he kritisoivat hänen pyrkimystään käyttää kielellistä valtaa #metoo-keskustelussa ja siinä, miten naiset tuntevat ja kokevat. Narratiivit ja retoriset keinot tukevat omakohtaista kokemusta, joka on vallan ilmentymä: kukaan muu ei voi määritellä kokemusta sukupuolesta ja siihen liittyvästä epätasa-arvosta, kuin jokainen itse. Tämä pätee myös muihin sosiaalisiin kategorioihin: esimerkiksi valkoinen ihminen ei voi oman kokemusmaailmansa pohjalta määritellä sitä, kuinka muiden etnisyyksien edustajien tulisi kokea. Jokaisella on valta vain omaan kokemukseensa. Koska jokainen yksilö voi tarkastella ilmiötä vain omista lähtökohdistaan käsin, nähdään jokaisen omaan kokemusmaailmaan vahvasti vaikuttavien rakenteiden näkyväksi tekeminen ja ymmärtäminen ratkaisevana tekijänä tasa-arvoisemman tulevaisuuden rakentamisessa.

#metoo on aloittanut keskustelun syrjivien yhteiskunnallisten ja sosiokulttuuristen rakenteiden murtamisesta, mutta ratkaisuja selvästi pohditaan ja punnitaan vielä. #metoo lähti leviämään lokakuussa 2017, ja tutkimuksen aineiston julkaisuaika on ollut reilu vuosi tämän jälkeen. Tälle välille on mahtunut lukuisia kohuja, esiintuloja ja syytöksiä, mutta myös pyrkimyksiä ratkaista paljastuneita ongelmia. Aineistoni on esimerkki avoimesta keskustelusta, jossa yksittäiset ihmiset ovat helposti saaneet äänensä kuuluviin. Olisikin mielenkiintoista tietää, miten esimerkiksi Tuohinen vastaisi kolumninsa innoittaneisiin vastineisiin, ja kuinka keskustelu jatkuisi. #metoo-keskustelua tulisikin mielestäni kehittää syytösten sijaan entistä avoimempaan suuntaan. Ihmisten tulisi kielentää omaa kokemusmaailmaa ja tehdä se näkyväksi, jotta sitä kautta oman – ehkäpä jollain tapaa etuoikeutetun – aseman voisi entistä paremmin tiedostaa. #metoon suurin vaikutus on ihmisten tietoisuudessa ja asenteissa seksuaalista häirintää ja väkivaltaa kohtaan. Nämä muutokset ihmisten ajatusmaailmassa voivat johtaa myös konkreettisiin muutoksiin. Tasa-arvokeskustelu ei selvästikään ole valmis, vaan puhetta ja työtä tällä saralla riittää vielä paljon.

8.2 Tutkimuksen arviointi ja jatkotutkimusideat

Tutkimuksellani olen tuottanut tietoa #metoosta ja tämänhetkisestä sukupuolten tasa-arvokeskustelusta. Olen pureutunut pintaa syvemmälle ja tarkastellut kieltä vallankäytön välineenä ja todellisuutta rakentavana voimana. Tutkimukseni tuloksia voi hyödyntää tasa-arvokeskustelun kehittämisessä, mutta myös kielen avulla sosiaalista toimintaa ilmaisevien käytänteiden tutkimuksessa. Koen kriittisen diskurssintutkimuksen ja retorisen genreanalyysin olleen toimiva teoreettinen viitekehys tutkimukselleni. #metoo aiheena on hyvin yhteiskunnallinen ja siten sopeva kriittiseen tarkasteluun, ja kolumnien ja mielipiteiden genren tutkiminen onnistui hyvin uuden retoriikan ja genreanalyysin keinoin. Kaikkia näitä yhdistävä ajatus sosiaalisesta konstruktivismista teki tutkimuksestani mielekkään.

Tekstityypit ja retoriset keinot tutkimuksen välineinä olivat antoisia vaikkakin paikoin haasteellisia: kielenpiirteiden jaottelu ja kategorisointi juuri tiettyyn piirteeseen ei ollut täysin ongelmatonta, sillä esimerkit olivat hybridisiä useissa kohdissa. Tämän huomasin erityisesti tekstityyppien kohdalla, sillä kieli ei täysin noudata niille luotua kaavaa, vaan luonnollisesti ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa samassa lauseessa voi olla useiden tekstityyppien piirteitä, jolloin lauseen varsinainen sosiaalinen funktio voi olla epäselvä.

Tutkimukseni on kriittisen diskurssintutkimuksen mukaisesti kvalitatiivista, ja olen pyrkinyt ymmärtämään tutkittavaa ilmiötä, keskustelua #metoosta ja epätasa-arvosta. Tutkijan

asema kriittisessä ja laadullisessa tutkimuksessa korostuu, sillä lukujen ja numeroiden tarkastelun sijaan tutkitaan ajassa ja paikassa muuttuvia merkityksiä. Olen toteuttanut tutkimukseni omasta maailmankuvastani käsin, mikä on ohjannut jo tutkimusaiheen, aineiston ja tutkimuskysymysten valintaani. Tiedostan oman tutkijapositioni ja henkilökohtaiset intressini. Täytyy muistaa, että kaikki teorit, tutkimusmenetelmät ja analyysin toteutus ovat vain tiettyjä puolia korostavaa, omien valintojeni tuloksia ja siten tietyllä tapaa subjektiivisia. Samalla tavoin analyysini tulokset nojaavat omaan perusteluuni. Olen kuitenkin pyrkinyt tutkimuksessani objektiivisuuteen nojaamalla perusteluni parhaani mukaan teoriaan ja metodeihin sekä refleктоimalla omaa asemaani tutkijana.

Mielestäni aineiston saturaatio oli riittävä tutkimukselleni, sillä tekemäni analyysi on ollut hyvin perusteellista kielen yksittäisistä piirteistä lähtien. Tätä suurempi aineisto olisi varmasti vaikuttanut huomioiden tarkkuuteen. Vaikka koin aineiston rajauksen helpoksi ja onnistuneeksi – olihan kyseessä yksi teksti ja sen kaikki vastineet –, vallitsee aineistossani tietynlainen epäsymmetria kirjoittajapositionien suhteen. Tulosten yleistettävyyteen vaikuttaa nimitäin aineiston kirjoittajien sukupuolijakauma, joka oli tässä tapauksessa yksi mies neljää naista kohti. Tämän huomioin siksi, että kannanottojen sisällöt näyttivät olevan niin vahvasti kirjoittajien sukupuoleen kytkeytyviä. Naisten tekstien sanomat ovat linjassa keskenään, mutta tulkinnat naisten mielipiteen yleistettävyydestä tulee tehdä varovaisesti. Sen sijaan kolumnin miestoimittaja edustaa yksin miesnäkökulmaa. Hänen näkemystään ei voida yleistää kaikkien miesten näkemykseksi, niin kuin ei toisaalta aineiston naiskirjoittajienkaan. Kuten #metoo-keskustelussa yleensäkin, myös aineistossani loistavat poissaolollaan vähemmistöjen äänet ja näkökulmat.

Intersektionaalisen feminismen valossa kiinnostava tutkimuskohde olisikin huomion suuntaaminen muidenkin kuin enemmistön eli valkoisten, heteroiden ja ei-vammaisten cis-naisten ja -miesten kokemuksiin seksuaalisesta häirinnästä. Koska #metoossa on pitkälti keskitytty edellä mainittuihin ryhmiin, voisi keskustelua laajentaa ja tasa-arvoistaa tutkimuksenkin kautta. Koen, että #metoon vaikutusten enempi tutkimus voisi edistää tavoitetta eri näkökulmien yhteisymmärryksen löytymisestä ja auttaa kiinnittämään huomiota taustalla vaikuttaviin rakenteisiin, jotka mahdollistavat väärinkäytökset. Tutkimusta #metoosta olisi kiinnostavaa laajentaa myös diskurssien sekä muiden genrejen suuntaan, ja esimerkiksi #metoo-uutisoinnin tutkimus voisi tarjota hedelmällisiä lähtökohtia tasa-arvokeskusteluun. Toisaalta #metoon kertomuksellista puolta voisi tutkia syventyen enemmän narratiivien rakentumiseen.

LÄHTEET

- Bhatia, Vijay K. 1993: *Analysing genre: language use in professional settings*. Harlow: Pearson Education Limited.
- Butler, Judith 2006: *Hankala sukupuoli*. Helsinki: Gaudeamus.
- Cameron, Deborah 1996: *Sukupuoli ja kieli - Feminismi ja kielentutkimus*. Tampere: Vastapaino.
- CBS News 2017: More than 12M "Me Too" Facebook posts, comments, reactions in 24 hours. – *CBS News* 17.10.2017 – <https://www.cbsnews.com/news/metoo-more-than-12-million-facebook-posts-comments-reactions-24-hours/> 16.5.2019.
- Eilermann, Wiebke 2018: *Constructing #MeToo: A critical discourse analysis of the German news media's discursive construction of the #metoo movement*. Maisterintutkielma. Malmö University: School of Arts and Communications.
- Engelberg, Mila 2007: Seksistinen suomi. *Kielikello* 4/2007. – <https://www.kielikello.fi/-/seksistinen-suomi> 28.6.2019.
- 2018: *Miehiä ja naisihmisiä – Suomen kielen seksismi ja sen purkaminen*. Helsinki: Tasa-arvoasiain neuvottelukunta. – https://tane.fi/documents/1429808/1854322/TANE_Miehia_ja_naisihmisia_verkko_valmis.pdf/d7b558dc-74ed-4981-0b06-f890ff2973d5/TANE_Miehia_ja_naisihmisia_verkko_valmis.pdf.pdf 28.6.2019.
- Fairclough, Norman 1992: *Discourse and social change*. Cambridge: Polity Press.
- 1997: *Miten media puhuu*. Tampere: Vastapaino.
- Fairclough, Norman & Wodak, Ruth 1997: Critical discourse analysis. Teun A. van Dijk (toim.), *Discourse as social interaction* s. 258–284. London: SAGE Publications.
- Halliday, M. A. K. & Hasan. Ruqaiya 1985: *Language, context and text: Aspects of language in a social-semiotic perspective*. Victoria: Deakin University Press.
- Heikkinen, Vesa 2009: Johdanto. Vesa Heikkinen (toim.), *Kielen piirteet ja tekstilajit* s. 7–36. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- 2012: Konteksti. Vesa Heikkinen, Eero Voutilainen, Petri Lauerma, Ulla Tiililä & Mikko Lounela (toim.), *Genreanalyysi – tekstilajitutkimuksen käsikirja* s. 88–93. Helsinki: Gaudeamus Oy.
- Heikkinen, Vesa & Voutilainen, Eero 2012: Genre – monitieteinen näkökulma. Vesa Heikkinen, Eero Voutilainen, Petri Lauerma, Ulla Tiililä & Mikko Lounela (toim.), *Genreanalyysi – tekstilajitutkimuksen käsikirja* s. 17–47. Helsinki: Gaudeamus Oy.
- Helsingin Sanomat 2019a: *Ohjeita mielipidekirjoituksen lähettämiseen*. – <https://www.hs.fi/kirjoitamielipidekirjoitus/> 8.2.2019.
- 2019b: *Helsingin Sanomien verkkopalvelun käyttöehdot*. – <https://www.hs.fi/kayttoehdot/> 20.5.2019.
- Helsingin Sanomien työryhmä 2018: Viisi uutista, viisi villapaitaa. – *Helsingin Sanomat* 9.12.2018 – <https://www.hs.fi/sunnuntai/art-2000005925472.html> 9.5.2019.
- Iisa, Katariina, Kankaanpää, Salli & Piehl, Aino 1998: *Tekstintekijän käsikirja*. Helsinki: Yrityskirjat Oy.
- Jokinen, Arja 2016a: Vakuuttelevan ja suostuttelevan retoriikan analysoiminen. – Arja Jokinen, Kirsi Juhila & Eero Suoninen (toim.), *Diskurssianalyysi* s. 337–368. Tampere: Vastapaino.
- 2016b: Diskurssianalyysin suhde sukulaistraditioihin. – Arja Jokinen, Kirsi Juhila & Eero Suoninen (toim.), *Diskurssianalyysi* s. 249–265. Tampere: Vastapaino.
- Jokinen, Arja & Juhila, Kirsi 2016: Diskurssianalyttisen tutkimuksen kartta. – Arja Jokinen, Kirsi Juhila & Eero Suoninen (toim.), *Diskurssianalyysi* s. 267–310. Tampere: Vastapaino.
- Jokinen, Arja, Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero 2012: *Kategoriat, kulttuuri ja moraali*. Tampere: Vastapaino.
- Jokinen, Arto 2010: Kriittinen mies- ja maskuliinisuustutkimus. Tuija Saresma, Leena-Maija Rossi & Tuula Juvonen (toim.), *Käsikirja sukupuoleen* s. 128–139. Tampere: Vastapaino.
- Juvonen, Tuula 2016: Irtiottoja sukupuolen luonnollisuudesta. – Marita Husso & Risto Heiskala (toim.), *Sukupuolikielisyys* s. 33–54. Helsinki: Gaudeamus.
- Juvonen, Tuula, Rossi, Leena-Maija & Saresma, Tuija 2010: Kuinka sukupuolta voi tutkia? – Tuija Saresma, Leena-Maija Rossi & Tuula Juvonen (toim.), *Käsikirja sukupuoleen* s. 9–17. Tampere: Vastapaino.
- Kainulainen, Heini 2017: Raiskaus – myyttejä ja todellisuutta. – Johanna Niemi, Heini Kainulainen & Päivi Honkatukia (toim.), *Sukupuolistunut väkivalta – Oikeudellinen ja sosiaalinen ongelma* s. 214–231. Tampere: Vastapaino.

- Kakkuri-Knuuttila, Marja-Liisa 1998: Retoriikka. – Marja-Liisa Kakkuri-Knuuttila (toim.), *Argumentti ja kriittikki* s. 233–272. Helsinki: Gaudeamus Kirja.
- Kalliokoski, Jyrki 1995: Johdanto. – Jyrki Kalliokoski (toim.), *Teksti ja ideologia. Kieli ja valta julkisessa kielenkäytössä* s. 8–36. Helsinki: Helsingin yliopiston suomen kielen laitos.
- Kantor, Jodi & Twohey, Megan 2017: Harvey Weinstein paid off sexual harassment accusers for decades. – *The New York Times* 5.10.2017 – <https://www.nytimes.com/2017/10/05/us/harvey-weinstein-harassment-allegations.html> 16.5.2019.
- Keski-Petäjä, Miina & Attila, Henna 2018: *Seksuaalinen häirintä ja sukupuoleen liittyvä vihapuhe*. Sosiaali- ja terveysministeriö 2018: Tasa-arvobarometri 2017. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 8/2018.
- KS = *Kielitoimiston sanakirja*. Kotimaisten kielten keskuksen julkaisuja 166. Helsinki: Kotimaisten kielten keskus ja Kielikone Oy 2018. – <https://www.kielitoimistonanakirja.fi/netmot.exe?motportal=80> 18.2.2019.
- Koskela, Minja 2019: *Ennen kaikkea feministi*. Hämeenlinna: Karisto Oy.
- Kuortti, Joel, Mäntynen, Anne & Pietikäinen, Sari 2008: Kielen rakennustelineillä: kielellisen ja yhteiskunnallisen käänteeseen merkitys. *Media ja Viestintä*, 31 (3) s. 25–37. – <https://journal.fi/mediaviestinta/article/view/63021> 29.6.2019.
- Källvik, Emma 2018: *A critical discourse analysis of sexual violence and power – #metoo in Swedish media*. Maisterintutkielma. Linköping University: Gender Studies – Intersectionality and Change.
- Laitinen, Emma 2009: *Retoriset keinot ja kirjoittajaroolit virolaisen Postimees-lehden ja suomalaisen Helsingin Sanomien verkkosivujen mielipidekeskusteluissa*. Maisterintutkielma. Helsingin yliopiston suomalais-ugri-lainen laitos. – <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/19711/retorise.pdf?sequence=2&isAllowed=y> 15.5.2019.
- Lauerma, Petri 2012: Tekstityyppi. – Vesa Heikkinen, Eero Voutilainen, Petri Lauerma, Ulla Tiirilä & Mikko Lounela (toim.), *Genreanalyysi – tekstilajitutkimuksen käsikirja* s. 67–69. Helsinki: Gaudeamus Oy.
- Lazar, Michelle M. 2005: Politicizing gender in discourse: feminist critical discourse analysis as political perspective and praxis. Michelle M. Lazar (toim.), – *Feminist critical discourse analysis – gender, power and ideology in discourse* s. 1–28. Houndmills, Basingstoke, Hampshire: Palgrave Macmillan.
- Lehti, Lotta & Eronen-Valli, Maria 2018: Diskurssintutkimuksen menetelmiä digitaalisen retoriikan tutkimuksessa. Lauri Haapanen, Liisa Kääntä & Lotta Lehti (toim.). – *Diskurssintutkimuksen menetelmistä AFInLA-e: Soveltavan kielitieteen tutkimuksia* 2018 (11) s. 156–176.
- Leifermann, Renée 2018: *The framing of sexual harassment in German online newspaper*. Maisterintutkielma. Malmö University: Faculty of culture and society.
- Lidman, Satu 2015: *Väkivaltakulttuurin perintö – Sukupuoli, asenteet ja historia*. Helsinki: Gaudeamus Oy.
- Lindén, Heidi ja työryhmä 2018: *#Metoo-vallankumous – Miten hiljaisuus rikottiin?* Helsinki: Like Kustannus Oy.
- Mikkonen, Inka 2010: *”Olen sitä mieltä, että...” – Lukiolaisten yleisönosastotekstien rakenne ja argumentointi*. Väitöskirja. Jyväskylän yliopisto. – <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/23021/9789513938260.pdf?sequence=1&isAllowed=y> 15.5.2019.
- Milano, Alyssa 2017: *If you’ve been sexually harassed or assaulted write ‘me too’ as a reply to this tweet.* – https://twitter.com/alyssa_milano/status/919659438700670976 16.5.2019.
- Mäkelä, Maria, Björninen, Samuli, Karttunen, Laura, Nurminen, Matias, Raipola, Juha & Rantanen, Tytti 2018: *Kertomuksen vaarat – Kokemuspuhe, eksemplumin paluu ja aikalaiskriittinen narratologia*. Avain 1/18.
- Mäntynen, Anne 2003: *Miten kielestä kerrotaan – Kielijuttujen retoriikkaa*. Väitöskirja. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- 2005: Referointi tekstilajipiirteinä. Esimerkkinä kielijutut. – Markku Haakana & Jyrki Kalliokoski (toim.), *Referointi ja moniäänisyys* s. 258–281. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Mäntynen, Anne & Pietikäinen, Sari 2009: *Kurssi kohti diskurssia*. Tampere: Vastapaino.
- Mäntynen, Anne & Sääskilahti, Minna 2012: Uusi retoriikka genreen tutkimuksessa. Vesa Heikkinen, Eero Voutilainen, Petri Lauerma, Ulla Tiirilä & Mikko Lounela (toim.), *Genreanalyysi – tekstilajitutkimuksen käsikirja* s. 194–207. Helsinki: Gaudeamus Oy.
- Määttänen, Juuso 2017: Naisten kohtaamasta vihapuheesta on tullut normaalia – Siksi Suomessa tehtiin sarjakuva, joka tarjoaa uhreille selviytymiskeinoja. – *Helsingin Sanomien Nyt-liite* 17.10.2017 – <https://www.hs.fi/nyt/art-2000005412097.html> 16.5.2019.
- Nupponen, Anne-Maria 2011: ”Savon murre” savolaiskorvin. Kansa murteen havainnoijana. *Virittäjä* 115 (2) – <https://journal.fi/virittaja/article/view/4305/4018> 5.4.2019.

- Nytin toimitus 2017: Amerikkalaisnäyttelijä kehotti kaikkia seksuaalista häirintää kokeneita jakamaan kokemuksensa – Some täyttyi sadoistatuhansista ”Minä myös” -viesteistä. – *Helsingin Sanomien Nyt-liite* 16.10.2017. – <https://www.hs.fi/nyt/art-2000005410544.html> 16.5.2017.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö 2018: *Työlakien velvoitteiden tunnistamisessa ja toimeenpanossa puutteita elokuva- ja teatterialoilla*. – https://minedu.fi/artikkeli/-/asset_publisher/velvoitteiden-tunnistamisessa-ja-toimeenpanossa-puutteita-elokuva-ja-teatterialoilla 16.5.2019.
- Pietikäinen, Sari 2000: Kriittinen diskurssintutkimus. – Kari Sajavaara & Arja Piirainen-Marsh (toim.), *Kieli, diskurssi ja yhteisö. Soveltavan kielentutkimuksen teoriaa ja käytäntöä* 2 s. 191–218. Jyväskylän yliopisto: Soveltavan kielentutkimuksen keskus.
- Peltonen, Anna Kaarina 2018: *Seksuaalinen häirintä leimahduspisteessä – Me Too -kampanjan rakentuminen digitaalisessa julkisuudessa*. Maisterintutkielma. Helsingin yliopisto: Valtiotieteellinen tiedekunta. – https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/277739/Peltonen_Anna_Pro_gradu_2018.pdf?sequence=2&isAllowed=y 3.5.2019.
- Potter, Jonathan 1996: *Representing reality. discourse, rhetoric and social construction*. London: Sage.
- Pynnönen, Anu 2013: *Diskurssianalyysi: tapa tutkia, tulkita ja olla kriittinen*. Jyväskylän yliopiston kauppakorkeakoulu.
- Pälli, Pekka 2003: *Ihmisyhmä diskurssissa ja diskurssina*. Väitöskirja. Tampereen yliopiston kieli- ja käännöstieteiden laitos: Tampere University Press.
- Rajala, Ossi 2017: Eduskunta kävi Metoo-keskustelun – penää nollatoleranssia ja kaikilta käytöstapoja. – *Aamulehti* 12.12.2017 – <https://www.aamulehti.fi/a/200599223> 16.5.2019.
- Rikoslaki 2014/509. Annettu Helsingissä 27.6.2014. – <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001#L20> 30.11.2018.
- Renki, Margaret: The raw power of #metoo. – *The New York Times* 19.10.2017 – <https://www.nytimes.com/2017/10/19/opinion/the-raw-power-of-metoo.html> 16.5.2019.
- Rentola, Marketta 2010: *Vaikuta mediassa – Kirjoittamisen keinot tutuiksi*. Helsinki: Kansanvalistusseura.
- Ronkainen, Suvi 2017: Mitä väkivalta on? – Johanna Niemi, Heini Kainulainen & Päivi Honkatukia (toim.), *Sukupuolistunut väkivalta – Oikeudellinen ja sosiaalinen ongelma* s. 19–35. Tampere: Vastapaino.
- Rossi, Leena-Maija 2010: Sukupuoli ja seksuaalisuus, eroista eroihin. Tuija Saresma, Leena-Maija Rossi & Tuula Juvonen (toim.), *Käsikirja sukupuoleen* s. 21–38. Tampere: Vastapaino.
- Saarikko, Annika 2018: *Johdanto*. Sosiaali- ja terveysministeriö 2018. Tasa-arvobarometri 2017. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 8/2018.
- Sarasti, Kristiina 2018: Alussa oli hashtag. – *Suomen Kuvalehti* 5.10.2018 – <https://suomenkuvalehti.fi/jutut/kotimaa/me-too-tayttaa-vuoden-taman-vuoksi-kampanja-on-ollut-hyva-asia-meille-kaikille/?share=1042573-b9b66d49-999> 16.5.2019.
- Seta ry 2019: *Sateenkaarisanasto*. – <https://seta.fi/sateenkaaritieto/sateenkaarisanasto/#> 27.6.2019.
- Shore, Susanna & Mäntynen, Anne 2006: *Johdanto*. – Anne Mäntynen, Susanna Shore & Anna Solin (toim.), *Genre – tekstilaji* s. 9–41. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Sosiaali- ja terveysministeriö 2018: Tasa-arvobarometri 2017. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 8/2018.
- 2019: *Suomi on sukupuolten tasa-arvon edelläkävijä*. – <https://stm.fi/suomi-on-sukupuolten-tasa-arvon-edellakavija> 17.5.2019.
- Swales, John M. 1990: *Genre analysis*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Sääskilahti, Minna 2006: *Vapise, kuningas alkoholi – Alkoholivalistuksen tekstilaji ja sen muuttuminen vuosien 1755 ja 2001 välisenä aikana*. Väitöskirja. Oulun yliopiston suomen kielen, informaatiotutkimuksen ja logopedian laitos. – <http://jultika.oulu.fi/files/isbn9514280059.pdf> 15.5.2019.
- 2009: Nesessiivirakenteet alkoholivalistusteksteissä. – Vesa Heikkinen (toim.), *Kielen piirteet ja tekstilajit* s. 170–190. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Tainio, Liisa 2001: *Puhuvan naisen paikka – Sukupuoli kulttuurisena kategoriana kielenkäytössä*. Väitöskirja. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Tasa-arvolaki 2014/1329. Annettu Helsingissä 30.12.2014. – <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1986/19860609#P7> 30.11.2018.
- Tasa-arvovaltuutettu 2018: *Seksuuallisuuteen ja sukupuoleen perustuva häirintä*. – <https://www.tasa-arvo.fi/seksuaalinen-hairinta> 27.10.2018
- Työ- ja elinkeinoministeriö 2018: *Häirinnästä vapaa työpaikka*. – http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160885/TEM_oppaat_8_2018_Hairinnasta_vapaa_tyopaikka_25052018.pdf?sequence=1&isAllowed=y 16.5.2019.

- Vainio, Anniina & Paakkanen, Mikko 2017: Hollywoodin ahdisteluskandaalissa myös raiskausväitteitä – Muoti-suunnittelija Donna Karan puolusti ahdistelusta syytettyä elokuvamoguli Harvey Weinsteiniä ja joutui pyytämään anteeksi. – *Helsingin Sanomat* 10.10.2017 – <https://www.hs.fi/kulttuuri/art-2000005403414.html> 16.5.2019.
- Viinikainen, Johanna 2012: ”Ilman mielipiteitä muutoksia ei tapahdu!” *Yleisö, esisopimukset ja retoriset keinot sukupuolineutraalia avioliittoa käsittelevissä mielipidekirjoituksissa*. Maisterintutkielma. Jyväskylän yliopiston kielten laitos. – <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/37459/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201202281315.pdf?sequence=1&isAllowed=y> 24.4.2019.
- VISK = Auli Hakulinen, Maria Vilkuna, Riitta Korhonen, Vesa Koivisto, Tarja Riitta Heinonen ja Irja Alho 2008: *Iso suomen kielioppi*. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura. Verkko-versio – <http://scripta.koetus.fi/visk/etusivu.php> 23.2.2019.
- Werlich, Egon 1983: *A text grammar of English*. Heidelberg: Quelle und Meyer.
- Yle 2017: ”Seksuaalinen häirintä voi olla vahinko” – Näin ajattelee yli puolet suomalaisista. – *Yle uutiset* 16.11.2017 – <https://yle.fi/uutiset/3-9932150> 16.5.2019.
- 2018-2019: *Mitä mietit, Ronja Salmi?* – <https://areena.yle.fi/1-4333760> 9.3.2019.
- 2019: *Mitä vielä, Ronja Salmi?* – <https://areena.yle.fi/1-4397000> 24.3.2019.

Aineistolähteet

- ”Häirintään kypsyntyt” 2018: #metoo-kampanja ei ole mennyt liian pitkälle – vasta täydellinen sukupuolten välinen tasa-arvo on riittävä. – *Helsingin Sanomat* 19.12.2018 – <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000005939634.html> 26.2.2019.
- Salmi, Ronja 2018: #metoo on laittanut monen kunniallisenkin miehen miettimään käytöstään – mutta näillä tavoilla se on mullistanut meidän naisten elämän. – *Helsingin Sanomat Nyt-liite* 18.12.2018 – <https://www.hs.fi/nyt/art-2000005939133.html> 26.2.2019.
- Tuohinen, Petteri 2018: Jos kävelen autiolla kadulla naisen perässä, en missään nimessä ota juoksuaskelia, vaikka olisi kiire. – *Helsingin Sanomat* 17.12.2018 – <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000005934410.html> 26.2.2019.
- Vihko, Ida 2018: Naiset ovat aina pelänneet pimeillä kaduilla liikkueensa. – *Helsingin Sanomat* 19.12.2018 – <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000005939640.html> 26.2.2019.
- Virtanen, Niia 2018: Tunnettyö jakautuu #metoo-kampanjan ansiosta tasaisemmin. – *Helsingin Sanomat* 19.12.2018 – <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000005939641.html> 26.2.2019.